

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Česká republika a Schengenský prostor
The Czech Republic and the Schengen Area

Student:	Kateřina Blašková
Vedoucí bakalářské práce:	Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.

Ostrava 2011

Zadání bakalářské práce

Student: **Kateřina Blašková**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6210R004 Eurospráva**
Téma: **Česká republika a Schengenský prostor**
The Czech Republic and the Schengen Area

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Schengenská spolupráce – vznik a vývoj
3. Proces zapojování ČR do Schengenského prostoru
4. Problematika nelegální migrace v Schengenském prostoru
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

DOČKAL, V. a kol. *Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky.*

1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 216 s. ISBN 80-210-4076-9.

DRULÁKOVÁ, R. *Externalization and Europeization of Internal Security in the EU: the Schengen Area and the European Arrest Warrant.* Praha: VŠE, 2009. 18 s. ISBN 978-80-245-1548-9.

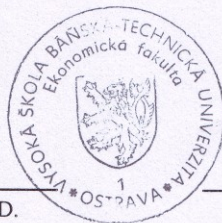
PIKNA, B. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce).* 3. podstat. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2006. 479 s. ISBN 80-7201-619-9.

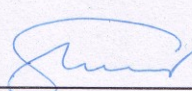
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

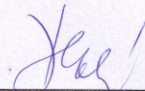
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Radomír Kaňa, Ph.D.**

Datum zadání: 26.11.2010

Datum odevzdání: 11.05.2011

doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce Ing. Radomíru Kaňovi, Ph.D. za věcné připomínky, cenné rady, vedení a pomoc, čímž přispěl k vypracování této bakalářské práce.

Prohlášení studenta

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně a použila jsem pouze prameny, které uvádím v seznamu použité literatury.

V Ostravě dne 11. 5. 2011

jméno a příjmení studenta

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Schengenská spolupráce – vznik a vývoj.....	3
2.1	Pojetí volného pohybu osob	3
2.1.1	Volný pohyb pracovníků	4
2.1.2	Volný pohyb osob a občanství Unie	5
2.2	Schengenský systém.....	8
2.2.1	První Schengenská dohoda.....	9
2.2.2	Schengenská dohoda a Jednotný evropský akt	11
2.2.3	Schengenská prováděcí úmluva	12
2.3	Schengenský systém po Amsterdamu	16
2.3.1	Protokol o začlenění schengenského acquis do rámce Evropské unie	16
2.3.2	Výjimky pro Dánsko, Spojené království a Irsko	18
2.3.3	Schengenský hraniční kodex	19
2.4	Rozšiřování schengenské spolupráce	22
3	Proces zapojování ČR do schengenského prostoru	25
3.1	Klíčové dokumenty v procesu přejímání schengenského acquis	25
3.1.1	Přístupové partnerství.....	26
3.1.2	Poziční dokument ČR, 24. kapitola.....	26
3.1.3	Národní program přípravy ČR na vstup do EU.....	27
3.1.4	Schengenský akční plán ČR.....	29
3.1.5	Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského acquis	30
3.2	Visegrádská čtyřka pro schengenskou spolupráci.....	30
3.3	Schengengenské hodnocení.....	31
3.3.1	Oblasti hodnocení.....	33
3.4	Schengenský informační systém	37
3.4.1	Vývoj SIS	38

3.4.2	Obsah Schengenského informačního systému	41
3.4.3	SIRENE	44
3.5	Rozšíření schengenského prostoru a odstranění hraničních kontrol	45
4	Problematika nelegální migrace v schengenském prostoru	48
4.1	Základní migrační trendy na evropském kontinentu	48
4.1.1	Nelegální migrace přes vnější hranice EU	49
4.1.2	Odepření vstupu	56
4.1.3	Nelegální pobyt	59
4.1.4	Napomáhání k nelegální migraci – „převaděči“	60
4.1.5	Neregulérní cestovní doklady	61
4.2	Nelegální migrace v České republice	62
4.2.1	Nelegální migrace – celková situace	63
4.2.2	Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici a odepření vstupu	64
4.2.3	Nelegální pobyt	66
4.2.4	Napomáhání k nelegální migraci – „převaděči“	67
4.2.5	Neregulérní cestovní doklady	68
5	Závěr	71
	Seznam použité literatury	73
	Seznam zkratek	85
	Seznam grafů, tabulek a obrázků	87
	Seznam příloh	90

1 Úvod

Záměr svobody pohybu osob byl deklarován již v zakládajících smlouvách Evropských společenství v rámci společného trhu s volným pohybem zboží, osob, služeb a kapitálu. Později na tuto myšlenku reagovaly Schengenské dohody, nazvané podle městečka v Lucembursku – Schengenu, kde země Beneluxu, Francie a Německa podepsaly v červnu 1985 Schengenskou dohodu. Signatářské země tak rozhodly o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích a zároveň o posílení kontrol na hranicích vnějších. K jejímu provedení pak byla v červnu 1990 podepsána Schengenská prováděcí úmluva, jenž původní dohodu specifikovala a rozvedla do 142 článků.

V březnu 1995 nabyla Schengenská prováděcí úmluva účinnosti a v schengenském prostoru byly poprvé odstraněny hraniční kontroly. V následujících letech došlo k rozšíření této spolupráce ještě pětkrát. V současné době do schengenského prostoru spadá 27 evropských států, stejně jako v Evropské unii, avšak je nutné podotknout, že Schengen je vůbec prvním projektem v historii Společenství, do kterého nejsou zapojeny všechny členské země Unie. Mimo schengenskou spolupráci zůstávají nadále Kypr, Bulharsko a Rumunsko a naopak jsou zapojeny nečlenské státy Evropské unie jako Island, Norsko a Švýcarsko.

Cílem bakalářské práce je charakterizovat a posoudit pomocí klíčových ukazatelů současný stav nelegální migrace v Evropě a následně aplikovat tuto problematiku na Českou republiku ve vztahu k období před a po vstupu do schengenského prostoru se zaměřením na aktuální situaci v této oblasti.

První část práce nazvaná „**Schengenská spolupráce – vznik a vývoj**“ vymezí pojem volného pohybu osob, zprvu pracovníků, později fyzických osob s charakteristikou občanství Unie. V další části této kapitoly je definován samotný schengenský systém se zaměřením na Schengenskou dohodu, jejich vývoj a obsah a následně zakotvení schengenského *acquis* do smluvního rámce EU. V závěru kapitoly bude charakterizováno rozšiřování schengenské spolupráce od 90. let až po současnost.

Druhá kapitola s názvem „**Proces zapojování ČR do schengenského prostoru**“ se nejdříve zaměří na klíčové dokumenty v procesu přejímání schengenského *acquis* Českou republikou a poté na proces schengenského hodnocení. Dále bude charakterizován Schengenský informační systém, jeho vývoj a údaje, které jsou do něj vloženy. Poslední část

kapitoly bude věnována samotnému rozšíření schengenské spolupráce o Českou republiku a další hodnocené země.

Třetí část práce **„Problematika nelegální migrace v schengenském prostoru“** charakterizuje současné migrační trendy v Evropě s provedením analýzy jednotlivých klíčových ukazatelů v oblasti nelegální migrace. V další části práce bude srovnáván vývoj nelegální migrace před a po vstupu do Schengenu se zaměřením na období let 2008 – 2010.

2 Schengenská spolupráce – vznik a vývoj

Integrační proces v rámci Evropského společenství (ES) a od roku 1993 v rámci Evropské unie (EU) vždy pokládal v hospodářské oblasti vytvoření skutečného společného trhu bez vnitřních bariér za svůj dominantní cíl.

Společný trh, později označován jako jednotný trh, je v podstatě vnitřním trhem Společenství. Jednotný vnitřní trh (JVT) Společenství vznikl v roce 1993, kdy Maastrichtská smlouva vstoupila v platnost. V článku 14 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského společenství (SES) je definován jako *prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn podle ustanovení této smlouvy volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu*¹. [8]

To znamená:

1. Volný pohyb zboží mezi členskými státy, tj. zboží vyrobené v jakémkoliv členském státě vstupuje na trhy dalších členských států bez jakýchkoliv překážek.
2. Volný pohyb osob mezi členskými státy s právem usazovat se, pracovat a žít, v jakémkoliv členském státě.
3. Volný prostor pro poskytování služeb přes hranice po celé oblasti ES.
4. Volný pohyb kapitálu mezi členskými zeměmi, tj. kapitál může být umístován tam, kde k tomu existují nejprůzračnější podmínky.

2.1 Pojetí volného pohybu osob

Princip volného pohybu osob je zakotven v článku 3 SES jako jeden ze zásadních předpokladů fungování společného trhu. Svoboda pohybu osob je nezbytnou podmínkou pro propojení ekonomik členských států za účelem bezprostřední integrace. Volným pohybem osob nerozumíme jen možnost prostého *přemísťování* osob v rámci Společenství, ale zejména možnost *změny místa jejich pobytu, a to i za účelem výkonu pracovní činnosti nebo podnikání*, tedy možnost *usadit se a pracovat, jakož i podnikat* v jakémkoliv členském státě. Tato práva náleží automaticky všem občanům členských zemí a jejich rodinným příslušníkům s tím, že mohou být omezena pouze ve výjimečných případech. [10]

¹ Volný pohyb zboží, kapitálu, služeb a osob můžeme označit jako čtyři základní ekonomické svobody neboli svobody vnitřního trhu v rámci Evropské unie.

V rámci společného trhu, tedy zhruba do počátku 90. let, byla svoboda volného pohybu osob pojímána jako svoboda převážně ekonomická a vztahovala se pouze na osoby ekonomicky činné, tedy pracovníky (resp. zaměstnance), podnikatele, živnostníky apod.

Až po roce 1990 byl na bázi **Jednotného evropského aktu (JEA)**² rozšířen volný pohyb na další kategorie osob. Dnešní, liberálnější přístup spočívá v tom, že se nejedná výlučně o volný pohyb pracovníků, ale všech kompetentních osob, tzn. důchodců, studentů a jiných osob, které sice nejsou zaměstnány, ale mají dostatečné množství prostředků na živobytí a platí si zdravotní pojištění. S rozvojem Společenství bylo potřebné vybudovat účinný a spravedlivý právní systém ochrany pohybujících se osob, zaměstnanců, podnikatelů, studentů a dalších. S postupem času si tento proces vyžádal nadefinování práv v rámci občanství Unie (viz subkapitola 2.1.2), které bylo zavedeno Maastrichtskou smlouvou o EU.

2.1.1 Volný pohyb pracovníků

Pracovníkem se míní ten, kdo během určité doby vykonává pro jiného podle jeho pokynu činnosti, za které posléze dostává úhradu. Volným pohybem pracovníků se rozumí, že každý státní příslušník jakékoliv členské země může na svrchovaném území jiného členského státu zahájit a vykonávat výdělečnou činnost ve mzdovém nebo platovém poměru – a to se stejnými právy i povinnostmi jako příslušníci země, jež je přijala. [8]

Svoboda volného pohybu osob zahrnuje osoby fyzické a právnické a má svou podstatu v primárním komunitárním právu³, kde je volný pohyb pracovníků upraven články 39 – 42 SES. Zásadní je článek 39, který poskytuje pracovníkům (občanům Unie) právo na volný pohyb v rámci území členských zemí EU. Analogicky článek 43 uděluje tentýž práva osobám samostatně výdělečně činným v rámci práva na usazení se. Nakonec článek 49 zaručuje právo na poskytování služeb přes hranice jednotlivých zemí v rámci EU. Tyto tři podoby ekonomických aktivit, mají-li být prováděny ve smyslu liberálního přístupu jednotného trhu, jsou do velké míry podmíněny skutečnou svobodou pohybu a uskutečněním všech práv z ní vyplývajících. [9]

² Jednotný evropský akt byl první podstatnou revizí Římských smluv. Podepsán byl 17. 2. 1986 v Lucemburku a 28. 2. 1986 v Haagu a vstoupil v platnost 1. 7. 1987. Smyslem Jednotného evropského aktu bylo odstranění překážek obchodu, tak aby do konce roku 1992 vznik skutečný JVT bez hranic se čtyřmi základními ekonomickými svobodami. Krom toho JEA přinesl i změny institucionálním fungování ES.

³ Komplexně je svoboda pohybu osob upravena v hlavě III, a zvláště pokud jde o občany třetích zemí, v hlavě IV SES. Krom toho je upravován jednotlivými nařízeními a směnicemi ES, vydávanými k provedení příslušných ustanovení primárního práva. Tato záležitost je také předmětem judikatury Evropského soudního dvora, která vykládá jednotlivé pojmy a instituty obsažené ve Smlouvě o založení ES a respektive v sekundárním právu.

Podle článku 39 Smlouvy o založení ES je pracovníkům všech členských zemí zaručen volný pohyb uvnitř EU, který v sobě pojímá právo:

- ucházet se o skutečně nabízené pracovní pozice;
- pohybovat se za tím účelem svobodně na území členských zemí;
- pobývat v některé z členských zemí za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků;
- setrvat na území členské země po skončení zaměstnání za podmínek, které budou předmětem prováděcích nařízení vydaných Evropskou komisí.

Podstatou svobody pohybu osob je tudíž oprávnění k určité činnosti v jiném členském státě. U pracovníka je tím myšleno právo uzavírat pracovní poměr a podnikatelé i podniky jsou oprávněni k podnikání. Současně to znamená právo volného vstupu do jiné členské země EU a oprávnění k pobytu. **Komplementárními právy** k volnému pohybu a pobytu jsou zejména právo na vzdělání, bydlení, sociální zajištění, odborové sdružování a jiné.

Volný pohyb osob bezprostředně **neaplikují státní příslušníci třetích zemí**, kteří však využívají jednotlivá oprávnění občanů Unie. Právo svobodného pohybu pracovníků se tak nevztahuje na pracovníky z třetích zemí, na osoby bez státní příslušnosti a uprchlíky, ani žadatele o azyl s bydlištěm v členské zemi. [9]

2.1.2 Volný pohyb osob a občanství Unie

V 80. letech volný pohyb osob, zahrnující přesídlování fyzických osob v rámci členských zemí EU, přestal být pojímán jako pouhá svoboda ekonomická a stal se svobodou ve významu politickém a společenském. Avšak bylo nutné vyřešit dva aspekty problémů:

- a) ulehčit fyzický pohyb osob přes hranice mezi členskými státy zjednodušením a později zrušením kontrol na hranicích (technický aspekt pohybu),
- b) rozšířit systém volného pohybu, tj. možnost usídlit se kdekoli v Unii, na všechny kategorie osob, tedy i na osoby, které nejsou ekonomicky činné (politicko-právní aspekt pohybu).

Nutnost zjednodušeného hraničního režimu vyvstala již v první polovině 80. let, ještě před přijetím Jednotného evropského aktu, který v této věci znamenal značný pozitivní zlom.

Právní úprava byla zahrnuta v tzv. Schengenských dohodách, které byly později integrovány do systému práva EU. (viz subkapitola 2.2)

Rozšíření režimu svobody pohybu na další kategorie osob bylo realizováno postupně. Počátkem 90. let byly na základě JEA přijaty tři směrnice rozšiřující okruh oprávněných osob: (č. 90/364 na osoby žijící z nezávislých příjmů – rent, dividend apod., č. 90/365 na důchodce a č. 90/366 na studenty). [10]

Maastrichtská Smlouva o Evropské unii utvrdila a završila tento proces, když **zavedla k 1. 11. 1993 občanství Evropské unie**. Podle článku 18 SES má každý občan Unie právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských zemí s omezeními a podmínkami stanovenými touto smlouvou a opatřeními k jejímu provedení⁴. Tato úprava znamená jistý převrat v koncepci volného pohybu osob – od roku 1993 již nejde o pohyb pracovních sil a podnikatelů, ale o pohyb obyvatel (občanů EU).

Občanství Unie je upraveno články 17 – 21 SES. Občanem Unie je každá osoba, která má státní příslušnost některé členské země. Práva občanů EU jsou následující:

1. Každý občan Unie disponuje právem svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených SES a prováděcími předpisy.
2. Každý občan Unie, který pobývá v členském státě, jehož není příslušníkem, má právo volit a být volen v obecních volbách v členském státě, ve kterém pobývá, a to za stejných podmínek jako příslušníci tohoto státu.
3. Každý občan Unie pobývajícím v členském státě, jehož není příslušníkem, má právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu v členském státě, v němž pobývá, a to za tentýž podmínek jako příslušníci tohoto státu.
4. Každý občan Unie má na území třetí země, ve které členský stát, jehož je příslušníkem, nemá své zastoupení, právo na ochranu diplomatickými nebo konzulárními orgány jakéhokoliv členského státu za totožných podmínek jako příslušníci tohoto státu.
5. Každý občan Unie disponuje petičním právem k Evropskému parlamentu podle článku 194.

⁴ Omezení volného pohybu jsou minimální a odpovídají vitálním zájmům členských zemí (obecná omezení se týkají ochrany veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a zdraví obyvatelstva). Podmínkou, u osob migrujících do jiného členského státu, je zdravotní a důchodové pojištění a dostatek legálně získávaných finančních prostředků na obživu, tak aby se osoba nestala zátěží sociálního systému hostitelské země.

6. Každý občan Unie se smí obracet na veřejného ochránce práv (ombudsmana) EU ustanoveného podle článku 195.

Institut evropského občanství je ztvárněním myšlenky evropské pospolitosti lidí a důkazem, že EU již dávno překročila ekonomický rámec. Je však nutné ihned na počátku uvést, že občanství Unie není institutem obdobným státnímu občanství. Je pouze jakousi „nadstavbou“, jež ponechává státní občanství jednotlivých členských zemí nedotčeno. Nenahrazuje je, nýbrž pouze doplňuje určitými právy na unijní úrovni. [10]

Práva vstupu a pobytu jsou nyní upravena směrnicí **č. 2004/38/ES o právu občanů EU a jejich rodinných příslušníků volně se pohybovat a pobývat na území členských států** EU ze dne 29. dubna 2004⁵. Směrnice obsahuje transpoziční lhůtu 30. duben 2006⁶, a vztahuje se také na Evropský hospodářský prostor (EHP). [9]

Smyslem směrnice je překonat předchozí odvětvový a rozdrobený přístup k právu volného pohybu a pobytu a zpřehlednit a usnadnit tak výkon tohoto práva. Zároveň bere v úvahu, že pokud má být právo všech občanů Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států prováděno v objektivně existujících podmínkách svobody a důstojnosti, je potřeba toto právo zaručit taktéž jejich rodinným příslušníkům⁷, bez ohledu na jejich státní příslušnost. Rodinným příslušníkem s odlišným právním postavením může být občan jiného členského státu EU nebo občan třetí země. Směrnice upravuje i okolnosti, kdy došlo k úmrtí nebo odchodu občana členského státu Unie z území jiného členského státu nebo kupříkladu k rozvodu. Za těchto situací je právo pobytu rodinného příslušníka, který je občanem EU, zachováno. [9]

Směrnice rovněž zohledňuje dosavadní judikaturu Evropského soudního dvora (ESD) v předmětné oblasti, zvláště jedná-li se o omezující opatření. Občané EU by měli mít právo pobytu v hostitelské členské zemi až po dobu tří měsíců, aniž by podléhali jakýmkoliv

⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů EU a jejich rodinných příslušníků volně se pohybovat a pobývat na území členských států, kterou se mění nařízení č. 1612/68 a zrušují směrnice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS.

⁶ Směrnice č. 2004/38/ES byla do českého práva převedena zákonem ze dne 23. září 2005 č. 428/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

⁷ Pro účely této směrnice, definice „rodinného příslušníka“ zahrnuje rovněž registrované partnery, v případě, že právní předpisy hostitelského státu zachází s registrovaným partnerstvím jako s manželstvím.

podmínkám či formalitám s výjimkou povinnosti mít platný průkaz totožnosti či cestovní pas. [24]

Právo pobytu občanů EU a jejich rodinných příslušníků **delší než tři měsíce, bude podléhat jistým podmínkám** z důvodu, aby se tyto osoby nestaly nepřiměřenou zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského státu. U pobytů delší tří měsíců by členské státy měly mít možnost požadovat od občanů EU registraci u příslušného orgánu v místě pobytu, stvrzenou za tím účelem vydaným osvědčením o registraci⁸. Dále jsou tyto osoby povinny mít zdravotní pojištění a rovněž musí prokázat, že mají na sebe a své rodinné příslušníky **dostatečné prostředky**, přičemž členské státy nesmí stanovit pevnou částku, kterou považují za „dostatečné prostředky“, musí zohlednit osobní poměry dotyčné osoby. **Právo trvalého pobytu** by mělo být zajištěno pro všechny občany EU a jejich rodinné příslušníky, jež v hostitelské zemi setrvávají v souladu s podmínkami stanovenými touto směrnicí nepřetržitě **po dobu pěti let**, aniž by byli vyhoštěni. [9]

Podle článku 29, v ohledu na veřejné zdraví, jsou jedinými nemocemi, které opravňují opatření omezující svobodu pohybu, výlučně nemoci s epidemickým potenciálem definované příslušnými předpisy Světové zdravotnické organizace a jiné nakažlivé nemoci a nakažlivé parazitické nemoci, v případě, že se na ně vztahují ochranná opatření používaná na státní příslušníky hostitelské země. Důvodem k vyhoštění ze země nesmí být nemoci, které se vyskytnou po uplynutí doby tří měsíců od příjezdu.

2.2 Schengenský systém

Termínem „schengenský systém“ bývá označován soubor mezivládních dohod a aktivit, které vytvářejí mezi členskými státy Společenství prostor bez vnitřních hranic. Zrušení vnitřních hranic mezi těmito státy si tak vyžádalo adekvátní posílení hranic vnějších, které se staly jakýmsi nárazníkem vůči migračním vlnám, kriminalitě a zločinu. Státy schengenského systému se tak staly závislými na ochraně hranic prováděné sousední zemí a naopak státy, které udržovaly vnější hranice, nesly zodpovědnost za ochranu nejenom vlastní země, ale celého prostoru Schengenu.

⁸ Platnost (resp. povolení) registrace nekončí v důsledku dočasného nedobrovolného přerušení práce, např. ze zdravotních důvodů.

2.2.1 První Schengenská dohoda

Původ schengenské spolupráce lze odvodit od tzv. **Saarbrückenské dohody**, která byla sjednána mezi SRN a Francií 13. července 1984 v důsledku protestů evropských řidičů vozidel pro dálkovou silniční přepravu proti velkým zdržením na společných hranicích obou států. Smyslem této dohody bylo postupné rušení kontrol na francouzsko-německých hranicích a kromě uplatnění principu volného pohybu zboží také zavedení volného pohybu osob mezi oběma státy. [5]

Počátky schengenského systému jsou spojeny s pozdějším jednáním Francie a SRN o podobných opatřeních se státy Beneluxu, které vyústily **podpisem první Schengenské dohody (SD) dne 14. června 1985** pěti signatářskými zeměmi⁹ v geografickém středu své oblasti, v lucemburském městě Schengen, podle kterého celý dokument dostal své neformální označení¹⁰. [4]

Obr. 2.1 Územní vymezení města Schengen

Zdroj: [50]

Státy se prostřednictvím této dohody rozhodly postoupit v budování společného trhu úplným otevřením svých hranic. Krok, kdy se země zavázaly postupně zrušit společné hranice mezi sebou, a přispět tak k volnému pohybu zboží a osob, zcela přirozeně vytvořil tlak na posílení vnějších hranic této skupiny zemí. Zálžitosti vnitřní a vnější bezpečnosti se totiž zrušením hraničních bariér propojily. Rozhodnutí signatářských států zrušit vnitřní hranice proto s sebou přineslo celou řadu nových otázek, jejichž řešení muselo být nejdříve předmětem diskuze. Z toho důvodu se vytvoření schengenského prostoru považovalo za „laboratoř integrace“, označovaná rovněž jako „schengenská laboratoř Evropy“ v testování spolupráce v jinak velice citlivých oblastech vnitra, justice a policejní činnosti.

⁹ Belgie, Francie, Lucembursko, SRN a Nizozemsko. Schengen tak byl první projekt Evropského společenství, do kterého se nezapojily všechny státy. V ohledu na teritoriální vymezení signatářských států je ještě nezbytné připomenout, že SD v článku 29 uvádí, že principy dohody se vztahují rovněž na Berlín.

¹⁰ Oficiálně se tento dokument nazývá Dohoda mezi vládami států hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích.

První Schengenská dohoda byla uzavřena mimo smluvní rámec Evropských společenství a byla otevřena všem členským státům ES. Byla velmi obecná, nepodléhala ratifikaci a prováděla se na prozatímním základě. Tato dohoda představovala z právního pohledu, kromě tzv. krátkodobých opatření, zejména závazek zpracovat do 1. ledna 1990 „akční program“ pro její realizaci, jehož výsledkem a formou byla Schengenská prováděcí úmluva (SPÚ), která umožnila kontroly zboží a osob na vnitřních hraničních přechodech (mezi členskými státy) skutečně zrušit. Schengenskou dohodu z roku 1985 můžeme tedy označit jako *pactum de contrahendo*¹¹. [10]

Důvodem, proč se na Schengenské dohodě nepodílely všechny členské země Společenství, ale jen výše jmenované, byl nesoulad v jejich postojích v problematice volného pohybu osob. Příčinou této neshody byl spor, probíhající v průběhu 80. let, zda má být právo volného pohybu osob přiznáno jen občanům členských zemí Společenství nebo všem osobám, které se pohybují ve společném trhu. Za předpokladu, že by bylo právo volného pohybu přiznáno všem osobám ve společném trhu, bylo by možné zcela odstranit hranice. V případě, že toto právo mělo příslušet jen občanům členských států ES, by byla ponechána potřeba monitorovat pohyb cizinců¹² a „zrušení“ hraničních kontrol by se fakticky stalo pouhým „zmírněním“.

Schengenská dohoda, která má 33 článků, definovala k zajištění volného pohybu mezi signatářskými státy krátkodobá a dlouhodobá opatření, která byla strukturována do dvou hlav¹³.

Mezi krátkodobá opatření se řadilo od 15. června 1985 zavedení „zrakové identifikace u vozidel“ přejíždějících společné hranice sníženou rychlostí. Příslušníkům členských států Společenství v případě překračování hranic signatářských zemí stačilo pouze umístit na přední sklo vozidla zelený kotouč o průměru nejméně 8 centimetrů, který označuje, že příslušníci splňují hraniční, devizové a celní předpisy. Za takových okolností nebylo vozidlo překračující hranice zastaveno¹⁴ (čl. 2 a 3 SD). Na společných hranicích byla rovněž

¹¹ Latinským termínem *Pactum de contrahendo* se značí smlouva o budoucí smlouvě, ve které si účastníci navzájem slibují, že jeden druhému poskytne určité plnění, ale až na základě další smlouvy, kterou sjednají až po uplynutí určité doby nebo po splnění určité podmínky.

¹² Vstup cizince do prostoru společného trhu jednoho členského státu totiž neměnil nic na právu ostatních států kontrolovat cizincův pohyb, a tudíž za tímto účelem ponechat své hranice.

¹³ HLAVA I – Krátkodobá opatření (čl. 1-16), HLAVA II – Dlouhodobá opatření (čl. 17-33)

¹⁴ Policejní a celní orgány však mohou provádět důkladnější namátkové kontroly. Ty se však provádějí mimo jízdní pruh, aby se nenarušila plynulost provozu ostatních vozidel překračujících hranice.

navržena zraková kontrola pro přepravu zboží a zvláštní režimy silniční přepravy (čl. 12 a 13 SD).

Podle článku 11 SD se v oblasti silniční přepravy zboží přes hranice od 1. července 1985 upustilo od kontrol doby řízení a doby odpočinku, hmotnosti a rozměrů a kontroly technického stavu vozidel. Dle tohoto článku byla rovněž přijata opatření pro zamezení dvojích kontrol ve vnitrozemí smluvních stran.

S cílem snížit čekací dobu na hranicích měly být dle článků 15 a 16 SD harmonizovány přepravní režimy železničních společností a v souvislosti s těmito kroky i provozní doby na celnicích pro vnitrozemskou lodní dopravu.

V případě krátkodobých opatření navrhovaných dohodou mělo ve většině případů dojít k uplatnění od 1. ledna 1986.

Do dlouhodobých opatření byla zařazena zejména nutná harmonizace vízových politik a podmínek pro vstup příslušníků států, které nejsou členy Společenství (čl. 20 SD) stejně jako harmonizace policejní spolupráce, boje proti trestné činnosti a právních a správních předpisů v oblasti omamných látek, výbušnin a zbraní (čl. 18 a 19 SD). Podle článku 21 SD mají být smluvními stranami uskutečněny společné kroky, s cíli dosáhnout harmonizovaného vybírání daně z přidané hodnoty ve výchozí zemi za turistické dopravní služby poskytované uvnitř Evropských společenství, osvobození od cla pro cestující a dle článku 22 SD osvobození od cla na pohonné hmoty a jednání o poklesu zdanění naftových pohonných hmot.

Opatření uvedená v dohodě, která nemohla být uplatněna bezprostředně po jejím vstupu v platnost, byla uplatněna do 1. ledna 1986, pokud jsou myšlena krátkodobá opatření, a pokud možno do 1. ledna 1990, v případě, že se jedná o dlouhodobá opatření. [4]

2.2.2 Schengenská dohoda a Jednotný evropský akt

Schengenská dohoda z roku 1985 byla odezvou jak na bilaterální podněty¹⁵, tak na jednání o Jednotném evropském aktu a dokončení společného trhu¹⁶, který se týkal také pohybu osob, což bylo řečeno zvláště v člancích 13–19 JEA. V době podpisu JEA ovšem

¹⁵ Bilaterální smlouvy předcházely přijetí opatření v oblasti hraničních kontrol, např. Pařížská konvence o policejní spolupráci na francouzsko-německých hranicích, podepsaná Francií a Německem v roce 1977, nebo Smlouva o extradici a vzájemné asistenci v trestních záležitostech, podepsaná v roce 1962 státy Beneluxu, které jsou od roku 1944 spojené v celní unii.

¹⁶ Ke dni 31. 12. 1992.

nebyly všechny členské státy Evropského společenství signatáři Schengenské dohody a některé, jako např. Velká Británie, dokonce zaujímaly k dohodě vcelku negativní postoj. Velká Británie sice podporovala koncepci společného trhu, ale nesouhlasila s výkladem, že při vybudování společného trhu dojde zároveň k úplnému zrušení hraničních kontrol, což umožní i volný pohyb cizinců. Zástupci z Velké Británie proto požadovali, aby součástí JEA byla zvláštní deklarace, která by ujasnila právo na hraniční kontroly, ale zároveň by nenarušila koncepci JEA. Jednotný evropský akt proto ponechal ve **Všeobecné deklaraci o článcích 13 až 19 smlouvy všem členským státům oprávnění** si upravit potřebná opatření dle svých představ.¹⁷ Deklarací tak byla zaručena práva členských států Společenství zachovat si svůj systém hraničních kontrol. [1]

2.2.3 Schengenská prováděcí úmluva

Na Schengenskou dohodu navázala Schengenská prováděcí úmluva, jenž byla podepsána dne 19. června 1990. Na rozdíl od první Schengenské dohody, která vstoupila v platnost téměř ihned po svém podpisu, tato úmluva již vyžadovala ratifikaci parlamenty států smluvních stran Schengenu. Ratifikace a následná implementace SPÚ však byla vcelku složitá. Mezi problémy při vyjednávání můžeme řadit vysoké finanční nároky na zdokonalování leteckých terminálů, nedůvěra mezi vládami členských států, nárůst počtu žádostí o azyl nebo kritika demokratického deficitu.¹⁸ Ke komplikacím při ratifikaci jistě přispěl i fakt, že úmluva byla podepsána ve stejné době, v níž probíhal proces sjednocení Německa.

I přes výše uvedené obtíže se ratifikaci podařilo dokončit a Schengenská prováděcí úmluva vstoupila po odkladech v platnost 26. března 1995.

Schengenská prováděcí úmluva je složena ze 142 článků a je strukturovaná do osmi hlav, jenž oproti Schengenské dohodě obsahují detailnější a komplexnější návod na vytvoření

¹⁷ Podle těchto článků není nic na újmu práva členských zemí činit taková opatření, která shledávají za nutná za účelem provádět kontroly přistěhovalectví ze třetích zemí, boje s terorismem, zločinností či obchodem s drogami a nelegálním obchodem s uměleckými díly a starožitnostmi.

¹⁸ Schengenská prováděcí úmluva byla zkoumána Nizozemskem, zdali nedojde ke zhoršení podmínek pro azylanty oproti původně platné Ženevské konvenci o uprchlících OSN. Obtíže byly např. spatřeny v nedostatečné kontrole dat. Úmluva byla také sledována Ústavním soudem ve Francii z důvodů narušení suverenity, bylo však shledáno, že Schengenská úmluva je s ní v souladu. Úmluva byla rovněž zkritizována Evropským parlamentem, právníky a zájmovými skupinami, kteří sledují lidská práva.

schengenského prostoru.¹⁹ Součástí SPÚ jsou Závěrečný akt, Protokol a Společné prohlášení ministrů a státních tajemníků.

V Hlavě I jsou definovány, ve snaze předejít případným nesrovnalostem, pojmy jako vnitřní a vnější hranice, třetí stát, cizinec, hraniční přechod a kontrola, povolení pobytu, žádost o azyl apod.

V hlavě II byly vymezeny podmínky pro **zrušení kontrol na vnitřních hranicích**, současně s **posílením bezpečnosti na hranicích vnějších** a obecně s pohybem osob tak, že hranice bylo nadále možné překračovat na jakémkoliv místě bez kontrol. Státům však bylo ponecháno právo zavést po omezenou dobu kontroly tehdy, když to vyžadovala mimořádná bezpečnostní situace (čl. 2 SPÚ). Podle článku 3 Schengenské prováděcí úmluvy bylo vnější hranice možné překračovat pouze na stanovených přechodech a ve stanovenou dobu, s výjimkou situací se zvláštním režimem²⁰.

Dle úmluvy platí od roku 1993 povinnost kontroly pasažérů a jejich příručních zavazadel přestupujících ze třetích států na lety v rámci schengenského prostoru a naopak cestující vnitřního letu, přestupující na let do třetích států, budou předem při vycestování podrobeni kontrole (čl. 4 SPÚ).

Úmluva také nově zavedla **jednotné vízum**, jenž opravňuje držitele v zásadě k volnému pohybu po celém schengenském prostoru v maximální délce tří měsíců.

Vízem se dle článku 10–11 Schengenské prováděcí úmluvy míní:

- a) Turistické vízum, platné pro jeden nebo více vstupů při nepřesáhnutí doby tří měsíců během půl roku ode dne prvního vstupu;
- b) Průjezdní vízum, které opravňuje držitele, aby cestoval přes území smluvních stran na území třetího státu, tak aby doba průjezdu nepřekročila pět dní.

Pro pobyt, jenž trvá déle jak 3 měsíce, bude vydáváno národní dlouhodobé vízum. Toto vízum, které platí současně jako krátkodobé schengenské vízum, bude vystavováno jednotlivou smluvní stranou na podkladě svých zákonů (čl. 18 SPÚ).

¹⁹ HLAVA I – Vymezení pojmů (čl. 1), HLAVA II – Rušení kontrol na vnitřních hranicích a pohyb osob (čl. 2–38), HLAVA III – Policie a bezpečnost (čl. 39–91), HLAVA IV – Schengenský informační systém (čl. 92–119), HLAVA V – Přeprava a pohyb zboží (čl. 120–125), HLAVA VI – Ochrana osobních údajů (čl. 126–130), HLAVA VII – Výkonný výbor (čl. 131–133), HLAVA VIII – Závěrečná ustanovení (čl. 134–142)

²⁰ Jedná například o malý pohraniční styk, rekreační plavby či pobřežní rybolov (čl. 3 SPÚ)

V kapitole sedmé hlavy II se Schengenská prováděcí úmluva dotkla **azylových otázek**, které byly následně řešeny v Dublinské úmluvě²¹. SPÚ uvádí, že žádost o azyl bude projednávat pouze jeden stát, který se určuje podle několika kritérií. Jedná se např. o ten stát, který vydal povolení k pobytu nebo vízum, v případě, že má cizinec povolení z více stran, tak se jedná o ten stát, kde má povolení nejdelší platnost. Za okolnosti, že se žadatele netýká vízová povinnost, je k projednávání žádosti zmocněn stát „vstupu“ (čl. 30 SPÚ). Podle článku 36 SPÚ je, na přání azylanta, možné z humanitárních důvodů převést řízení na sousední stát, za předpokladu, že daný stát souhlasí.

V hlavě III byla vcelku podrobně rozpracována ustanovení **v oblasti policejní spolupráce, trestních záležitostí a bezpečnosti**. V článku 39 SPÚ se smluvní státy zavázaly, že si jejich policejní orgány budou navzájem pomáhat při předcházení a odhalování trestných činů. Policisté jakékoliv smluvní strany, kteří sledují podezřelou osobu z velmi vážných trestných činů ve své zemi, budou při splnění jistých podmínek oprávněni pokračovat ve sledování na území jiné smluvní strany (čl. 40 SPÚ). V kapitole 4 hlavy III se úmluva dotkla problematiky vydávání osob mezi smluvními státy.²² V textu je uvedeno, že jednou z forem předložení žádosti o vydání osob může být také elektronická registrace hledané osoby.

V úmluvě byla rovněž navržena opatření pro boj proti distribuci omamných a psychotropních látek. K tomuto účelu byla zřízena stálá pracovní skupina, která měla zkoumat společné problémy týkající se boje proti drogové kriminalitě. Smluvní strany se také zavázaly, že v oblasti prodeje omamných a psychotropních látek přijmou opatření pro prevenci i postih nezákonného obchodu s těmito látkami a za tímto účelem budou cílevědomě sledovat místa, která jsou nejvíce využívána pro obchod s drogami (čl. 70–71 SPÚ). Úmluva se v kapitole 7 zabývala i problematikou zbraní a střeliva. V článku 77 Schengenské prováděcí úmluvy se smluvní strany zavázaly, že přizpůsobí své zákony a jiné vnitrostátní předpisy ohledně nabývání, držení, prodeje a přenechání střelných zbraní a střeliva.

²¹ Členské státy dne 15. června 1990 uzavřely v Dublinu úmluvu, která po vstupu v platnost 1. září 1997 nahradila do té doby závazná ustanovení SPÚ týkající se azylu. Dublinská úmluva určující stát zodpovědný za posouzení žádosti o azyl podané v jednom členském státě, vychází ze zásady, že zodpovědnost za posouzení žádosti o azyl náleží tomu členskému státu, který je zodpovědný za kontrolu vstupu cizince na území členských států.

²² Ustanovení v této kapitole se odvolávají na již existující Evropskou úmluvu o vydávání osob ze dne 13. září 1957 a již zmíněnou smlouvu zemí Beneluxu o vydávání osob a vzájemné pomoci ve věcech trestních ze dne 27. června 1962. Jestliže některá strana není signatářem Evropské úmluvy o vydávání osob, budou její ustanovení platit s výjimkou výhrad a prohlášení, které strana učiní při ratifikaci Schengenské úmluvy; v situaci, kdy ani jedna ze smluvních stran není signatářem Evropské úmluvy, při ratifikaci, schvalování nebo přijímání této Schengenské úmluvy (čl. 60 SPÚ).

Hlava IV se týká Schengenského informačního systému. Této problematice bude věnována kapitola 3.4, proto ji zde nebudu dále rozebírat.

V hlavě V jsou vymezena ustanovení pro pohyb a přeprava zboží s cílem usnadnit pohyb zboží přes vnitřní hranice. V článku 120 SPÚ se smluvní strany zavázaly, že budou formalities týkající se zákazů a omezení vyřizovat zároveň s celním odbavením zboží. Signatářské země přestanou pro určité rostliny vyžadovat předložení osvědčení o zdravotní nezávadnosti rostlin, které bylo předepsáno právem Společenství.²³ Na druhou stranu se zintenzivní jejich spolupráce při provádění kontrol přepravy nebezpečného i běžného odpadu přes vnitřní hranice (čl. 121–122 SPÚ).

Předávání a automatizované zpracování citlivých **osobních údajů o evidovaných osobách**, které jsou vymezeny **v hlavě VI**, vyžaduje zvláštní zacházení. K zajištění ochrany dat byl zřízen Společný dozorcí orgán, definovaný v článku 115 SPÚ.

Každá smluvní strana má nejpozději do okamžiku vstupu v platnost Schengenské prováděcí úmluvy přijmout vnitrostátní ustanovení o ochraně osobních údajů. Tyto údaje tak nesmí být předávány, dokud na území smluvních stran, jež se předáváním účastní, nevstoupí tato ustanovení v platnost. Členská země předávající údaje je povinna zajistit jejich správnost, v případě zjištění nesprávných údajů o tom musí přijímací členskou zemi neprodleně informovat a zároveň údaje zničit nebo prohlásit za nesprávné (čl. 126 SPÚ).

K provádění SPÚ byl zřízen **Výkonný výbor**, který je definován **v hlavě VII**, a jehož cílem je dohlížet nad správným uplatňováním zásad v úmluvě. Každý ze signatářských států má ve Výkonném výboru jednoho zástupce.

V závěrečných ustanoveních Schengenské prováděcí úmluvy bylo upozorněno na nutný soulad textu úmluvy s právem Společenství (čl. 134 SPÚ). Signatářské země se musí navzájem informovat o úmyslu vést jednání o hraničních kontrolách s třetím státem. Rovněž nesmí uzavřít dvou a vícestranné dohody s třetími státy o zjednodušení nebo zrušení hraničních kontrol bez předchozího souhlasu ostatních smluvních stran (čl. 136 SPÚ).²⁴ K Schengenské prováděcí úmluvě může přistoupit jakákoliv země ES a text úmluvy může být kteroukoliv signatářskou zemí po dohodě upraven (čl. 140–141 SPÚ). [4]

²³ V případě, že vznikne nebezpečí zavlečení nebo šíření škodlivých organismů, může signatářská země dočasně vyžadovat opětovné zřízení kontrolních opatření předepsaných právem Společenství a může je uskutečňovat (čl. 121 SPÚ).

²⁴ Ustanovení se nevztahují na dohody o malém pohraničním styku, neboť tyto dohody jsou zodpovědné úlevám uvedeným v článku 3 úmluvy.

2.3 Schengenský systém po Amsterdamu

Na mezivládní konferenci členských států Evropské unie (1996 – 1997) projevil státy schengenského systému zájem na tom, aby jejich kooperace byla začleněna do právního a institucionálního rámce SES/SEU. V tomto ohledu bylo dosaženo souladu, což našlo svůj výraz v Amsterodamské smlouvě, která začlenila schengenský systém do rámce Evropské unie.

Přijetím Amsterodamské smlouvy v roce 1999 nastala nová fáze rozvoje schengenského systému. Základním právním dokumentem pro tento proces je „**Protokol o začlenění schengenského *acquis* do rámce Evropské unie**“ (tzv. **Schengenský protokol**), který tak ukončil předchozí duplikaci, kdy vedle sebe existovala schengenská a evropská právní úprava. Cenou za tento úspěch ovšem bylo uznání dosavadního stavu vztahů mezi tzv. schengenskou skupinou a Spojeným královstvím a Irskem, a rovněž uznání výjimečného postavení Dánska. [52]

Výsledek, kterého bylo dosaženo, lze označit jako proces postupné komunitarizace schengenského systému. Začlenění schengenského *acquis* do rámce EU a zejména pak zařazení konkrétních významných politik do komunitárního rámce prvního pilíře bylo zároveň reakcí na stále sílící kritiku, že oblasti justice a vnitřních věcí byly mimo dohled Evropského parlamentu a soudního dvora. [5]

2.3.1 Protokol o začlenění schengenského *acquis* do rámce Evropské unie

Spolupráce mezi členskými státy v rámci schengenského systému se po Amsterdamu řídí zvláštní úpravou, která je obsažena v Schengenském protokolu, podle jehož přílohy tzv. schengenské *acquis* (***acquis* Schengenu**) zahrnuje kromě obou **Schengenských dohod** z let 1985 a 1990 také protokoly a dohody o přistoupení k Schengenu a dále rozhodnutí a prohlášení Výkonného výboru, který byl zřízen na základě Schengenské prováděcí úmluvy, jakož i další navazující sekundární akty, jenž byly přijaty orgány, na něž Výkonný výbor Schengenu přenesl své rozhodovací pravomoci.

Právní základ pro začlenění *acquis* Schengenu byl doprovázen **rozdělením tohoto *acquis* mezi první pilíř Smlouvy o založení ES** (začleněné pod novou hlavu IV – vízová, azylová, imigrační a jiné politiky, jež se vztahují k volnému pohybu osob) **a třetí pilíř Smlouvy** (začleněné pod hlavu VI – ustanovení o policejní a soudní spolupráci v trestních

věcech). Ve spojitosti s právním začleněním schengenského *acquis* došlo k integraci institucí. Kompetence Schengenského výkonného výboru převzala Rada a agendu Schengenského sekretariátu přejal generální sekretariát Rady. [69]

Schengenský protokol ve svém článku 8 určuje, že země, které se ucházejí o členství v Evropské unii, musí *acquis* Schengenu a opatření, která jsou učiněná v jeho rámci, převzít plně v celém rozsahu. Kandidátské země tak musí přijmout příslušné *acquis* a další schengenská opatření fakticky již v době jednání s Evropskou unií o členství.

Tento striktní požadavek na aplikaci celého *acquis* však musel být upraven tak, aby schengenské *acquis* bylo rozděleno z hlediska povinné aplikace ze strany asociovaných zemí na tzv. schengenské *acquis* I a II. Odlišnost spočívá v tom, že *acquis* II budou aplikovat nové členské státy EU až po splnění dalších podmínek na základě rozhodnutí Rady (viz kapitola 3). [9]

Protokol připojený k Amsterodamské smlouvě stanoví, že to, co již bylo vytvořeno či schváleno v rámci Schengenu, se nyní stane pro třináct signatářských států²⁵ součástí práva, které vychází ze SES/SEU. **Velká Británie a Irsko, které nejsou stranami Schengenských dohod**, nejsou spjaty dosavadním platným právním i věcným rámcem Schengenu, přičemž každá z těchto dvou zemí může **přistoupit buď k části, nebo i ke všemu**, co již bylo v rámci schengenského systému dosaženo. Oba státy se mohou účastnit přijímání kteréhokoliv nového návrhu dokumentu nebo opatření, které budou na schengenském *acquis* stavět, a to za podmínek stanovených v Schengenském protokolu. Pro kooperaci s Norskem a Islandem v rámci schengenského systému platí sjednaná zvláštní dohoda. [5]

Podle Protokolu je smyslem schengenské spolupráce dále prohloubit evropskou integraci a především umožnit Evropské unii rychleji se rozvinout v prostor svobody, bezpečnosti a práva. K tomuto záměru je umožněno v článku 1 Protokolu **využít v rámci Schengenu tzv. užší spolupráci**²⁶ mezi některými členskými státy podle Smluv ES/EU s tím, že tento postup má být aplikován pouze jako krajní možnost. Aplikace schengenského *acquis*

²⁵ Jedná se o Belgii, Dánsko, Spolkovou republiku Německo, Řecko, Španělsko, Francii, Itálii, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko, Švédsko a Finsko.

²⁶ Koncept tzv. „užší spolupráce“ byl zaveden Amsterodamskou smlouvou do Smlouvy o EU (hlava VII) a do Smlouvy o založení ES (čl. 11) původně pro oblast prvního a třetího pilíře. Niceská smlouva, která kromě novelizace této spolupráce rozšířila působnost užší spolupráce i na druhý pilíř. Zavedením principu užší spolupráce bylo členským státům umožněno učinit pokrok různým tempem a v některých oblastech mimo institucionální rámec Evropské unie. Užší spolupráce se provádí v institucionálním a právním prostředí EU a musí respektovat ustanovení obou primárních smluv jako je např. minimální počet členů (8) nebo zákaz ohrožování vnitřního trhu nebo hospodářskou a sociální soudržnost. Užší spolupráce je po obdržení stanoviska Komise schvalována kvalifikovanou většinou v Radě.

je možná pouze v té míře, v jaké je slučitelná s právem ES/EU, s tím, že Schengenský protokol čerpá ze zásad flexibility.

V souladu se Schengenským protokolem **Rada jednomyslně určila právní základ všech dokumentů** (ustanovení dohod, rozhodnutí a dalších aktů, které byly přijaty v rámci Schengenu), které tvoří schengenské *acquis*. Za tímto účelem byla vydána dvě **Rozhodnutí Rady z května 1999**, přičemž druhé z nich je zaměřeno na určení právního základu schengenského *acquis*.²⁷

2.3.2 Výjimky pro Dánsko, Spojené království a Irsko

V návaznosti na určení právního základu *acquis* Schengenu má podle článku 3 Schengenského protokolu **Dánsko, jakožto signatář Schengenských dohod, výjimku** v tom, že v případě uplatnění námitek proti začlenění jakékoliv části *acquis* Schengenu **do komunitárního práva** (hlavy IV SES) budou ve vztahu k Dánsku tyto dokumenty a ustanovení považovány za nástroje hlavy VI SEU, a budou tak mít pouze mezinárodněprávní základ. Akty a dokumenty, které jsou zařazeny do oblasti třetího pilíře, však zůstávají touto výjimkou nedotčeny.

V případě Dánska se tedy jedná o **právo volby neúčastnit se plné spolupráce** v rámci hlavy IV SES, přičemž ostatní práva a povinnosti Dánska ve vztahu k ostatním zemím Schengenu zůstávají nedotčeny.

Spojené království a Irsko, které nejsou schengenským *acquis* vázány, mohou podle článku 4 Schengenského protokolu kdykoliv vznést požadavek, aby se na ně vztahovala některá nebo veškerá ustanovení schengenského *acquis*. O takové žádosti rozhoduje na základě jednomyslnosti všech třináct členských států, které jsou účastníky dohod a představitel státu, jenž žádost podává. Toto pravidlo se vztahuje jak na případy prvního, tak i třetího pilíře.

Proces směřující k plnému **začlenění Spojeného království do schengenské spolupráce**, jak již bylo předpokládáno v Amsterodamské smlouvě, pokračuje. S ohledem na článek 4 Schengenského protokolu a na žádosti vlády Spojeného království Velké Británie

²⁷ Rozhodnutí Rady ze dne 20. května 1999 č. 1999/435/ES (definující schengenské *acquis* za účelem určení právního základu všech ustanovení nebo rozhodnutí, jež tvoří *acquis* v souladu s příslušnými ustanoveními SES a SEU) a č. 1999/436/ES (určující právní základ všech ustanovení nebo rozhodnutí, tvořící schengenské *acquis*, v souladu s příslušnými ustanoveními SES a SEU).

a Severního Irsku, aby se na ně vztahovala některá ustanovení schengenského *acquis*²⁸, přijala Rada v květnu 2000 rozhodnutí, kterým schvaluje žádost Spojeného království podílet se na realizaci některých částí *acquis* Schengenu.²⁹ V červnu 2000 a v listopadu 2001 si požádalo o účast na Schengenském informačním systému rovněž Irsko. Rozhodnutí se schválením této žádosti přijala Rada v únoru 2002.

Další dokument týkající se rozhodnutí Rady EU v souvislosti s neúplnou aplikací schengenského *acquis* ve Spojeném království pochází z června 2004. Smyslem tohoto rozhodnutí je stanovit termíny, ke kterým má zahájit Velká Británie provádění vybraného *acquis*. Zároveň se země nebude účastnit těch oblastí schengenské spolupráce, jež se vztahují ke svobodě cestování osob. Klíčovou záležitostí je zde hodnocení připravenosti země na aplikaci *acquis* Schengenu, které se provádí ve dvou fázích, z nichž první se vztahuje především k oblasti policejní a justiční spolupráce a drogové problematiky, a druhá k Schengenskému informačnímu systému (SIS) a související ochraně osobních údajů. Schopnost a připravenost Velké Británie aplikovat vybrané schengenské *acquis* na úrovni požadovaných standardů již byla prověřena s kladným výsledkem v lednu 2004 hodnotící misí, jež posuzovala zejména policejní spolupráci. Nicméně přetrvávajícím problémem je politický spor Velké Británie se Španělskem ohledně začlenění Gibraltaru do Schengenu. [9]

Podle článku 5 Protokolu se Irsku a Velké Británii poskytuje přiměřená lhůta, v níž mají sdělit předsedovi Rady, že mají zájem na tom se účastnit některého z legislativních návrhů na spolupráci na daném úseku. V tomto případě platí, že jestliže toto sdělení nebylo podáno, platí pro státy schengenského systému oprávnění k užší spolupráci udělené předem.

V květnu 1999 přijala Rada, s ohledem na čl. 6 odst. 1 Protokolu o začlenění schengenského *acquis* do rámce Evropské unie, rozhodnutí o přidružení Norska a Islandu k provádění a uplatňování schengenského *acquis*.³⁰

2.3.3 Schengenský hraniční kodex

V únoru 2006 bylo přijaté zásadní nařízení ES, jímž se stanovil kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob, tzv. **Schengenský hraniční kodex**

²⁸ Jedná se o spolupráci v trestních věcech, boj proti drogám a Schengenský informační systém.

²⁹ Rozhodnutí Rady ze dne 29. května 2000 týkající se žádosti Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, aby se na ně vztahovala některá ustanovení Schengenského *acquis* (2000/365/ES).

³⁰ Rozhodnutí Rady ze dne 17. května 1999 o uzavření Dohody s Islandskou republikou a Norským královstvím o přidružení těchto dvou zemí k provádění, uplatňování a rozvoji schengenského *acquis* (1999/439/ES).

(„Nařízení“).³¹ Nařízení bylo přijato k uskutečnění opatření dle článku 62 odst. 1 SES, jenž zajistí, aby osoby při překračování vnitřních hranic nebyly kontrolovány. V souvislosti s článkem 61 má být vytvoření prostoru, kde by byl zajištěn volný pohyb osob, doprovázeno dalšími opatřeními. Takovým opatřením je společná politika, která se týká překračování vnějších hranic podle článku 62 odst. 2 SES.

Ochranu hranic netvoří pouze kontroly osob na hraničních přechodech a ostraha mezi hraničními přechody, ale **rovněž analýza rizik pro vnitřní bezpečnost a analýza hrozeb**, které mohou ovlivnit bezpečnost vnějších hranic. Je tudíž nutné stanovit podmínky, kritéria a prováděcí pravidla, jimiž se budou řídit kontroly na hraničních přechodech a ostraha hranic.

Členským zemím je umožněno **dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic** v případě závažné hrozby pro svůj **veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost**. Pro tuto situaci jsou stanoveny podmínky a postupy s cílem zajistit výjimečnou povahu takového opatření a dodržování zásady proporcionality. Rozsah a doba trvání ochrany hranic by se měly omezit na co nejmenší nutnou míru jako odezva na takovou hrozbu. [9]

Podle článku 3 je Nařízení vztaženo na všechny osoby, jež překračují vnitřní nebo vnější hranice členských států³², aniž by tím byla dotčena:

- a) práva osob, které požívají právo Společenství na volný pohyb,³³
- b) práva uprchlíků a osob, které žádají o mezinárodní ochranu, zvláště pokud jde o zásadu nevracet uprchlíky.

Schengenský hraniční kodex stanoví **výjimky pro Dánsko, Spojené království a Irsko**, co se týká návaznosti a použitelnosti Nařízení. V souladu s články 1 a 2 Protokolu

³¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, jímž se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob neboli Schengenský hraniční kodex. Proti hlasovalo Maďarsko, Slovinsko se zdrželo hlasování. Podle nařízení kodex vstoupí v platnost v září 2006 a následně bude zpracována Praktická příručka pro hraniční stráž.

³² Podle článku 2 Nařízení se vnitřními hranicemi rozumí společné pozemní hranice včetně říčních a jezerních hranic členských zemí, dále letiště členských zemí pro vnitřní lety, stejně tak i jejich námořní, říční a jezerní přístavy pro pravidelná trajektová spojení. Vnějšími hranicemi se rozumí dle článku 2 Nařízení pozemní hranice včetně říčních a jezerních hranic, námořní hranice i letiště, dále říční, námořní a jezerní přístavy členských zemí, pokud ovšem nejsou vnitřními hranicemi.

³³ Jedná se buď o občany Unie a státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občana Unie, kteří vykonávají právo volného pohybu, a nebo o státní příslušníky třetích zemí a jejich rodinné příslušníky bez ohledu na státní příslušnost, jenž na základě dohod mezi Společenstvím a jeho členskými státy na jedné straně a těmito třetími zeměmi na straně druhé požívají právo volného pohybu, které je rovnocenné právu občanů Unie.

o začlenění schengenského *acquis* do rámce EU o postavení Dánska, se Dánsko neúčastní přijímání Nařízení, a tudíž pro ně není závazné ani použitelné.

Pokud jde o **Island a Norsko**, rozvíjí předmětné Nařízení příslušná ustanovení schengenského *acquis* ve smyslu dohody uzavřené mezi Radou a Islandem a Norskem o přidružení těchto zemí k provádění, uplatňování a rozvoji schengenského *acquis*.³⁴ Podobný právní stav platí rovněž pro Švýcarsko.³⁵

Dle článku 7 Nařízení **podléhají všechny osoby minimální kontrole**, jejímž účelem je zjištění totožnosti na základě předložení cestovních dokladů. Minimální kontrola je pravidlem pro **osoby požívající právo Společenství na volný pohyb** podle kvalifikační směrnice (2004/38/ES), která je vztažena také na EHP. Minimální kontrola spočívá v rychlém a jednoduchém ověření platnosti dokladu, jenž jeho oprávněného držitele zmocňuje překročit hranici, a v ověření výskytu známek pozměnění nebo padělání.³⁶ Avšak při provádění minimálních kontrol osob požívajících právo Společenství na volný pohyb však příslušníci hraniční stráže mohou nahlížet do vnitrostátních i evropských databází s účelem zjistit, zda osoby nepředstavují skutečnou, aktuální a dostatečně vážnou hrozbu pro vnitřní bezpečnost, veřejný pořádek a mezinárodní vztahy členských států. [17]

Na druhé straně jsou ve druhé linii³⁷ **státní příslušníci třetích zemí podrobeni důkladné kontrole**, o jejímž účelu a postupu jsou informováni³⁸. Kontroly se rovněž mohou týkat dopravních prostředků a předmětů v držení těchto osob.

U pobytů, které nepřekračují **za období šesti měsíců dobu delší jak tři měsíce**, platí pro vstup státních **příslušníků třetích zemí**, které mají platné vízum, pokud je požadováno, tyto podmínky (čl. 5 odst. 1 Nařízení):

- mají platný cestovní doklad, resp. doklady, které je opravňují k překročení hranice;

³⁴ Úřední věstník L 176, 10. 7. 1999, s. 36. Jedná se o oblasti, které jsou specifikovány v článku 1 bodu A Rozhodnutí Rady 1999/437/ES ze dne 17. května 1999 o některých opatřeních pro uplatňování uvedené dohody.

³⁵ Rozhodnutí Rady 2004/849/ES ze dne 25. října 2004 o podpisu Dohody mezi Evropskou unií, Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o přidružení Švýcarské konfederace k provádění, uplatňování a rozvoji schengenského *acquis*.

³⁶ V případě potřeby je možné nahlédnout do příslušných databází k vyhledání informací výlučně o odcizených, neoprávněně užívaných, ztracených, a nebo neplatných dokladech.

³⁷ Podle článku 2 odstavce 12 se pojmem „druhá linie“ myslí zvláštní místo, kde lze provádět kontrolu, mimo místa v první linii, kde se kontrolují všechny osoby.

³⁸ Informace jsou dostupné ve všech úředních jazycích Unie a v jazyce země, která hraničí s dotyčným členským státem, a je v nich uvedeno, že státní příslušník třetí země je oprávněn požádat o sdělení jména nebo služebního identifikačního čísla příslušníků pohraniční stráže, jenž provádí důkladnou kontrolu ve druhé linii, názvu hraničního přechodu a data překročení hranice.

- mají platné vízum, pokud je požadováno³⁹;
- odůvodní účel a podmínky předpokládaného pobytu a mají zajištěny dostatečné prostředky na obživu na dobu pobytu, nebo jsou schopni si tyto prostředky legálně opatřit;
- nejsou vedeni v SIS, jimž má být odepřen vstup;
- nejsou považováni za hrozbu pro veřejný pořádek, vnitřní bezpečnost, veřejné zdraví nebo mezinárodní vztahy jakéhokoliv z členských států.

V příloze I je uveden seznam podkladů, o něž může příslušník pohraniční stráže požádat státního příslušníka třetí země za účelem ověření splnění podmínek, který jsou vymezeny v článku 5 odst. 1 písm. c).

Státnímu příslušníkovi, který nesplňuje všechny podmínky vstupu, je vstup na území členských států odepřen (čl. 13 Nařízení). Tím není dotčeno uplatnění zvláštních ustanovení souvisejících s právem na azyl a mezinárodní ochrany nebo vystavování dlouhodobých víz. Vstup lze odepřít jen na základě odůvodněného rozhodnutí, jenž uvádí přesné důvody odepření, a vydává se prostřednictvím jednotného formuláře, který je uveden v příloze II. Formulář vyplňuje orgán, který je zmocněn k odepření vstupu na základě vnitrostátních právních předpisů, a poté je předán dotyčnému státnímu příslušníkovi třetí země, jenž na něm potvrdí, že rozhodnutí o odepření vstupu převzal. Osobám, kterým byl odepřen vstup, mají právo na odvolání, které se podává v souladu s vnitrostátními právními předpisy.

2.4 Rozšiřování schengenské spolupráce

Zrušení kontrol na společných vnitřních hranicích se **26. března 1995** týkalo nejen původních 5 signatářských států Schengenské dohody z roku 1985 (tj. **Německa, Francie, Belgie, Nizozemska a Lucemburska**), ale také **Španělska a Portugalska**.

K Schengenské prováděcí úmluvě se velmi brzy připojila Itálie (1990) a Řecko (1992), oba státy si však musely na faktické zapojení do schengenské spolupráce několik let počkat. **Itálie spolu s Rakouskem** své kontroly na vnitřních hranicích **zrušila v roce 1997, Řecko**

³⁹ Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, které stanoví seznam třetích zemí, jejich státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum a rovněž seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou do této povinnosti osvobozeni. Nařízení bylo naposledy pozměněno Nařízením Rady (ES) č. 851/2005 ze dne 2. června 2005.

pak 26. března 2000. Podobná několikaletá pauza mezi formálním a praktickým vstupem do Schengenu se koneckonců týkala také všech dalších kol rozšíření schengenského systému.

Rakousko podepsalo SPÚ dne **28. dubna 1995** a členové Severské pasové unie⁴⁰ - **Dánsko spolu s Finskem a Švédskem – následně 19. prosince 1996.** Vzhledem k praktikám prováděným na základě Severské pasové unie bylo třeba vyřešit důsledky vyplývající ze zapojení těchto států do schengenské spolupráce pro Norsko a Island, vůči kterým rovněž platila léta používaná pravidla velmi úzké vzájemné spolupráce spočívající mj. v odstranění povinnosti prokazování se cestovním pasem při přecházení společných hranic. Záležitost **zapojení Norska a Islandu**, členů EHS, do schengenského systému našla řešení ve formě zvláštní dohody o přidružení, jež znamenala rozšíření schengenského prostoru poprvé o nečlenské státy EU. Po ověření splnění nutných podmínek severskými státy, došlo **v roce 2001** ke zrušení kontrol na hranicích s těmito pěti státy. [59]

Dne **21. prosince 2007** se součástí schengenského prostoru stalo současně 9 členských států EU, a to **Česká republika (ČR), Estonsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko** (viz subkapitola 3.5). Po přistoupení zatím nejnovějšího státu schengenského systému, **Švýcarska**⁴¹, ze dne **12. prosince 2008**, se schengenský systém rozšířil na 25 členských států.

V příloze č. 3 je proces rozšiřování schengenského prostoru v jednotlivých letech znázorněn graficky. V příloze č. 4 je pak uveden seznam států, jež jsou začleněny do schengenské spolupráce i s přesnými daty podpisu Schengenské prováděcí úmluvy a následné a realizace.

Státy, jež se snaží o vstup do schengenského systému, musí úspěšně absolvovat **schengenské hodnocení** (viz subkapitola 3.3), které shledá splnění všech schengenských pravidel stejně tak i připravenost na zrušení hraničních kontrol a úplné provádění schengenského *acquis*. O vstupu do schengenského prostoru aktuálně usilují čtyři země.

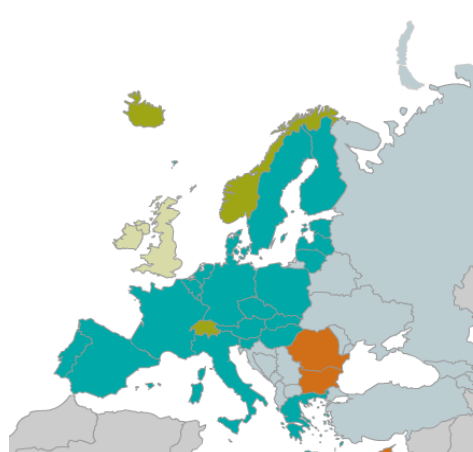
Kypr se upsal k úmluvě 1. května 2004 a má již za sebou část schengenského hodnocení. Pro jeho pokračování však čeká na zprovoznění Schengenského informačního

⁴⁰ Severská pasová unie, která byla podepsána roku 1952 a vstoupila v platnost roku 1954, umožňuje severským zemím (Norsko, Švédsko, Finsko, Island a Dánsko vč. Faerských ostrovů) cestovat a pobývat v ostatních severských státech bez pasu či jakékoliv povolení k pobytu. Cizinci mohou rovněž projít vnitřní hranice severských zemí, aniž by se od nich kontrola pasu vyžadovala, avšak musí mít u sebe i nadále svůj pas či jiný druh dokladů ověřující identitu a musí dodržovat pasovou kontrolu na hranicích vnějších.

⁴¹ Švýcarská konfederace není členským státem Evropské unie, proto celní kontroly týkající se dovozu a vývozu zboží zůstávají zachovány i nadále.

systému druhé generace (SIS II). S ohledem na úzké vazby se Švýcarskem⁴² byla zahájena jednání o přistoupení k Schengenu také s Lichtenštejnem. Podmínkou pro zahájení schengenského hodnocení **Lichtenštejska, jenž podepsalo úmluvu 28. února 2008**, je nabytí platnosti protokolu o připojení Lichtenštejska k asociační dohodě mezi Švýcarskem a EU/ES, jenž se týká schengenského *aquis*. V této chvíli je ukončován ratifikační proces ze strany členských států EU⁴³. **Bulharsko a Rumunsko podepsaly Schengenskou prováděcí úmluvu dne 1. ledna 2007**. Hodnocení připravenosti těchto zemí začalo na podzim 2008.

Obr. 2.2 Aktuální počet států Schengenu

Členské státy EU, které jsou součástí Schengenu	Belgie, ČR, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko
Členské státy EU, které jsou zčásti součástí Schengenu	Irsko (od roku 2002) a VB (od roku 2000). <i>Jedná se o oblast bezpečnosti a justice, zatímco hraniční a celní kontroly jsou u těchto států ponechány.</i>
Státy, jenž jsou součástí Schengenu, ale nejsou členy EU	Island, Norsko a Švýcarsko
Členské státy EU, které doposud nesplňují kritéria pro přijetí do Schengenu	Kypr, Rumunsko a Bulharsko

Zdroj: [66], vlastní zpracování

⁴² Měnová (1921) a celní unie (1923) mezi Švýcarskem a Lichtenštejnem.

⁴³ Prezident České republiky Václav Klaus ratifikoval Protokol dne 12. 1. 2009.

3 Proces zapojování ČR do schengenského prostoru

Česká republika se na převzetí schengenského *acquis* připravovala systematicky již od roku 1998. Tehdy byla zřízena mezirezortní **Pracovní skupina pro schengenskou spolupráci**, která měla koordinovat přípravu mezi jednotlivými orgány státní správy při přijímání schengenského *acquis*. Přejímání tohoto *acquis* spadalo pod rámec záležitosti justice a vnitřních věcí. Zodpovědnost za přebírání a provádění schengenského *acquis* mělo zejména Ministerstvo vnitra.⁴⁴ Ze strany EU byla zřízena tzv. **Stálá hodnotící komise**⁴⁵, která dle struktury Schengenské prováděcí úmluvy vypracovávala hodnotící zprávy o plnění závazků schengenského *acquis*. Tyto zprávy jasně dokumentovaly pokrok kandidátských zemí, identifikovaly nedostatky a stanovovaly způsoby k jejich odstranění.

Vzhledem k tomu, že s přistoupením do Evropské unie⁴⁶ současně nedošlo ke vstupu do schengenského prostoru⁴⁷, vydala EU v roce 2001 dokument s názvem **Schengenské *acquis* a rozšíření**, ve kterém rozděluje *acquis* do dvou kategorií, podle toho zda je, či není závislé na připojení SIS. **Schengenské *acquis* I. kategorie nezávislé na SIS** byla povinna ČR splnit již ke dni vstupu do EU v souvislosti se závazkem vyplývajícím z přístupové smlouvy. Jedná se o většinu Schengenské prováděcí úmluvy a předpisů, jež se týkají např. překračování vnitřních hranic, ochrany osobních údajů, vydávání osob, dále pak podmínky upravující pohyb cizinců, vzájemnou pomoc v trestních věcech, zbraní, drog a střeliva. **Schengenské *acquis* II. kategorie závislé na SIS** obsahuje ustanovení, jež musela Česká republika aplikovat ke dni vstupu zrušením kontrol na vnitřních hranicích. Obsahuje většinu ustanovení týkajících se překračování vnějších hranic, ustanovení o vízech pro krátkodobý a dlouhodobý pobyt, o povolení k pobytu, dále pak ustanovení týkající se zřízení, provozu a využití SIS i zajištění dat v tomto systému. [3]

3.1 Klíčové dokumenty v procesu přejímání schengenského *acquis*

Proces přejímání schengenského *acquis* probíhal v rámci **strategie ČR pro přípravu na provádění *acquis* EU**, jejíž rámec je tvořen následujícími dokumenty:

⁴⁴ Kromě Ministerstva vnitra nese zodpovědnost také Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo financí, Ministerstvo dopravy a Úřad pro ochranu osobních údajů.

⁴⁵ Stálá hodnotící komise byla zřízena v roce 1998 na základě rozhodnutí schengenského Výkonného výboru.

⁴⁶ Dne 1. května 2004 vstoupily do EU tyto státy: ČR, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Kypr, Polsko, Slovinsko a Slovensko

⁴⁷ Dne 21. prosince 2007 byly zrušeny kontroly na vnitřních hranicích, dne 30. března 2008 pak na vnějších hranicích. Týká se to všech států, které přistoupily do EU v roce 2004, s výjimkou Kypru.

- Přístupové partnerství (1998, 2001);
- Poziční dokument ČR, 24. kapitola: Spolupráce v oblastech justice a vnitřních věcí; Schengen (1999);
- Národní program přípravy ČR na členství v EU (1998 – 2002);
- Schengenský akční plán ČR (SAP ČR), (2001, 2003, 2005);
- Pravidelné zprávy Evropské komise o ČR (1998 – 2003);
- příslušná usnesení vlády ČR⁴⁸. [1]

Stěžejní dokumenty jsou přiblíženy v následujících subkapitolách.

3.1.1 Přístupové partnerství

Přístupové partnerství z roku 1998 obsahovalo kromě vymezení nástrojů pro technickou a finanční pomoc Společenství a určení realizace předvstupní pomoci taktéž krátkodobé a střednědobé priority partnerství. Z oblasti justice a vnitřních věcí spadal do krátkodobých priorit rozvoj účinného zajištění hranic, do střednědobých priorit v zásadě totéž, navíc rozšířeno o zavedení migrační politiky, reformy azylových postupů, boj proti drogám, organizovanému zločinu⁴⁹ a korupci, sladění vízové politiky s EU a dokončení harmonizace s mezinárodními konvencemi (zejména z pohledu Schengenských dohod).

Dokument **Přístupové partnerství z roku 2001** revidoval předchozí dokument z března 1998. Rámcový základ mu poskytly analýzy uveřejněné v Pravidelné zprávě Komise za rok 2001. Přístupové partnerství bylo i nadále podkladem pro řadu nástrojů, jejichž prostřednictvím kandidátské země dostávaly pomoc pro přípravu na členství v EU. V kapitole „Spravedlnost a vnitro“ bylo uvedeno několik priorit. Jedná se zejména o zajištění řádné implementace Schengenského akčního plánu, pokračování v přípravě na budoucí účast v SIS, posílení řízení kontroly na hranicích a zlepšování systému udělování víz tak, aby byla brána v úvahu migrační rizika. [3]

3.1.2 Poziční dokument ČR, 24. kapitola

Poziční dokumenty byly vydávány odpovědnými ministerstvy k jednotlivým kapitolám, přičemž celkem bylo 30 kapitol. **Kapitola 24. „Spolupráce v oblastech justice**

⁴⁸ Např. usnesení ke Zprávě o připravenosti ČR k převzetí schengenského acquis (viz dále).

⁴⁹ Zejména pokud se jedná o obchodování s drogami a lidmi.

a vnitřních věcí; Schengen“ byla v gesci Ministerstva vnitra a patřila k posledním předběžně uzavřeným kapitolám v ČR.

Poziční dokument zahrnuje seznam zákonů a dalších dokumentů, které byly v ČR k záležitostem justice a vnitřních věcí již přijaty anebo jejichž přijetí se v brzké době chystalo. Vlastní text dokumentu byl rozčleněn do patnácti kapitol, které se věnovaly analýzám jednotlivých oblastí justice a vnitra. Poziční dokument obsahoval hlediska týkající se migrace, vnějších hranic a Schengenu, přes terorismus, policejní spolupráci a organizovaný zločin až po soudní a celní spolupráci.

3.1.3 Národní program přípravy ČR na vstup do EU

Národní program přípravy ČR na vstup do EU byl sepsán jako reakce na Přístupové partnerství a Poziční dokumenty. Tento dokument byl soupisem problémů, které bylo třeba do vstupu do EU vyřešit a zároveň harmonogramem na jejich eliminaci. Národní program byl materiálem určeným primárně pro Evropskou komisi, další orgány EU a členské státy.

Cílem s krátkodobým časovým horizontem do konce roku 1998 bylo **plné zajištění hranic, včetně vnější hranice EU**. Z hlediska střednědobého bylo potřebné, aby v okamžiku vstupu ČR do EU vstoupil v platnost schengenský systém ochrany vnějších hranic a výměny informací⁵⁰. **V boji proti obchodu s drogami a proti rozrůstajícímu se organizovanému zločinu** mělo napomoci usnesení vlády z října 1997 o aktualizaci koncepce boje proti organizovanému zločinu⁵¹, s programem po dobu dvou let. **Harmonizace v oblasti azylu** znamenala převzetí úpravy dle Dublinské konvence, ačkoliv plná implementace je možná pouze za podmínky plného členství. V textu byla zaznamenána i změna ve spojitosti se vstupem Amsterodamské smlouvy v platnost, když byla azylová politika přesunuta do prvního pilíře na komunitární úroveň. Problémy v oblasti **soudnictví** spočívaly především v přetížení soudů a z toho vyplývající vcelku dlouhé délce řízení, v některých případech neodpovídající kvalifikaci soudců a prozatím malým zkušenostem s komunitárním právem.

[3]

⁵⁰ Schengenský systém ochrany vnějších hranic a výměny informací se z technických důvodů nepodařilo uvést v platnost.

⁵¹ Usnesení vlády České republiky ze dne 29. října 1997 č. 637 + P k Aktualizaci koncepce boje proti organizovanému zločinu (1997).

V dubnu 1999 byl vypracován další, v pořadí již **druhý Národní program** přípravy České republiky na členství v Evropské unii. Členění témat, časový harmonogram, popis a návrh řešení, odhadované náklady a požadavky na pomoc z finančních fondů EU zůstalo ponecháno. Najdeme zde navíc ještě právní úpravu ČR, která se vztahuje k daným tématům, a její zhodnocení. Program rovněž obsahuje seznam *acquis* a dalších závazných aktů, které jsou podstatné z hlediska aproximace a harmonizace práva.

Národní program přípravy ČR na členství v EU **pro rok 2001** zahrnoval opět priority krátkodobého i střednědobého horizontu. Kapitola 3.8 programu s názvem „Spravedlnost a vnitro“ se věnuje velmi podrobně záležitostem týkající se azylu; imigrační/hraniční kontrole; policejní spolupráci včetně boje proti organizovanému zločinu a policejního vzdělávání; drogám; praní špinavých peněz; soudní spolupráci a jiným otázkám⁵².

Každá z těchto položek byla analyzována z následujících hledisek:

- současná situace – tj. současné zákony a normy ošetřující příslušnou oblast a vyhodnocení institucionálního a technicko-personálního zabezpečení;
- krátkodobé priority – nezbytné akce, obvykle operativně-provozního typu;
- střednědobé priority – např. přistoupení k některým mezinárodním dohodám v daném časovém horizontu;
- institucionální zabezpečení – stanovení gestora a jeho legislativní vybavení;
- finanční nároky – z hlediska domácích zdrojů (státní rozpočet) a z hlediska zdrojů EU (různé programy v rámci PHARE);
- souhrn úkolů legislativního a nelegislativního charakteru.⁵³

⁵² Např. osobním dokladům a požární ochraně.

⁵³ Národní program pro rok 2002 byl nahrazen dokumentem: „Souhrn zbývajících úkolů ČR na vstup do EU“.

Tab. 3.1 Národní program přípravy ČR na členství v EU – příklady financování aktivit

Údaje v mil. Kč	Financování pro rok 2001		
	Státní rozpočet	EU	Celkem
Expertní pomoc při implementaci Schengenské dohody	38,4	36,0	74,4
Projekt "Zlepšení ochrany státních hranic"	134,8	16,9	151,7
Údaje v mil. Kč	Financování pro rok 2002		
	Státní rozpočet	EU	Celkem
Expertní pomoc při implementaci Schengenské dohody	41,7	208,8	250,5
Projekt "Zlepšení ochrany státních hranic"	115,5	-	115,5

Zdroj: [46], vlastní zpracování

3.1.4 Schengenský akční plán ČR

Schengenský akční plán ČR byl vypracován Ministerstvem vnitra v roce 2001 v souladu s výzvou EU⁵⁴. Jeho hlavním významem bylo ujistit Unii, že ČR zná rozsah schengenského *acquis*, má přehled o splněných úkolech, o nedostatecích a plánech a o způsobech k její realizaci či nápravě. Akční plán byl v následujících letech dvakrát aktualizován.

Aktualizovaný **Schengenský akční plán ČR 2003** vycházel z původní verze SAP ČR. Informoval o stavu plnění schengenského *acquis* a rovněž připustil zpoždění u některých úkolů s návrhem nástrojů k jejich řešení. Mezi záležitosti, které se nepodařilo včas zařídit, patřilo opoždění při výstavbě **Cizineckého informačního systému**, jež byl v provozu až koncem roku 2003 a kanceláře **VISION** (viz subkapitola 3.3), která byla zřízena až ke dni vstupu do EU. Struktura SAP 2003 zachovává strukturu Schengenské prováděcí úmluvy.

Schengenský akční plán ČR z roku 2003 poprvé na vládní úrovni deklaroval zájem o vstup do schengenského prostoru k říjnu 2007 i způsobilost zajistit plnou kontrolu pozemních hranic až do rozhodnutí o jejich zrušení. Zároveň vycházel z přesvědčení, že zrušení kontrol na vnitřních hranicích je principem schengenské spolupráce, a tudíž by měl být časový odstup v provádění schengenského *acquis* I. a II. kategorie co nejmenší. Tato

⁵⁴ K vypracování Schengenského akčního plánu ČR byly vyzvány ve společné pozici EU všechny kandidátské země.

strategie i datum k zapojení do schengenské spolupráce byly potvrzeny i následujícím SAP ČR 2005. Mimo to **Schengenský akční plán ČR z roku 2005** zohledňoval dosažený stav implementace schengenského *acquis* a nutnost harmonizace států Visegrádské čtyřky (V4) při jejich přípravě na plné připojení k schengenské spolupráci na základě prohlášení ministrů vnitra států V4 ze září 2003 (viz subkap. 3.2).

3.1.5 Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského *acquis*

Každoročně, od roku 2001, vláda ČR projednávala **Zprávu o připravenosti České republiky k převzetí schengenského *acquis***, jejíž součástí bylo od roku 2004 vyhodnocení Harmonogramu úkolů pro dokončení implementace schengenského *acquis*. Celkem vláda obdržela 9 zpráv.⁵⁵

3.2 Visegrádská čtyřka pro schengenskou spolupráci

Během předvstupních příprav došlo k obnovení Visegrádské spolupráce mezi ČR, Slovenskem, Maďarskem a Polskem. **Pracovní skupina Visegrádské čtyřky pro schengenskou spolupráci** byla zřízena na základě desetibodového **prohlášení ministrů vnitra V4 ze dne 11. září 2003**. Na tomto setkání, které proběhlo v Praze, se ministři vnitra zemí V4 shodli na společném úsilí o dosažení plného začlenění států V4 do schengenského prostoru co nejdříve po vstupu do EU. V bodě 7 závěrečného prohlášení je zdůrazněno, že pro země V4 zůstává **nejvyšší prioritou zprovoznění Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II)**. V bodech 8 a 9 pak ministři souhlasili se založením několika expertních skupin, jež se zabývají dílčími aspekty schengenské spolupráce.⁵⁶ Všech deset bodů z prohlášení je uvedeno v příloze č. 5. [38]

Na základě analýzy Schengenských akčních plánů států Visegrádské čtyřky došla pracovní skupina k závěru, že míra jejich kompatibility a pokrok v jejich plnění umožní státům V4 **podání žádosti o začlenění do schengenské spolupráce ve stejném termínu**.

⁵⁵ Usnesení vlády ČR ze dne 26. listopadu 2000 č. 1257, usnesení vlády ČR ze dne 15. května 2002 č. 490, usnesení vlády ČR ze dne 2. prosince 2002 č. 1202, usnesení vlády ČR ze dne 4. června 2003 č. 544, usnesení vlády ČR ze dne 21. ledna 2004 č. 77, usnesení vlády ČR ze dne 12. května 2004 č. 457, usnesení vlády ČR ze dne 11. května 2005 č. 562, usnesení vlády ČR ze dne 10. května 2006 č. 505, usnesení vlády ČR ze dne 11. dubna 2007 č. 354.

⁵⁶ Např. Expertní skupina V4 pro SIS II, Expertní skupina pro implementaci dublinského *acquis*, dále pak kontaktní síť právních expertů pro záležitosti aplikace schengenského *acquis*.

K hlavním prvkům v deklaraci patřilo určení společného strategického data pro plné začlenění do schengenské spolupráce a pro zahájení evaluací. Pracovní skupina identifikovala jako reálné datum **plného začlenění do schengenského prostoru říjen 2007**. Podle prohlášení by státy V4 měly být **připraveny k zahájení hodnocení k 1. červenci 2006**, zároveň však bralo v úvahu odsunutí hodnocení některých částí schengenského *acquis* na pozdější dobu v závislosti na spuštění SIS II. Státy byly povinny nejpozději do konce roku 2004 podat žádost o začlenění do harmonogramu schengenských evaluací a zároveň žádost o provedení schengenských hodnotících misí s cílem plného začlenění do schengenské spolupráce v jednom termínu. Spolupráce však nevylučuje **posunutí vstupu** některého ze států V4 do Schengenu v případě, kdy některý ze států **nebude schopen včas splnit závazky plynoucí ze schengenského *acquis***. V zájmu současného přistoupení do schengenského prostoru v co nejbližším termínu by státy V4 měly úzce spolupracovat s cílem dosáhnout maximální harmonizace v rámci přípravných prací a vzájemně se informovat o skutečnostech, které by mohly vést k případnému zdržení příprav na plnou aplikaci schengenského *acquis*. Visegrádská čtyřka byla povinna také koordinovat svou činnost při přípravě textu žádosti o začlenění do Schengenu a při jejím podání.

Kromě Visegrádské čtyřky se bilaterální spolupráce Ministerstva vnitra týkala i jiných evropských zemí, které měly podobu twinningových projektů⁵⁷. Nejvýznamnější jsou kontakty s Norskem⁵⁸, jenž jsou orientovány na předávání zkušeností z implementace Schengenských dohod a zapojení do schengenské spolupráce. S Německem byla kooperace zaměřena na přípravu českého víza schengenského typu. Mimo to se jedná ještě např. o spolupráci s Maďarskem, Francií a Belgií.

3.3 Schengenské hodnocení

Schengenské hodnocení je specifickým hodnotícím procesem, jehož úkolem je zajištění vysoké kvality provádění schengenských pravidel a posílení kooperace v prostoru bez hraničních kontrol. Prostřednictvím něj se prověřuje míra připravenosti na plné převzetí schengenského *acquis*, ale i způsob uplatňování schengenských standardů v praxi.

⁵⁷ Twinningový projekt je moderní formou spolupráce mezi twinningovými partnery (zkušenou členskou zemí a přistupující zemí). Twinningový projekt byl založen z iniciativy Evropské komise a byl spuštěn na podzim 2003. Tyto projekty existují ve všech kandidátských zemích přistupujících k EU a jsou financovány z prostředků fondu Phare.

⁵⁸ Norsko je přidružený člen schengenského prostoru.

Česká republika spolu s Maďarskem, Polskem, Slovenskem a Slovinskem deklarovala, že bude připravena zahájit schengenské hodnocení k 1. lednu 2006. Pobaltské země prohlásily tuto připravenost k 1. květnu 2006. Evaluace byly prováděny ve skupinách. Česká republika byla hodnocena společně s Maďarskem a Slovinskem.

Schengenské hodnocení je komplexní systém, zahrnující jak písemné odpovědi na dotazníky, tak i navazující expertní návštěvy za účelem ověřování plnění schengenských standardů přímo na území daného státu. Členské státy, které přistoupily do EU v květnu 2004⁵⁹, obdržely v červnu 2005 dotazníky, na něž musely vypracovat odpovědi a nejpozději do 1. prosince 2005 je odevzdat Generálnímu sekretariátu Rady EU. V prosinci 2005 a lednu a březnu 2006 provedla většina těchto států prezentace připravenosti ke zrušení kontrol na vnitřních hranicích pod dohledem **pracovní skupiny Rady EU Hodnocení Schengenu** (PS SCH-EVAL).

Evaluace členských států z roku 2004 se zčásti lišily od předchozích v tom, že kvalita splnění schengenského *acquis* se v mnohem větší míře než dříve prokazuje dle plánů a projektů. Důvodem pro tento postup je fakt, že předpokládaný termín zrušení kontrol na vnitřních hranicích říjen 2007 byl ve značném časovém odstupu od hodnocení samotného. Implementace schengenského *acquis* není v takovém předstihu ekonomická. Dalším specifikem tohoto rozšíření je vázanost na vytvoření nového SIS II. V souvislosti s přijetím **Haagského víceletého programu pro oblast justice a vnitra**⁶⁰ bylo Radou v listopadu 2004 stanoveno zprovoznění SIS II jako jedna z podmínek zrušení kontrol na vnitřních hranicích s tím, že termínem pro spuštění byl stanoven rok 2007.

Přípravu na vstup ČR do schengenského prostoru koordinovala pracovní skupina **„Hodnocení Schengenu – Česká republika“**, zřízena pokynem Ministerstva vnitra č. 7 ze dne 11. března 2005. Pracovní skupina byla nejdůležitějším koordinačním orgánem pro ministerstva a jiné správní úřady, jenž se podílely na přípravě a následném hodnocení schengenského *acquis*. Pracovní skupina byla mj. zmocněna organizací a prováděním hodnotících kontrolních misí v České republice v souvislosti s dokončením příprav na zapojení ČR do schengenské spolupráce. Mezi hlavní uskutečněné činnosti mezirezortní pracovní skupiny patřilo **provádění autoevaluací** (květen – červen 2005), jejichž metodika

⁵⁹ Dále v textu jen „příslušné členské státy“.

⁶⁰ Haagský program byl pětiletým plánem činnosti EU v oblasti justice a vnitřních věcí. Tento program, přijatý na summitu Evropské rady v Bruselu ve dnech 4. - 5. listopadu 2004, vyzdvihuje cíle v oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Haagský program není právně závazným dokumentem, ale pouze politickým programem.

spolu se složením expertních skupin byla schválena na plenárním zasedání pracovní skupiny dne 13. května 2005. Dále pak vypracování odpovědí na otázky evaluačního dotazníku (srpen – listopad 2005), příprava expertních hodnotících misí (listopad 2005 – červen 2006) a vyhodnocení závěrečných zpráv. Účelem provedení autoevaluací bylo zjistit reálný stav v přebírání schengenského *acquis* v období, jež předcházelo schengenským evaluacím.

V rozsahu působnosti pracovní skupiny byla v červnu 2006 zřízena **expertní skupina pro informační kampaň**. Hlavním cílem této skupiny bylo stanovit podobu, rozsah a formu informační kampaně, která předcházela vstupu ČR do Schengenu a zapojení dalších ústředních orgánů státní správy do této kampaně. Kromě toho byla v říjnu 2006 zřízena také **expertní skupina pro odstraňování překážek na státních hranicích**, jejímž hlavním úkolem bylo definovat činnosti související s odstraňováním překážek na státních hranicích v souvislosti s plným zapojením do Schengenu a sledovat jejich plnění ze strany jednotlivých gestorů. [42]

Souhrnný stav v přebírání schengenského *acquis* byl systematicky popsán ve **vyhodnocení Harmonogramu úkolů pro dokončení implementace schengenského *acquis***.⁶¹ Podstatná část činností spojených s přebíráním schengenského *acquis*, převážně legislativního charakteru, byla v souladu se Smlouvou o přistoupení ČR k EU splněna již před 1. květnem 2004, jako podmínka členství v EU (tzv. schengenské *acquis* 1. kategorie). Nově přijaté *acquis* Schengenu bylo po podpisu Smlouvy o přistoupení ČR k EU průběžně promítáno do legislativních návrhů a do praxe. V průběhu implementace nově přijatého *acquis* se objevily pouze dílčí nedostatky⁶². [41]

3.3.1 Oblasti hodnocení

O průběhu hodnocení v jednotlivých oblastech vypracovaly expertní týmy zprávy, ve kterých byly uvedeny závěry a doporučení k nápravě zjištěných nedostatků. Dílčí výsledky hodnocení byly předloženy v prosinci 2006 Radě, která poté jednala o celkovém hodnocení. Zrušení kontrol na vnitřních hranicích bylo možné jen na principu pozitivního vyhodnocení a rozhodnutí Rady. V případě, že členský stát nesplnil schengenské standardy v potřebném rozsahu, Rada rozhodnutí o zrušení kontrol na vnitřních hranicích neschválila.

⁶¹ Harmonogram úkolů pro dokončení implementace schengenského *acquis* byl schválen usnesením vlády z 26. listopadu 2001 č. 1257.

⁶² Např. jednotný formulář pro odepření vstupu na hranici nebyl v České republice implementován k 1. 5. 2004, ale až k 1. 1. 2005.

V souladu s harmonogramem jednotlivých kroků hodnocení Schengenu, jenž byl schválen Radou dne 10. května 2005, se **první fáze schengenského hodnocení uskutečnila v roce 2006**. Harmonogram evaluace je uveden v příloze č. 6.

Co se týká ČR, dne 10. ledna 2006 nejdříve proběhla na půdě PS SCH-EVAL prezentace přípravy České republiky na schengenské hodnocení. **Samotné hodnocení České republiky pak proběhlo v průběhu prvního pololetí roku 2006 v oblastech**, jež nesouvisí se Schengenským informačním systémem, tzn. v oblastech **policejní spolupráce, ochrany dat, hranic a vízové a konzulární praxe**. V případě ČR se hodnocení v oblasti hranic vztahovalo pouze na vzdušné hranice tj. mezinárodní letiště. [42]

V roce 2006 byla tedy Česká republika hodnocena ve čtyřech oblastech⁶³:

1. Policejní spolupráce (19. – 23. únor 2006)
2. Ochrana dat (7. – 9. březen 2006)
3. Víza (16. květen, 23. červen)
4. Vzdušné hranice (20. – 21. červen)⁶⁴

1. Policejní spolupráce

Evaluace policejní spolupráce proběhla v únoru 2006 za účasti významných složek Policie České republiky, Celní správy, Ministerstva spravedlnosti ČR a Nejvyššího státního zastupitelství. V rámci návštěvy schengenské hodnotící mise Česká republika prezentovala v plné šíři stav a plán ohledně využívání příslušných institutů policejní spolupráce. Předpokladem Schengenské prováděcí úmluvy bylo uzavření bilaterálních smluv se sousedními státy o policejní spolupráci v příhraničních oblastech.⁶⁵ Nepřítomnost těchto smluv brání plynulému zavádění schengenských institutů přeshraniční spolupráce.

2. Ochrana osobních dat

Hodnocení úrovně ochrany osobních údajů bylo realizováno ve dvou rovinách, a to existují-li v ČR podmínky pro dozorovou činnost nad zpracováním osobních údajů v SIS

⁶³ S ohledem na geografické umístění nebyla ČR podrobena hodnocení v oblasti pozemní a mořské hranice.

⁶⁴ Schengenské hodnocení vzdušných hranic proběhlo v ČR na dvou mezinárodních letištích, a to Praha-Ruzyně a Brno-Tuřany.

⁶⁵ S Německem byla podepsána 19. 9. 2000 v Berlíně (vstup v platnost 1. 8. 2002), se Slovenskem byla podepsána 27. 1. 2004 v Bratislavě (vstup v platnost 24. 2. 2005), s Rakouskem byla smlouva o policejní spolupráci podepsána 14. 7. 2005 ve Vídni (vstup v platnost 1. 7. 2006) a s Polskem 21. 6. 2006 ve Varšavě (vstup v platnost 2.8.2007).

a zda-li je ČR schopna zajistit, že v okamžiku přistoupení k Schengenu bude související zpracování osobních údajů probíhat ve shodě s příslušnými standardy.

Od roku 2000 působí v České republice **Úřad pro ochranu osobních údajů**⁶⁶, v jehož působnosti je zajišťovat dohled nad veškerým zpracováním osobních údajů s výjimkou zpracování osobních údajů, jenž provádí zpravodajské služby. Tím byly již v roce 2000 splněny podmínky čl. 114 SPÚ a v uvedených ohledech tak byla právní úprava ČR plně v souladu se schengenským *acquis*.⁶⁷

3. Víza

Vízová politika ČR byla ke vstupu do EU harmonizována se společnou vízovou politikou Evropské unie dle Nařízení Rady z března 2001⁶⁸. Nařízení navazuje na schengenské *acquis* a je v souladu s Schengenským protokolem. V článku 1 odst. 1 Nařízení jsou uvedeny státy, které podléhají vízové povinnosti při překračování vnějších hranic členských států a jejichž seznam je pro představu uveden v příloze č. 7.

Během roku 2005 se povedlo vyřešit asymetrický vízový režim s Brazílií (bezvízový režim pro občany ČR byl zaveden od 3. 10. 2005) a Sultanátem Brunej (bezvízový režim pro občany ČR zaveden od 1. 11. 2005). Následovala notifikace zbývajících případů vízové nereciprocity (Austrálie, Kanada a USA) Českou republikou i ostatními členskými státy EU.⁶⁹ Činnosti v sekci udělování víz byly ve shodě se standardy EU zabezpečovány prostřednictvím elektronického konzultačního systému MVP/EVIC II, do něhož byly zapojeny všechny zastupitelské úřady ČR, kde se víza vydávají. Se vstupem České republiky do EU a přechodem na používání vízového štítku dle vzoru EU byla instalována nová verze tohoto systému, jenž byl doplněn o kancelář VISION⁷⁰. Vzhledem k vytváření centrálního evropského vízového informačního systému (VIS) se funkce systému MVP/EVIC II a VISION přesunuly do národní části VIS.⁷¹ Během přípravy na připojení České republiky

⁶⁶ Úřad pro ochranu osobních údajů byl zřízen zákonem č. 101/2000 Sb..

⁶⁷ Článek 114 SPÚ uvádí, že každá smluvní strana má povinnost určit dozorčí orgán, který bude při dodržení vnitrostátních předpisů zodpovědný za provádění nezávislého dozoru nad daty národního SIS a za kontrolu toho, že při zpracování a využívání údajů, které jsou zařazené v SIS, nejsou práva příslušné osoby porušena.

⁶⁸ Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, stejně tak i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni.

⁶⁹ V souladu s čl. 2 Nařízení Rady (ES) č. 851/2005 ze dne 2. června 2005, kterým se mění Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001.

⁷⁰ Zkušební provoz systému Vision byl zahájen na Generálním konzulátu v Drážďanech dne 1. 6. 2004.

⁷¹ VIS byl zřízen Rozhodnutím Rady č. 2004/512 EC a je složen z centrální evropské databáze, jež je napojena na národní systémy takovým způsobem, aby konzulární úřady a další kompetentní orgány členských zemí mohly vkládat a prohlížet data, která se týkají žádostí a žadatelů o víza.

k VIS se kladně projevilo zřízení funkce projektového manažera pro VIS za účelem lepší koordinace a řešení úkolů.⁷² [41]

4. Ochrana vzdušných hranic

Během schengenského hodnocení počítala Česká republika ohledně ochrany hranic se dvěma scénáři. V případě, že by Rada u některé ze sousedních zemí konstatovala nepřipravenost na zrušení kontrol k 31. prosinci 2007, byla by ČR povinna zajistit společnou hranici s dotyčným státem v souladu s pravidly platnými pro vnější schengenskou hranici. Více očekávaný byl však druhý scénář, podle kterého bude mít ČR vnější hranice pouze na mezinárodních letištích.

Pro provozování vnějších letů bylo třeba dodržet příslušné schengenské standardy, za jejichž aplikaci je zodpovědný z větší části provozovatel daného letiště. Kontrola osob překračující státní hranice je pak v působnosti Policie ČR (PČR), resp. Správy cizinecké a pohraniční policie (SPCC). **Naplnění schengenských standardů na mezinárodních letištích posuzuje Ministerstvo vnitra ČR** v souladu s §10 zákona č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic ČR, ve znění pozdějších předpisů. Na principu jeho souhlasného stanoviska je letišti udělen statut mezinárodního letiště s vnější hranicí Úřadem pro civilní letectví.⁷³ V současnosti je **v ČR zřízeno celkem sedmnáct civilních letišť s mezinárodním provozem**, u kterých je vybudován hraniční přechod. Na pěti z nich je zajištěna fyzická separace cestujících na vnějších a vnitřních letech.⁷⁴ Na zbývajících dvanácti letištích je separace cestujících vyřešena administrativně.

V souvislosti s přípravou České republiky na vstup do schengenského prostoru byl vypracován a příslušnými ministerstvy v červnu 2006 schválen dokument „**Národní plán řízení ochrany státních hranic České republiky**“. Tento strategický dokument zabezpečuje rozvoj a transformaci systému ochrany státních hranic v ohledu na zrušení kontrol na vnitřních hranicích, a to v období do plného zapojení do schengenské spolupráce (1. fáze) a po zrušení kontrol na vnitřních hranicích (2. fáze). [37]

⁷² Projektový manažer VIS byl jmenován pokynem ministra vnitra č. 27 ze dne 25. července 2005 v souladu s doporučením Komise. Spolu s ním byl také jmenován projektový manažer SIS.

⁷³ V této souvislosti vypracovalo Ministerstvo dopravy ČR novelu zákona týkající se civilního letectví (č. 49/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

⁷⁴ Jedná se o mezinárodní letiště Praha-Ruzyně, Brno-Tuřany, Ostrava-Mošnov, Karlovy Vary a Pardubice.

3.4 Schengenský informační systém

Tato významná problematika je **obsažena v hlavě IV Schengenské prováděcí úmluvy**, jejímž předmětem úpravy je zřízení Schengenského informačního systému, jeho provoz a využití, dále pak ochrana osobních údajů a zabezpečení dat v tomto systému a otázka úhrady nákladů. Tento společný informační systém lze popsat jako „komputerizovaný rejstřík“, který poskytuje příslušným policejním a justičním orgánům smluvních stran vzájemný přístup k určitým druhům informací pro operativní účely a potřeby vyšetřování. Oblast SIS a SIRENE již nepodléhá hodnocení v první polovině roku 2006 a spadá do schengenského *acquis* 2. kategorie.

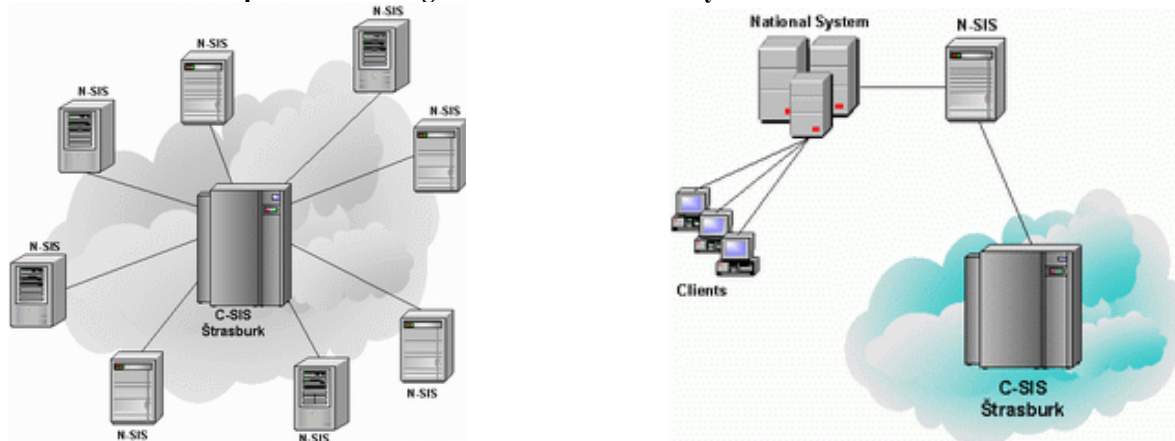
Schengenský informační systém je hvězdovitě uspořádán, s centrálou ve francouzském Štrasburku⁷⁵, přičemž národní SIS (NSIS) komunikuje pouze s centrálou SIS. Náklady na zřízení a provoz NSIS jsou hrazeny každým státem zvlášť, přičemž centrální SIS (CSIS) je financován paritně. CSIS je formálně vztažen do kompetence francouzského ministerstva vnitra s tím, že jeho faktická správa je v rukou stálé pracovní skupiny. [9]

Schengenský informační systém představují následující tři základní složky:

- a) **Centrální databáze**, která má funkci technickou, podpůrnou a soustřeďuje všechny údaje, jež je SIS zmocněn obsahovat.
- b) **Národní informační systém**, jež provozuje každá smluvní strana jako přesnou kopii CSIS, na který je napojen.
- c) **Systém SIRENE**, který sice není zakotven v Schengenské prováděcí úmluvě, avšak byl zřízen podle článku 108 SPÚ jako systém doplňující ve smyslu technicko-organizačním (viz subkap. 3.4.3).

⁷⁵ Centrální SIS byl umístěn ve Štrasburku v souladu se závěry Rady ze dne 29. dubna 2004. Mimo to bylo rozhodnuto také o umístění zálohového havarijního systému v Salcburku.

Obr. 3.1 Soustava uspořádání Schengenského informačního systému

Zdroj: [71], vlastní zpracování

Přístup k uloženým datům v SIS je umožněn pouze orgánům státu příslušným k provádění kontrol na hranicích nebo k provádění jiných policejních a celních kontrol ve vnitrozemí a k jejich koordinaci.⁷⁶ Uživatelé mohou vyhledávat jen ty informace, které jsou potřebné k provádění jejich úkolů, přičemž jednotlivé vstupy do systému jsou monitorovány. Údaje v NSIS slouží pouze k automatizovanému vyhledávání osob na území vlastního státu, přičemž není možné přímé vyhledávání dat v souboru NSIS jiného státu.

Z hlediska ochrany osobních údajů SIS obsahuje pouze přesně vymezené informace, jež jsou celkem podrobně stanoveným způsobem chráněny. Jakákoliv **osoba má právo na obdržení informace o údajích evidovaných k její osobě v SIS**. Informace vedené o osobách jsou uvedeny v příloze č. 8. Jestliže dojde k neoprávněnému vložení osobních údajů do SIS nebo k jejich neoprávněnému nakládání, může se postížená osoba bránit vymezenými postupy u určených kontrolních úřadů každé strany. V případě zjištění pochybení musí být údaje ihned opraveny nebo vymazány, přičemž stát odpovídá za škodu způsobenou provozem národního SIS s právem na náhradu škodu dotčené osobě.

3.4.1 Vývoj SIS

SIS I byl spuštěn v březnu roku 1995 s kapacitou 15 států. V souvislosti s podpisem Schengenské prováděcí úmluvy pěti severskými zeměmi⁷⁷ ze dne 19. prosince 1996, byl systém upraven na **SIS 1+**, jež pojímal přes 12 milionů záznamů, avšak jeho **kapacita**

⁷⁶ Kromě těchto orgánů mají umožněn přístup k údajům rovněž konzulární úřady.

⁷⁷ Norsko, Švédsko, Finsko, Island, Dánsko.

umožnila zapojení do tohoto systému nanejvýš 18 zemí.⁷⁸ Nepočítal s výrazným nárůstem o deset členských států, ke kterému došlo k 1. květnu 2004. Počítačové technologie, na kterých byl postaven SIS I, nebyly dostatečně flexibilní, s cílem plnit rozšířené funkce a navíc velmi rychle zastarávaly. Členské státy Úmluvy se tudíž obávaly, že rozšíření informačního systému o další země by mohlo ohrozit jeho funkční stabilitu, ba i dokonce technicky znemožnit jeho provoz. Uvedené důvody daly podnět k **rozhodnutí o vytvoření SIS II**, ještě dříve než se schengenské *acquis* stalo součástí právního rámce EU. Modernizace Schengenského informačního systému, umožnila připojení dalších členských zemí EU, neboť jeho kapacita je až 30 zemí. Mimo to se databáze rozšíří o tzv. biometrické údaje⁷⁹ a díky nové technické platformě se urychlí přístup k datům. **Technické přípravy probíhají od roku 2001.** [47]

V lednu 2002 byl založen Výbor SIS II, složený ze zástupců členských států.⁸⁰ O něco později, v říjnu 2002, byla ustavena Řídící rada projektu, jež spolupracovala v rámci Evropské komise mimo jiné s Generálním ředitelstvím pro informační společnost. V rámci tehdejšího Generálního ředitelství pro justici a vnitra⁸¹ vznikl nový „**Odbor pro velké informační systémy**“ a v jeho rámci byl založen „**SIS Team**“, jehož úkolem byla např. spolupráce s dalšími význačnými projekty v oblasti informačních technologií v rámci justiční a policejní spolupráce.⁸² [72]

V červnu 2006 Rada se svými závěry zdůraznila předpoklad zprovoznění SIS II v dubnu 2007, tak aby mohlo dojít k rozšíření schengenského prostoru v říjnu roku 2007, v souladu s Haagským víceletým programem pro oblast justice a vnitra v rámci EU v letech 2004 – 2009 a za podmínky, že budou splněny všechny požadavky *acquis* Schengenu. Nutnou podmínkou pro rozšíření Schengenu je propojení národního SIS s centrálním SIS.

⁷⁸ Patnáct členských zemí EU + Island, Norsko a jedno neobsazené místo.

⁷⁹ Fotografie, otisky prstů.

⁸⁰ Zástupci tehdejších kandidátských zemí se poprvé zasedání Výboru SIS II zúčastnili v květnu 2003 a to jako pozorovatelé.

⁸¹ V současnosti Generální ředitelství pro spravedlnost, svobodu a bezpečnost.

⁸² Např. systém EURODAC, který je určen pro porovnávání otisků prstů s cílem efektivně uplatňovat Nařízení Rady č. 343/2003, kterým byla stanovena kritéria a mechanismy pro určení členského státu, odpovědného za přezkoumání žádosti o azyl, která je podána státním příslušníkem třetí země na území členských států Unie, tzv. Dublinské nařízení. Systém je založen na povinném snímání otisků prstů všech žadatelů o azyl a cizinců, kteří překračují vnější hranici EU. Otisky prstů jsou po nějakou dobu uchovávány v centrální databázi v Lucemburku s cílem porovnat údaje s nově zaslánými daty. V ČR je systém EURODAC využíván od jejího vstupu do EU, tedy od 1.5.2004. Mimo systém EURODAC SIS Team spolupracoval také se systémy SIS II a VIS.

Záměr rozšíření schengenské spolupráce v roce 2007 ohrožily komplikace při budování SIS, které v říjnu 2006 vedly k potvrzení neodvratitelného zpoždění na přípravných pracích. Z finančních a technických důvodů byl tedy termín zprovoznění SIS II přesunut do konce roku 2007. Tím došlo i k předložení nového harmonogramu, jenž by oddálil vstup do schengenského prostoru na počátek roku 2009, popř. na pozdější datum. Česká republika i zbylé členské země z roku 2004 vyjádřily s touto situací nesouhlas, neboť tak výrazné oddálení rozšíření Schengenu považovaly za porušení politických cílů a prodlužování období druhořadého členství v Evropské unii.

V době kdy vrcholily diskuze o změně harmonogramu, vstoupilo Portugalsko s návrhem, opřeným o svůj národní SIS, který měl umožnit připojení hodnocených členských států k tehdejšímu SIS 1+ a tím splnit závazek stanoven Radou rozšířit Schengen v roce 2007. **Portugalský projekt byl označen SISone4all** a měl zajistit připojení států k SIS až do chvíle, než bude zprovozněn SIS II, tím zabránil oddálení zrušení kontrol na vnitřních hranicích příslušných členských států. **Připojení k SIS II tak přestalo být podmínkou pro rozšíření schengenského prostoru.** [42]

Z příslušných členských států potvrdilo zájem na využití projektu SISone4all 9 zemí (desátý, Kypr, přistoupí až k SIS II). Dne 5. prosince 2006 Rada pro spravedlnost a vnitřní věci (Rada SVV) přijala postup, jenž by měl umožnit rozšíření Schengenu v roce 2007 a schválila portugalský návrh na připojení států k SIS 1+. ⁸³ Současně ministři schválili zprávy, které informovaly o výsledku schengenského hodnocení, jenž proběhlo v roce 2006.

Po splnění podmínek potřebných pro uplatnění příslušné části o ochraně údajů schengenského *acquis* je **Schengenský informační systém spuštěn od 1. září 2007 v České republice**, Estonsku, Lotyšsku, Litvě, Maďarsku, Maltě, Polsku, Slovinsku a Slovensku.

Budování Schengenského systému druhé generace stále pokračuje. Nařízení Rady z října 2008⁸⁴, jež upravovaly **přechod ze systému SIS 1+ na systém SIS II**, stanovily úkoly a povinnosti Komise a členských zemí v souvislosti s přípravou přechodu, včetně dalšího vývoje a testování SIS II. Vzhledem k okolnosti, že platnost těchto právních nástrojů byla ukončena dne 30. června 2010, Komise předložila návrhy na jejich změnu s cílem prodloužit

⁸³ Na jednání Rady z 5. prosince 2006 deklarovalo z hodnotících členských států zájem na přistoupení k SIS 1+ devět států z deseti (Kypr přistoupí až k SIS II).

⁸⁴ Nařízení Rady (ES) č. 1104/2008 a Nařízení Rady (ES) č. 2008/839/SVV, obě ze dne 24. října 2008, o přechodu z Schengenského informačního systému (SIS 1+) na Schengenský informační systém druhé generace (SIS II).

termín pro převod údajů SIS 1+ do SIS II. Dne 3. června 2010 byla přijata nařízení Rady, jež předešlé nařízení pozměnila.⁸⁵

Již v průběhu roku 2009 byly zahájeny technické přípravy pro první ze dvou mezníkových testů. Účelem technických příprav bylo zajistit splnění všech předběžných podmínek pro provedení testování (shoda vnitrostátních systémů, jež se zúčastní testu, generování testovacích údajů, schválení testovacích nástrojů, seřízení nastavení centrálního systému a nastavení detailního popisu testu). Do konce roku 2009 dosáhlo jedenáct členských států souladu a testovací nástroje tak byly připraveny pro testování. K provedení prvního mezníkového testu SIS II, jež byl považován většinou členských států⁸⁶ za „úspěšný“, pak došlo začátkem roku 2010. [28]

Pro znázornění podmínek, za nichž se tento významný test uskutečnil, lze uvést, že za 72 hodin testování bylo zpracováno celkem 860 180 transakcí. Za tu dobu byla většina dotazů (99,7%) zpracována do jedné sekundy, zbývající část pak byla vyřešena do tří sekund. Centrální systém správně určil všechny obdržené zprávy⁸⁷ a během testovací doby prokázal, že za sekundu zvládne v průměru 100 standardních dotazů. [27]

Zásadním problémem přípravy zahájení provozu SIS II však byla kapacita systému. V původních zadávacích podmínkách se počítalo s objemem 15 milionů záznamů. Avšak kvůli zvýšení počtu členských států využívajících SIS a intenzivnímu využívání vnitrostátními orgány systém v lednu 2010 spravoval přes 31 milionů záznamů, se stále se zvyšujícím počtem záznamů.⁸⁸ Z toho důvodu byla **dohodnuta kapacita systému při zahájení provozu 70 milionů záznamů.**

Na základě zasedání Rady SVV ve dnech 3. a 4. června 2010 byl vypracován nový harmonogram s aktuálním termínem pro **zprovoznění SIS II**, jež byl stanoven na **31. března 2013.**

3.4.2 Obsah Schengenského informačního systému

Schengenský informační systém tvoří společnou databázi, do níž jsou vkládány údaje o osobách a věcech za účelem provádění hraničních, celních a policejních kontrol

⁸⁵ Nařízení Rady č.541/2010, které pozměňuje Nařízení (ES) č. 1104/2008 o přechodu z Schengenského informačního systému (SIS 1+) a Nařízení Rady č. 542/2010, jež mění Nařízení 2008/839/SVV na totožné téma.

⁸⁶ 13 ze 16 příslušných expertních skupin.

⁸⁷ Vytváření, aktualizace, mazání a dotazy.

⁸⁸ Odhadovaná kapacita při uvedení do provozu SIS II byla 52 milionů záznamů.

ve vnitrozemí. Jednotlivé druhy pátrání po osobách a věcech níže uvedených, jsou zakotveny v příslušných ustanoveních Schengenské prováděcí úmluvy.

1) **Osoby, jejichž zatčení je požadováno za účelem jejich vydání, resp. předání,** na základě žádosti soudního orgánu (článek 95 SPÚ). Před zařazením záznamu je nutno prověřit, jestli je zatčení přípustné dle vnitrostátních právních předpisů dožádaných států. Záznam v SIS sám sobě nepředstavuje právní podklad pro omezení svobody osoby, je možno jej chápat jako základní faktické ujištění, že v případě dopadení osoby bude podána formální žádost o vydání/předání.

2) **Cizinci ze třetích zemí, jenž mají záznam o odepření vstupu** (článek 96 SPÚ). Záznam o zákazu vstupu mohou mít pouze cizinci ze třetích zemí. Záznam se provádí v případě:

- a) že byl odsouzen pro trestný čin, na který se vztahuje trest odnětí svobody minimálně na jeden rok;
- b) nebo u něj existuje podezření, že spáchal závažné trestné činy, nebo jsou proti němu konkrétní důkazy o tom, že plánuje spáchání závažných trestních činů na území některého ze států Schengenu.

3) **Pohřešované osoby** (článek 97 SPÚ). Údaje jsou zařazovány do systému za účelem poskytnutí informací policejními orgány žádajícímu státu o místě pobytu pohřešované osoby.

4) **Svědkové a osoby, předvolané k soudním orgánům v rámci trestního řízení, aby vypovídaly o činech, pro které jsou stíhány, nebo osoby, kterým musí být doručen trestní rozsudek nebo obsílka k nástupu trestu odnětí svobody** (článek 98 SPÚ). Jedná se o záznamy s cílem sdělit místo pobytu nebo bydliště.

5) **Osoby nebo vozidla, která jsou registrována za účelem utajeného sledování nebo zvláštních (cílených) kontrol** (článek 99 SPÚ). Záznam se provádí za účelem trestního stíhání nebo předcházení ohrožení veřejné bezpečnosti. K dosažení účelu je možno provést zvláštní kontrolu, tzn. důkladnou osob, užívaného vozidla a převážených věcí.

6) **Věci, jež jsou hledány za účelem jejich zabavení nebo za účelem zajištění důkazů v trestním řízení** (článek 100 SPÚ). Do SIS jsou zařazeny následující typy předmětů:

- ukradená, neoprávněně použitá nebo pohřešovaná vozidla s obsahem větším než 50 ccm;

- ukradené, neoprávněně používané nebo pohřešované přívěsy a obytné přívěsy o nezatížené hmotností, jež přesahuje 750kg;
- ukradené, neoprávněně používané nebo pohřešované střelné zbraně;
- ukradené, neoprávněně používané nebo pohřešované nevyplněné doklady;
- ukradené, neoprávněně používané nebo pohřešované vydané doklady totožnosti;⁸⁹
- evidované bankovky.

Tab. 3.2 Údaje hledaných osob a předmětů v SIS podle článků SPÚ

Článek SPÚ	Počet platných záznamů	
	2008	2010
Hledané osoby za účelem vydání/předání (čl. 95 SPÚ)	19 119	28 666
Cizinci ze třetích zemí s odepřeným vstupem (čl. 96 SPÚ)	696 419	736 868
Dospělé pohřešované osoby (čl. 97 SPÚ)	24 594	26 707
Nezletilé pohřešované osoby (čl. 97 SPÚ)	22 907	25 612
Svědkové a osoby předvolané k soudu; osoby s trestním rozsudkem (čl. 98 SPÚ)	64 684	78 869
Osoby nebo vozidla sledované/pozorované ⁹⁰ (čl. 99 SPÚ)	31 568	32 571
Osoby nebo vozidla sledované/pozorované ⁹¹ (čl. 99 SPÚ)	9	253
Hledané předměty (čl. 100 SPÚ)	21 771 613	30 398 953
Celkem záznamů	22 630 913	31 328 499

Zdroj: [48] [49], vlastní zpracování

⁸⁹ Pasy, osobní průkazy, řidičské doklady.

⁹⁰ Za účelem stíhání trestních činů a zabránění ohrožení bezpečnosti veřejnosti, za předpokladu že osoba, které se záznam týká, plánuje nebo páchá mimořádně závažné trestné činy, nebo v případě že se předpokládá, že osoba spáchá i v budoucnu mimořádně závažné trestné činy (odstavec 2).

⁹¹ V případě, že k odvrácení závažného ohrožení ze strany osoby, které se záznam týká, jsou nezbytné následující informace: osoba nebo vozidlo se záznamem byly nalezeny; místo, doba nebo důvod kontroly; trať a cíl cesty; osoby, společníci osoby nebo osoby jinž jedou ve vozidle; převážené předměty; situace, za kterých byly osoba nebo vozidlo nalezeny. Při zjišťování těchto informací musí být zajištěna nenápadnost sledování (odstavec 3,4).

Číselné údaje ke každému z typů hledaných předmětů podle článku 100 SPÚ v roce 2008 a 2010 jsou uvedeny v příloze č. 9. Údaje ze Schengenského informačního systému, týkající se České republiky v letech 2008 – 2010 jsou pak uvedeny v příloze č. 10.

3.4.3 SIRENE

Dle Schengenské prováděcí úmluvy je každý stát povinen určit místo, jež je po obsahové stránce odpovědné za národní údaje vkládané do SIS. Toto místo je značeno zkratkou SIRENE (Supplementary Information Request at the National Entry), což v překladu znamená „**žádost o doplňující informace k vnitrostátnímu záznamu**“.

SIRENE je strukturou národních kanceláří v rámci EU, jež plní všechny činnosti týkající se získávání informací a jejich toku a koordinace, které souvisejí s pátráním.

K nejdůležitějším úkolům centrály SIRENE patří:

- zpracování nových záznamů, výměna doplňujících informací, koordinace chystaných opatření, zpracování pozitivních nálezů⁹² a ověřování kvality vložených dat do SIS;
- pátrání na bázi evropských zatýkacích rozkazů (EZR);⁹³
- umožňovat mezinárodní policejní spolupráci a vzájemnou soudní pomoc;
- napomáhat justičním orgánům v souvislosti s případy vydávání/předávání/navrácení podezřelých osob letecky ze zemí schengenského prostoru;
- na základě oprávněných žádostí o přístup k osobním informacím poskytnout informace o údajích, které jsou uloženy v SIS a ve vnitrostátní policejní databázi.

⁹² Za rok 2008 vzrostl počet pozitivních nálezů o 62 %, čímž se potvrdilo, že spolupráce SIS a SIRENE představuje důležitý nástroj koordinace pro bezpečnou Evropu.

⁹³ EZR (angl. European Arrest Warrant), je rozhodnutí justičního orgánu některého ze členských zemí EU, na jehož základě je možné zahájit po osobě trestně stíhané nebo hledané v této členské zemi pátrání v ostatních členských zemích EU a v případě lokalizace dotyčné osoby na území některého ze členských zemí požádat o její předání. Evropský zatýkací rozkaz (EZR) nahrazuje předchozí formální postup pro vydávání mezi členskými zeměmi a významně přispívá k efektivnějšímu stíhání pachatelů trestné činnosti pohybujících se na území Unie. EZR je založen na zásadě vzájemného uznávání rozhodnutí soudu a k jeho výhodám oproti dřívějšímu systému uznávání patří, že je vykonáván a vydáván přímo justičními orgány (úloha ministerstev apod. byla omezena), je vydáván na jednotném formuláři ve všech členských státech (tudíž je snadnější jej používat a překládat), lhůty pro rozhodnutí o EZR a jeho výkon jsou výslovně stanovené a postup předávání se tak stává mnohem rychlejší. Evropský zatýkací rozkaz, používaný ve státech Schengenu, byl zaveden rámcovým Rozhodnutím Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a o předávání mezi členskými státy Evropské unie. Je součástí evropské legislativy a přijat všemi členskými státy EU, které jsou tak povinni respektovat ve všech jeho činnostech.

Každý členský stát EU má zřízenou svou vnitrostátní kancelář SIRENE, přičemž národní kanceláře SIRENE mezi sebou komunikují přímo, nejedná se tedy o hvězdicovitý systém. Kancelář slouží jako jediné kontaktní místo pro členské státy za účelem výměny doplňujících údajů. SIRENE se také používá např. v případě kontaktu osob, jež pracují v terénu (policie, celníci, četnictvo) s osobou, která má záznam v SIS na starost. Kromě těchto orgánů mají umožněn přístup k údajům rovněž konzulární úřady.

Praktická činnost je pak pro smluvní strany Schengenské dohody **upravena v příručce SIRENE**, která byla přijata rozhodnutím Komise ze dne 4. března 2008⁹⁴. Tato příručka obsahuje pokyny pro kanceláře SIRENE s detailním popisem pravidel a postupů pro dvoustrannou nebo vícestrannou výměnu doplňujících informací a měla by přispívat k usnadnění práce celé centrály SIRENE.

3.5 Rozšíření schengenského prostoru a odstranění hraničních kontrol

Dne 5. prosince 2006 Rada rozhodla o termínech rozšíření schengenské spolupráce a zrušení hraničních kontrol, ke kterým by mělo dojít:

- **31. 12. 2007 na vnitřních pozemních hranicích a mořských hranicích,**
- **nejpozději do 29. 3. 2008 na mezinárodních letištích.**

Podmínkou vstupu členských zemí do schengenského prostoru v těchto termínech mělo být definitivní rozhodnutí Rady, jenž má být nejpozději do konce roku 2007 přijato ve vztahu ke každému členskému státu za předpokladu odstranění všech nedostatků a úspěšného dokončení celého hodnotícího procesu.

U každého z deseti nových členských států závěry Rady SVV z jednání dne 5. prosince 2006 shrnuly stav připravenosti v dílčích hodnocených oblastech a předložily seznam nedostatků⁹⁵, jejichž odstranění bylo nutnou podmínkou pro splnění schengenských požadavků. V případě všech zemí, s výjimkou Maďarska, byly navíc **požadovány opětovné návštěvy v oblastech, u kterých nelze ověřit plnění doporučení hodnotících týmů jinak**

⁹⁴ Rozhodnutí Komise ze dne 4. března 2008, kterým se přijímá příručka SIRENE a další prováděcí opatření k SIS II (2008/334/SVV).

⁹⁵ K nejzávažnějším nedostatkům zjištěným při hodnocení v ČR patří zejména: nutnost dokončit úpravu infrastruktury dle schengenských standardů, nedostatečné množství kvalifikovaného a jazykově vybaveného personálu služby cizinecké a pohraniční policie na pražském letišti, bezpečnostní situace na konzulárních úřadech, razítkování vízových štítků, školení personálu v problematice Schengenu, aj.

než expertní návštěvou přímo na místě.⁹⁶ Nejvýznamnější nedostatky byly shledány u Slovenska – v případě úrovně zabezpečení slovensko-ukrajinské hranice, Estonska – v oblasti ochrany dat a Malty – v oblasti policejní spolupráce. [42]

Poté co ve všech oblastech schengenského *acquis* **byly splněny nezbytné podmínky pro uplatňování *acquis* Schengenu**⁹⁷, dospěla Rada dne 8. listopadu 2007 k závěru, že u příslušných členských států je možné stanovit konkrétní termíny pro plné uplatňování schengenského *acquis*, tj. dny od nichž by měly být zrušeny kontroly osob na vnitřních hranicích s těmito členskými státy.

Za účelem vyhnout se tomu, že rozšíření schengenského prostoru způsobí pro určité kategorie osob obtížnější cestování v rámci tohoto prostoru, byl **zaveden zjednodušený režim stanovený Rozhodnutím č. 895/2006/ES**⁹⁸ pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou držiteli národních krátkodobých víz udělených jedním z příslušných členských států za účelem průjezdu přes území jiných příslušných členských států. Podle rozhodnutí může daný členský stát uznávat za rovnocenné svým národním vízům za účelem průjezdu národní krátkodobá víza, dlouhodobá víza a povolení k pobytu, uděleným nebo více jinými příslušnými členskými státy. [16]

Česká republika se společně s dalšími osmi státy EU stala součástí schengenského prostoru a plně se zapojila do schengenské spolupráce v noci z 20. na 21. prosince 2007⁹⁹ **na základě Rozhodnutí Rady ze dne 6. prosince 2007.**¹⁰⁰ V tentýž den byly **ukončeny hraniční kontroly na vnitřních pozemních a mořských hranicích** daných členských zemí. **Kontroly na vzdušných hranicích při letech v rámci schengenského prostoru zůstaly zachovány až do 30. března 2008**, poté hraniční kontroly byly ponechány pouze na letech do nebo ze zemí mimo schengenský prostor.

⁹⁶ Jestliže dokončení příprav na schengenskou spolupráci vyžadovalo provedení opakované návštěvy, musel příslušný stát zaslat do 20. ledna 2007 deklaraci připravenosti pro jejich uskutečnění. Počet požadovaných opětovných návštěv se lišil podle státu, pohyboval se mezi 1 - 4 návštěvami. ČR musela absolvovat jednu opakovanou návštěvu letiště Brno-Tuřany.

⁹⁷ Kromě SIS již také vzdušné hranice, pozemní hranice, policejní spolupráce, mořské hranice a víza.

⁹⁸ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 895/2006/ES ze dne 14. června 2006, kterým se zavádí zjednodušený režim kontrol osob na vnějších hranicích, jenž vychází z jednostranného uznávání některých dokladů ČR, Estonskem, Kypru, Lotyšskem, Litvou, Maďarskem, Maltou, Polskem, Slovinskem a Slovenskem za rovnocenné jejich národním vízům za účelem průjezdu přes jejich území.

⁹⁹ K tomuto dni byly zrušeny veškeré omezení pro použití SIS příslušnými členskými státy.

¹⁰⁰ Rozhodnutí Rady ze dne 6. prosince 2007 týkající se plného uplatňování schengenského *acquis* v České republice, Estonské republice, Lotyšské republice, Litevské republice, Maďarské republice, Republice Malta, Polské republice, Republice Slovinsko a Slovenské republice (2007/801/ES).

V souladu s rozhodnutím č. 895/2006/ES, se podle článku 2 tohoto Rozhodnutí, do 30. března 2008 a během doby platnosti národních krátkodobých víz, které byly vydány do 21. prosince 2007, zůstávají tato víza v platnosti za účelem průjezdu přes území jiných členských států.

4 Problematika nelegální migrace v schengenském prostoru

Nelegální pohyby migrantů přes hranice dnes představují celosvětově, a tedy i celoevropsky, značný problém. Vyspělé země Evropské unie se potýkají se značným množstvím přistěhovalců ze třetích zemí mimo EU již několik desetiletí. Již počátkem devadesátých let se odhady ročních nelegálních vstupů do zemí EU a Schengenu pohybovaly mezi 210 000 až 370 000 osobami. Všeobecně následky imigrace jsou pro EU dvojsečné. Na jedné straně legální imigrace může přispívat k ekonomickému růstu zemí a pomáhat se vyrovnat s negativními důsledky stárnutí evropské populace, na druhé straně však nelegální imigrace s sebou může přinést nárůst kriminality a organizovaný zločin, který je spojen s pašováním a zaměstnáváním nelegálních přistěhovalců. Význam nelegální migrace v Evropě dokazuje i odhad, že jeden ilegální migrant zadržený na vnější, východní hranici EU reprezentuje tři až čtyři další, kteří pokus úspěšně dokonali.

Málokterý přistěhovalec však upřednostňuje nelegální postavení před legálním; ilegální migrace je z hlediska jedince spíše druhá volba, pokud ta první není dostupná z důvodu nedostatečného vzdělání, financí, nebo kontaktů. Do Evropy se snaží dostat lidé z celého světa, od Afriky, přes Balkán a východní Evropu až po Asii. U zmíněných regionů platí, že pokud byly v minulosti koloniemi některých států Evropy, tak se migranti budou snažit dostat právě do toho státu, na který mají silně historické vazby. Takové případy jsou zaznamenány například ve Francii, Velké Británii či Belgii. V dalším případě se přistěhovalci snaží dostat do jiné nejbližší země s dostatečně vysokou životní úrovní s vidinou lepšího živobytí, která je hlavním motivem migrace vůbec. [67]

4.1 Základní migrační trendy na evropském kontinentu

Jak je zřejmé z tabulky 4.1, nelegální migrace v EU¹⁰¹ má celkově klesající charakter. Důvody mohou poukazovat na řadu faktorů. Může se jednat o zavedení přísnější imigrační a azylové politiky, nedostatek pracovních míst nebo dopad efektivnější spolupráce v podobě

¹⁰¹ Do analýzy nelegální migrace jsou začleněny nejen členské státy Evropské unie, ale i státy schengenského prostoru, jelikož je spojitost mezi státy úzká (v současnosti nejsou pouze tři členské země EU - Kypr, Rumunsko a Bulharsko součástí Schengenu a naopak pouze Island, Norsko a Švýcarsko jsou státy Schengenu, které nepatří do EU). Z toho důvodu tedy pojmem „EU“ budeme chápat všech 30 zemí.

bilaterálních smluv se třetími zeměmi.¹⁰² Ačkoliv na druhou stranu je nutné mít na paměti, že nelegální migranti se mohou vyhnout detekci, mohou diverzifikovat své trasy, nebo pokles nelegální migrace může být důsledkem umírněnějších rozpočtů v mnoha zemích, což by mohlo vést k menším finančním částkám na ochranu hranic.

Tab. 4.1 Klíčové ukazatele v oblasti nelegální migrace

Rok	2008¹⁰³	2009	2010 (do 30.9.2010)
Nelegální překročení vnějších hranic EU	159 100	106 161	74 893
Odepření vstupu	121 300	113 032	79 949
Nelegální pobyt	441 200	399 243	251 383
"Převaděči" ¹⁰⁴	9 900	9 171	6 902
Neregulární cestovní doklady	-	7 928	6 767

Zdroj: [31], [33], [34], vlastní zpracování

4.1.1 Nelegální migrace přes vnější hranice EU

V roce 2009 členské státy a státy schengenského prostoru odhalily dohromady necelých 106 200 osob, jež nelegálně překročili vnější mořské a pozemní hranice EU. V důsledku byl zaznamenán 33% pokles oproti roku 2008, který byl způsoben 23% poklesem na mořských a 43% poklesem na pozemních hranicích. V roce 2009 byl na **řecké pozemní hranici s Albánií a bývalou jugoslávskou republikou Makedonií (FYROM) zjištěn**, s počtem zhruba 36 600 osob, **největší podíl nelegální migrace z celé EU**, a to 34 % z celkového počtu EU. Následovalo zjištění zhruba 22 000 osob v Egejském moři, tj. 21 % z celkového počtu.

V průběhu 3. čtvrtletí 2010 bylo zjištěno bezmála 34 000 nelegálních migrantů přes vnější hranice EU, což je nárůst téměř o třetinu, ve srovnání s předchozím čtvrtletím a nejvyšší hodnota od počátku roku 2009. Ačkoliv může být nárůst přičítán především sezónním vlivům, spojenými s příznivými klimatickými podmínkami, počet zjištěných osob je i přesto zhruba o 12 % větší než ve 3. čtvrtletí roku 2009 (viz tab. 4.2). Tento nárůst

¹⁰² Např. bilaterální smlouvy o spolupráci s třetími zeměmi o odletech na trase střední části Středozemního moře (Itálie s Libyí) a západoafrické cesty (které Španělsko podepsalo se Senegalem a Mauretánií) měly dopad na snižování odletů nelegálních migrantů z Afriky.

¹⁰³ Hodnoty ukazatelů za rok 2008 jsou dostupné pouze v zaokrouhlené formě, jelikož jsou teprve od tohoto roku agenturou FRONTEX pravidelně sbírány a měřeny údaje od členských států ohledně nelegální migrace.

¹⁰⁴ Organizované skupiny, jež čítali někdy i desítky členů, zajišťující nelegálním migrantům doklady, víza, ubytování, přepravu a jiné potřeby.

je způsoben důsledkem **většího počtu odhalení nelegálních migrantů zejména v Řecku a Itálii.**

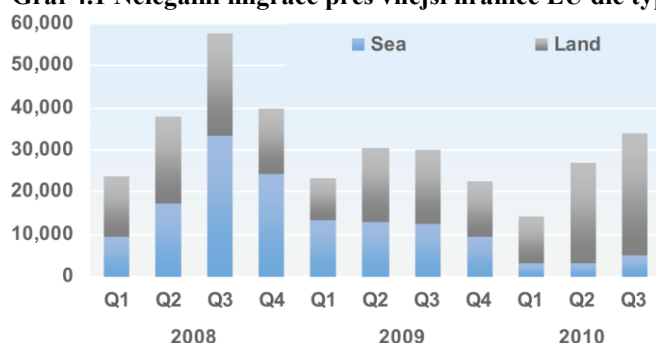
Tab. 4.2 Nelegální migrace přes vnější hranice EU dle typu hranic

Období	2009				2010		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Pozemní hranice	9 947	17 329	17 463	12 701	10 988	23 432	28 707
Mořská hranice	13 506	12 892	12 686	9 637	3 278	3 279	5 209
Celkem	23 453	30 221	30 149	22 338	14 266	26 711	33 916

Zdroj: [31], [33], vlastní zpracování

Graf 4.1 zobrazuje vývoj detekce v jednotlivých čtvrtletích na mořských i pozemních hranicích od roku 2008. Ve 3. čtvrtletí roku 2010 bylo zjištěno zhruba 29 000 osob na **vnějších pozemních hranicích**, což představuje **85 % všech detekcí na úrovni EU** a je tak zároveň nejvyšším počtem zjištěných osob na zmíněném typu hranic od roku 2008.¹⁰⁵

Graf 4.1 Nelegální migrace přes vnější hranice EU dle typu hranic

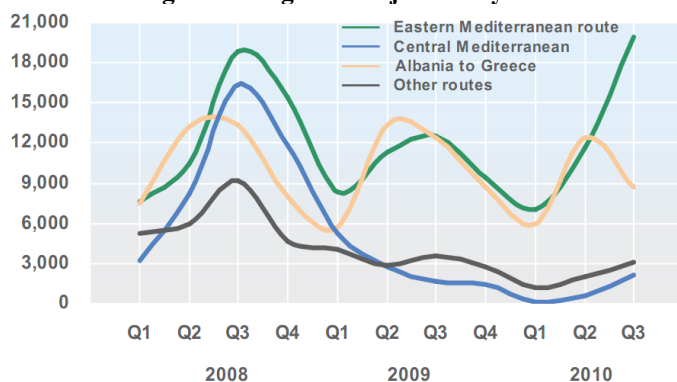

Zdroj: [33]

Mimo trasy přes Řecko bylo v roce 2009 odhaleno celkem kolem 24 400 osob, na čemž měla největší podíl trasa přes střední a východní část Středozemního moře, kde bylo detekováno zhruba 17 600 osob (viz graf 4.2). Hodnoty nelegální migrace přes hranice mezi Řeckem a Albánií ve 3. čtvrtletí roku 2010 klesly přibližně o třetinu ve srovnání se stejným obdobím roku 2009. V průběhu roku 2010 počet osob v souvislosti s nelegální migrací vzrostl s porovnáním se začátkem roku 2010 jak ve střední, tak i západní trase Středozemního moře. [33]

¹⁰⁵ Z toho 63 % detekcí bylo zjištěno na řecko-turecké hranici.

Graf 4.2 Nelegálních migrace dle jednotlivých tras

Zdroj: [33]

V roce 2009 státní příslušníci Albánie představovali s detekcí 40 500 nejvyšší podíl, celkově 38%. Následovali státní příslušníci Afghánistánu (14 500 zjištěných osob, tj. 14 %) a Somálska (9 100 detekovaných, tj. 9 %). U většiny národností byl zaznamenán klesající trend při překračování vnějších hranic EU. U státních příslušníků Iráku byl zaznamenán pokles až o 52 % v roce 2009. Naopak nejvýraznější nárůst byl zaregistrován u příslušníků Palestiny s nárůstem o 77 %, na téměř 7 600 v roce 2009. [34]

Východní trasa Středozemního moře

Tato trasa nelegální migrace vede přes Turecko, které je vzhledem ke své geografické poloze v blízkosti EU hlavním bodem na této trase, a migranti pak dále postupují do EU přes východní Řecko, jižní Bulharsko nebo Kypr.

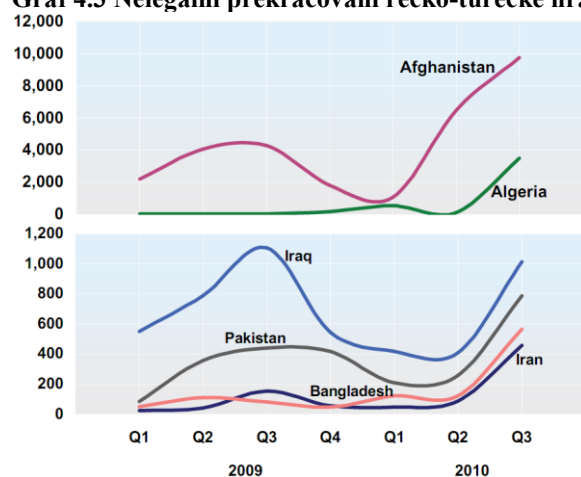
V roce 2009 bylo zjištěno na této trase téměř 41 500 osob nelegálně překračující hranice, což je zhruba 39 % všech detekcí v EU. Většina byla hlášena z Egejského moře, následně z pozemní hranice mezi Tureckem a Řeckem. Počet odhalení hlášených z Bulharska a Kypru byl výrazně nižší. Nelegální migrace na vnější hranici Řecka s Tureckem se zdvojnásobila mezi 2. a 3. čtvrtletím 2010 na zhruba 27 000, což je jeden z největších přílivů nelegálního přistěhovalectví do EU vůbec.¹⁰⁶ Během prvních tří čtvrtletí 2010 řecké orgány oznámily přes 31 000 detekcí nedovoleného překročení pozemních řecko-tureckých hranic.

Příslušníci Afghánistánu, Palestiny a Somálska tvoří od roku 2008 zhruba 80 % všech detekcí na této trase. Počet detekcí státních příslušníků Afghánistánu a Iráku se snížil o 50 % na zhruba 13 300 v roce 2009. Jedním z možných vysvětlení tohoto poklesu je snížení

¹⁰⁶ Přibližně ¾ detekcí na řecko-turecké hranici jsou v jediném 12,5km úseku poblíž řeckého města Orestiada, kde bylo zhruba v polovině roku 2010 zaznamenáno až 350 migrantů za den.

pracovních příležitostí ve Spojeném království¹⁰⁷, v kombinaci s přísnějším opatřením v boji proti nelegální migraci v hlavních tranzitních zemích, Řecku a Francii. **Státní příslušníci Palestiny patří mezi nejčastěji zjištěné národnosti** v Řecku, Bulharsku a na Kypru, což dokazuje i nárůst odhalení těchto státních příslušníků ze zhruba 4 200 v roce 2008 na téměř 7 500 v roce 2009. **Zvýšená detekce** byla hlášena i u státních příslušníků **Pákistánu, Bangladéše a Iránu**, z nichž všichni jsou znázorněni v grafu 4.3. Nicméně **největší nárůst** z hlediska počtu zjištěných osob byl na řecko-turecké hranici zjištěn **u státních příslušníků Alžírského**, ze 120 detekcí ve 3. čtvrtletí 2009 na téměř 3 500 nálezů v stejném čtvrtletí roku 2010. [34]

Graf 4.3 Nelegální přecházení řecko-turecké hranice pro vybrané národnosti

Zdroj: [33]

Všudypřítomné účinky nedovoleného přecházení hranic z východní trasy Středozemního moře lze nalézt v severní oblasti Francie, severských zemích, Německu, Belgii a Nizozemsku, které vykazují velké množství přistěhovalců, kteří nelegálně vstoupili do EU přes Řecko.

Migrace Albánie – Řecko

Pravidelná migrace mezi Albánií a Řeckem, kde je zjištěno **více než 90 % nelegálních migrantů z řad albánských státních příslušníků**, již od roku 2008 následuje sezónní charakter (viz graf 4.2). Mezi lety 2008 a 2009 došlo k poklesu o 10 % v počtu nelegálně zjištěných osob. Tento propad je přičítán poklesu zaměstnanosti v oblasti zemědělství a cestovního ruchu v Řecku, kde jsou albánští státní příslušníci nejčastěji zaměstnáváni jako sezónní pracovníci.

¹⁰⁷ Jedna z hlavních cílových zemí nelegálních migrantů.

V Řecku je převážná část albánských sezónních pracovníků po odhalení rychle navracena na základě dvoustranné dohody policie, avšak tito nelegální migranti se pokouší znovu rychle navrátit do Řecka z důvodu uzavřených pracovních smluv a faktu, že pouze malá část albánských nelegálních migrantů má v úmyslu dosáhnout jiného členského státu než právě Řecka. Pouze **malá část migrantů vstupuje do Řecka přes mořské hranice**, jen okolo 300 až 500 za čtvrtletí. [34]

Střední trasa Středozemního moře

Trasa přes střední část Středozemního moře odkazuje na nelegální **migraci ze severní Afriky do Itálie a na Maltu**. Během 3. čtvrtletí roku 2010 bylo zjištěno 2 157 detekcí, což je třikrát více než ve 2. čtvrtletí stejného roku a o třetinu více než ve 3. čtvrtletí roku 2009. Nicméně i přes tento zdánlivě velký nárůst jsou detekce značně menší v porovnání se stejným obdobím **roku 2008, kdy vrchol dosahoval až k 16 000 detekovaných** (viz graf 4.2) Situace se zlepšila po podepsání bilaterální dohody mezi Itálií a Libyí¹⁰⁸ v květnu 2009, v jejímž důsledku se zefektivnily kontroly obou zemí. Největší množství zjištěných osob tvořili **státní příslušníci severních afrických zemí** (Tunisko, Egypt, Alžírsko), ale značný počet byl rovněž i u **afghánské a irácké státní příslušnosti**.

Společná operace HERMES 2010, která byla prováděna od června do října 2010, byla zaměřena na nelegální migrační toky, které směřovaly z Alžírska k jižní hranici EU, do Sardinie. Nelegálními migranty byli především muži a mladiství z oblasti Annaba, kteří se snažili dostat až k mysu Teulada na Sardinii v malých dřevěných lodích. (viz obr. 4.1)

Obr. 4.1 Přetížený člun s nelegálními migranty v jižní části Středozemního moře

Zdroj: [34]

¹⁰⁸ Klíčové místo pro nalodění migrantů ze severní a západní Afriky.

Západoafrická trasa

Tato trasa vede primárně **přes západoafrické země, dále přes Kanárské ostrovy až do Španělska**. Nejdůležitějšími body jsou nalodění v Senegalu a Mauritánii a mezi nejčtetnější země původu patří Mali, Mauritánie, Guinea a Senegal.

Spolupráce a bilaterální dohody mezi Španělskem a zbytkem západoafrických zemí se neustále prohlubuje a jsou jedním z hlavních důvodů pro pokles příjezdů. Všeobecně, **nelegální migrace do jižního Španělska má po roce 2006 klesající charakter**. Během 1. čtvrtletí 2010 byl na Kanárských ostrovech **zaznamenán rekordně nízký počet, pouze 5 osob** v důsledku spolupráce španělské policie s Mauritánií a Senegalem. Nicméně ve 3. čtvrtletí roku 2010 bylo v oblasti západního Středomoří zjištěno zhruba 2 200 detekcí nelegálního překročení hranic. Nejčastěji zjištěné národnosti byly z Alžírsko, Kamerunu, Guiney a Maroka. Hlavním důvodem nelegální migrace těchto příslušníků je nedostatek pracovních příležitostí v důsledku rostoucí populace mladých lidí a to zejména v Maroku. [31]

Trasa přes západní Balkán

Tato cesta charakterizuje **nelegální migraci ze západních balkánských zemí**¹⁰⁹ **do zemí EU** jako je Slovinsko, Maďarsko, Rumunsko a Bulharsko. Prioritní je pro nelegální migranty pozemní trasa. Na základě statistik nelegálního pobytu jsou jejich přednostními destinacemi Německo, Švédsko, Belgie a Rakousko, které společně představují 65 % odhalení státních příslušníků Srbska.

Nelegální migrace přes tuto trasu by měla být posuzována z hlediska nedávného **uvolnění režimu vízové politiky**, jež poskytuje občanům kandidátských zemí EU (Chorvatsko, Černá Hora a bývalá jugoslávská republika Makedonie) a Srbska. V důsledku této politiky může velká část obyvatelstva nyní svobodně cestovat do EU. Nicméně u státních příslušníků z Bosny a Hercegoviny, Albánie a lidí žijících v Kosovu, kteří nemají volný přístup na trh EU, hrozí, že by mohli začít používat neregulérní cestovní doklady.

V roce 2009 se vyskytly rostoucí důkazy o tom, že země **západního Balkánu slouží jako tranzitní region afgánských občanů**, jež vstoupili do Řecka nezákonně z Turecka a pak cestovali v rámci EU, většinou směrem do Velké Británie. Tento nárůst je v souladu s nárůstem nelegálního překročení turecko-řeckých hranic afgánskými občany v roce 2008

¹⁰⁹ Chorvatsko, Srbsko, Kosovo, Bosna a Hercegovina, Albánie, Černá Hora a Bývalá jugoslávská republika Makedonie.

v kombinaci s přísnějšími cizineckými zákony v Řecku a kontrol na pravidelném trajektovém spojení mezi Řeckem a Itálií.

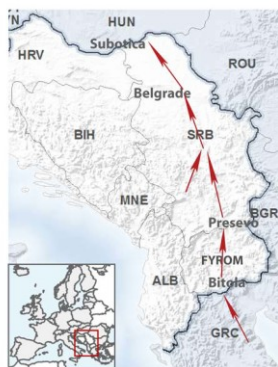
Trasa je používána rovněž pro **pašování vysoce zdaněného zboží a drog do EU**. Po mnoho let byly země západního Balkánu využívány jako jedny z hlavních cest pro pašování heroinu z Afghánistánu, přes Turecko a dále do EU. Navíc dlouhé období války v regionu západního Balkánu má za následek velké zásoby zbraní a munice, které jsou nyní snadno dostupné pro zločince. Proto pašování ručních palných zbraní, střeliva a výbušnin jsou také časté trestné činnosti v regionu. Další významnou hrozbou pro vnitřní bezpečnost v rámci EU je snadnost, s jakou jsou zločinci schopni pašovat odcizená vozidla z EU do západního Balkánu. Nejfrekventovaněji využívané hranice pro **pašování ukradených vozidel z evropských zemí do zemí západního Balkánu** jsou hranice mezi Maďarskem a Srbskem. [34]

Nejčastěji zjištěnou státní příslušností na této trase byli příslušníci Kosova, a to zejména podél **pozemní hranice mezi Srbskem a Maďarskem**, kde bylo ve 3. čtvrtletí roku 2010 odhaleno zhruba 300 těchto státních příslušníků, což je konzistentní se 2. čtvrtletím téhož roku. Ve 3. čtvrtletí roku 2010 se počet zjištěných Afghánců na srbsko-maďarské hranici snížil na více než polovinu ve srovnání se 2. čtvrtletím, ze 108 na pouhých 37 osob, avšak počet iráckých státních příslušníků se za totéž období více než zdvojnásobil z 8 na 20 osob. Také u příslušníků Alžírska a Maroka vzrostla detekce na této pozemní hranici, která všeobecně souvisí s emigrací z těchto oblastí. Druhou nejvíce postiženou hranicí v úseku východního Balkánu byla **pozemní hranice mezi Slovinskem a Chorvatskem**, kde byly nejčastěji odhaleny albánské a srbské národnosti.

Podle prováděných rozhovorů v rámci agentury FRONTEX¹¹⁰, je jedním z **hlavních bodů pro setkání s migranty město Bitola ve FYROM** před cestou buď autobusem, vlakem, taxíkem nebo v úkrytu nákladních aut (viz obr. 4.2).

¹¹⁰ Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích (FRONTEX) koordinuje spolupráci mezi členskými zeměmi Evropské unie v oblasti řízení vnějších hranic, mimo to rovněž provádí analýzu rizik, napomáhá členským zemím v situacích, které vyžadují zvýšenou technickou a operativní pomoc a dále poskytuje členským zemím podporu nutnou při organizaci společných návratových operací. Agentura FRONTEX úzce spolupracuje s ostatními partnery EU, kteří jsou odpovědní za bezpečnost a ochranu vnějších hranic, celní spolupráci aj.

Obr. 4.2 Migrační trasa mezi Řeckem a Maďarskem přes západní Balkán

Zdroj: [32]

Východoevropská pozemní hranice

Tato hranice, vyskytující se podél EU směrem na východ, zahrnuje pozemní hranici s Ruskou federací, Běloruskem, Ukrajinou a Moldavskem.

Počet odhalení nelegálního překračování hranic je na této pozemní hranici nepatrný, pohybuje se kolem 1 400 detekcí za rok, což představuje zhruba 1 % z celkového počtu detekovaných osob v EU. Nízký počet nálezů lze částečně vysvětlit silnými hraničními kontrolami Ruské federace a Běloruska. Například v roce 2009 orgány Ruské federace zaznamenaly více než 200 afghánských státních příslušníků, jež se pokusili přejít nelegálně do EU podél hranic s Finskem.¹¹¹

Ukrajina, a zvláště hlavní město Kyjev, je hlavním bodem pro nelegální migranty, jež přijedou přes Ruskou federaci a odtud letecky nebo pozemní cestou do EU. Počet cestujících na hranicích mezi Polskem a Ukrajinou se zvýšil po vstupu Polska do schengenského prostoru a tato hranice tak nyní představuje největší tok státních příslušníků třetích zemí, kteří vyžadují víza, poté následuje německá vzdušná hranice. V důsledku toho došlo k nárůstu odepření vstupu ukrajinským státním příslušníkům, čímž se tato národnost dostala na první místo v odmítnutí vstupu na vnější hranici EU. [34]

4.1.2 Odepření vstupu

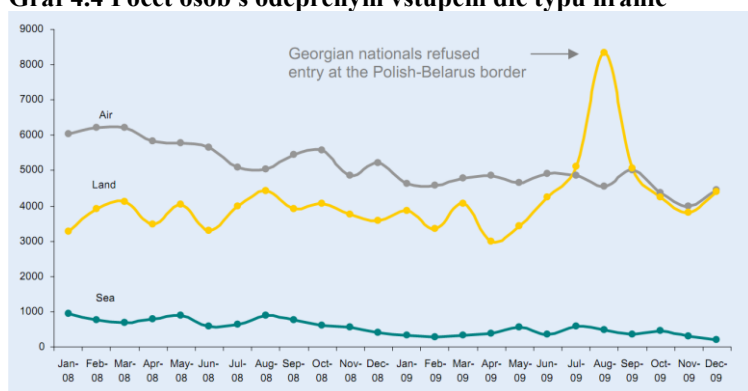
Ve srovnání s rokem 2008 zůstal počet osob s odepřeným vstupem v roce 2009 relativně stabilní s pouze malým poklesem o 7 % na zhruba 113 000. **Hodnoty odepření vstupu byly rozděleny téměř rovnoměrně mezi vzdušné (49 %) a pozemní hranice**

¹¹¹ V tomto případě, většina afghánských občanů nepochází přímo z Afghánistánu, ale žijí ve Společenství nezávislých států.

(47 %). Pouze minimální počet byl hlášen z mořských hranic vzhledem k nízkému počtu cestujících.¹¹²

V posledních letech jsou zaznamenány dvě tendence, a to **pokračující pokles počtu zamítnutých žádostí o vstup na vzdušných hranicích** důsledkem rozsáhlého snížení letového provozu a naopak **prudký nárůst počtu zamítnutých žádostí na pozemní hranici**, jež vycházel zejména z velkého počtu zamítnutých žádostí na slovinsko-chorvatských a zvláště pak na polsko-běloruských hranicích v srpnu 2009 (viz graf 4.4). Vstup ve Slovinsku byl odepřen zejména občanům z východního Balkánu, jakožto migrujícím pracovníkům do Itálie. V Polsku byl odepřen vstup zvláště gruzínským státním příslušníkům.

Graf 4.4 Počet osob s odepřeným vstupem dle typu hranic

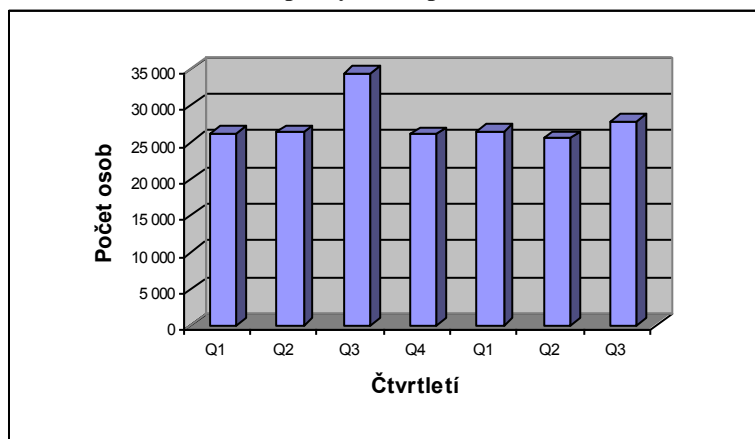

Zdroj: [34]

Většinou byl vstup odepřen buď na základě absence platného víza nebo povolení k pobytu (38 %), nebo chyběly doklady prokazující účel a podmínky pobytu (31 %). V roce 2009 byl vstup zamítnut zhruba 29 700 osobám z důvodu chybějících dokladů prokazujících účel pobytu.

¹¹² V roce 2009 byl vstup odepřen 55 608 na vzdušné hranici, 52 739 osobám na pozemní hranici a 4 685 na mořské hranici.

Graf 4.5 Počet osob s odepřeným vstupem v letech 2009 – 2010

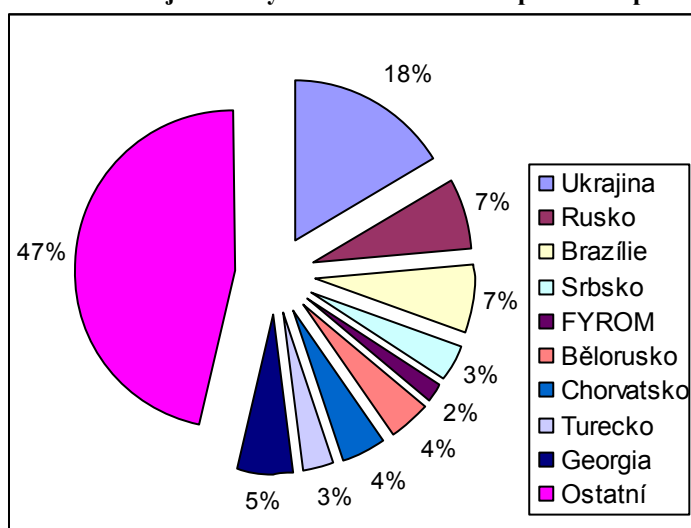

Zdroj: [31], [33], vlastní zpracování

Bez ohledu na odepření vstupu Gruzínců v létě 2009 byl počet zamítnutých vstupů stabilní na úrovni zhruba 26 000 za čtvrtletí (viz graf 4.5). **Nejvyšší počet zamítnutých vstupů byl od roku 2009 nejvyšší v Polsku, následuje Velká Británie, Španělsko, Francie a stále větší množství odepřených vstupů bylo hlášeno z Maďarska.**

V roce 2009 byl vstup **nejčastěji odepřen státním příslušníkům Ukrajiny** (18 964). Následuje Brazílie (8 062) a Rusko (7 608), jak je znázorněno v grafu 4.6. Například státním příslušníkům ukrajinské národnosti byl vstup většinou odepřen na polské pozemní hranici pro nedostatek příslušných dokladů prokazujících účel a podmínky pobytu (60 %) nebo pro neplatné vízum, či povolení k pobytu (20 %). Podíl národností na zamítnutí vstupu v roce 2009 zvláště na pozemní, vzdušné a mořské hranici je vyobrazen v grafech v příloze č. 11. [32]

Graf 4.6 Podíl jednotlivých národností na odepření vstupu v roce 2009

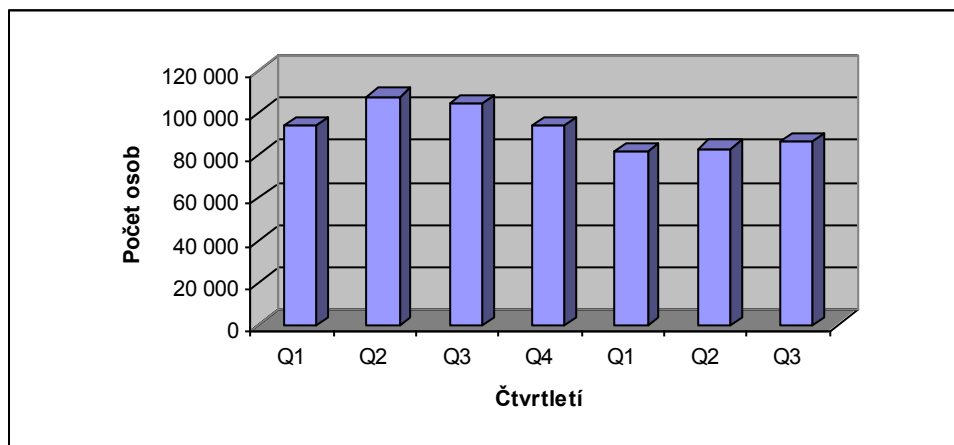

Zdroj: [31], [33], vlastní zpracování

4.1.3 Nelegální pobyt

V roce 2009 bylo ohlášeno necelých 399 300 detekcí nelegálně pobývajících osob v EU, což je o 10 % méně než v roce 2008. Všeobecně **vývoj počtu odhalených pobytů má klesající charakter od posledního čtvrtletí roku 2008**. V roce 2008 bylo za každé čtvrtletí vykazováno přes 100 000 detekcí. Snížená hodnota v 1. čtvrtletí 2009 (viz graf 4.7) je důsledkem nižšího odhalení ve Francii, v důsledku poklesu zjištění občanů irácké a eritrejské národnosti. Může to být vysvětleno vystěhováním části táborů nelegálních migrantů v severní Francii, které byly soustředěny do jiných částí země a členských států. V tomto případě tak pokles odhalení nelegálního pobytu nemusí nutně vyjadřovat skutečné snížení počtu nelegálních migrantů. Také ve Španělsku byl zaznamenán pokles detekce důsledkem klesajících odhalení nelegálních migrantů z Latinské Ameriky. V posledním čtvrtletí roku 2009 byl pokles připsán zejména nižšímu počtu zjištěných osob ve Francii, Řecku a Itálii, státech, jež představují více než třetinu všech detekcí.¹¹³

Graf 4.7 Počet osob s nelegálním pobytem v letech 2009 – 2010

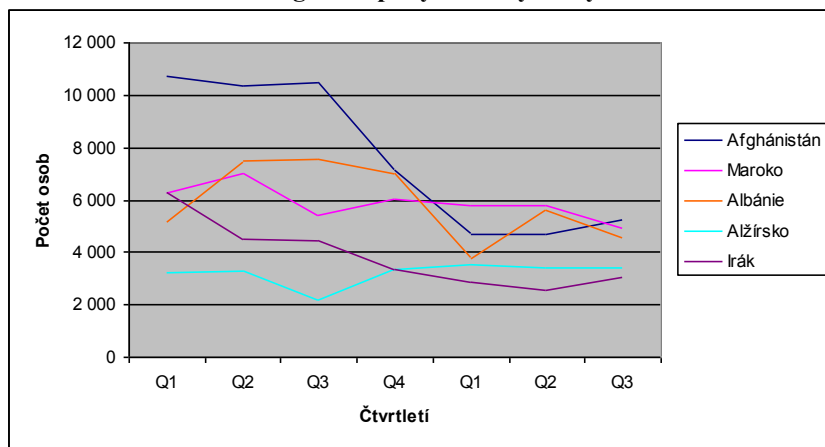
Zdroj: [31], [33] vlastní zpracování

Nejvýznamnější událostí v průběhu 1. čtvrtletí 2010 byl bezprecedentní **pokles zjištění nelegálního pobytu v Řecku o 45 %** na necelých 6 000 detekcí. Velká část může být připsána **snížení počtu nelegálních migrantů z Albánie vzhledem k ekonomické situaci Řecka**, ovšem je evidentní i klesající trend v detekci afghánských a iráckých státních příslušníků. Ve většině členských států je stejně jako u Řecka výrazný **pokles albánských**

¹¹³ Ve Francii bylo hlavním důvodem poklesu ve 4. čtvrtletí 2009 nižší odhalení nelegálního pobytu zejména afghánských státních příslušníků, nižší počet byl zaznamenán na poměrně nízké úrovni i v roce 2010. V Itálii počet zjištěných osob poklesl, zvláště pokud se jedná o marocké státní příslušníky.

a iráckých státních příslušníků, ale také státních příslušníků Eritreje, Maroka a zejména **Afghánistánu** (viz graf 4.8). V kontrastu byl vyzorován **nárůst vietnamské národnosti**.

Graf 4.8 Počet osob s nelegálním pobytem u vybraných národností v letech 2009 – 2010

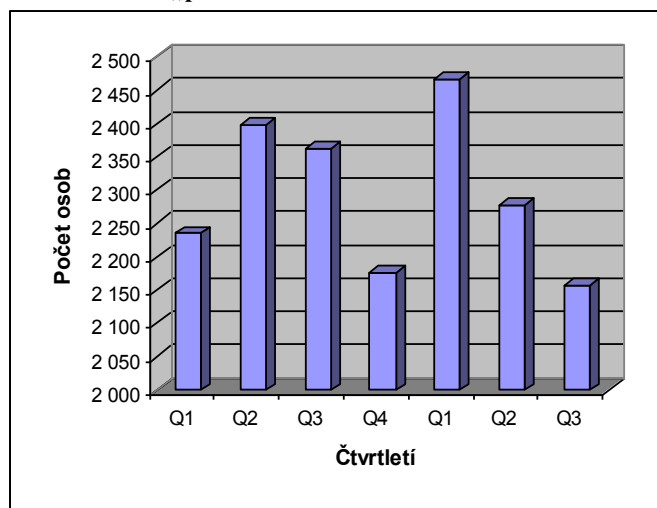

Zdroj: [31], [33], vlastní zpracování

4.1.4 Napomáhání k nelegální migraci – „převaděči“

I přes všeobecný pokles většiny ukazatelů nelegální migrace od počátku roku 2009 počet zjištěných „převaděčů“ v letech 2009 – 2010 zůstává velmi **stabilní a pohybuje se mezi 2000 až 2500 za čtvrtletí** (viz graf 4.9). Ve 3. čtvrtletí roku 2010 počet „převaděčů“ klesl o 5 % oproti předešlému čtvrtletí, na hodnotu 2 157 zjištěných osob, čímž se zároveň stal tento počet nejnižším ze všech sedmi dostupných čtvrtletí.

Graf 4.9 Počet „převaděčů“ v letech 2009 – 2010

Zdroj: [31], [33], vlastní zpracování

Státy s nejvyšším počtem „převaděčů“ jsou **Itálie, Francie, Řecko a Španělsko**.¹¹⁴ **Většina osob, které napomáhaly k nelegální migraci, byly příslušníky EU.** Celkem 20 členských zemí označilo své vlastní státní příslušníky v pěti národnostech „převaděčů“, z toho 13 z nich je uvedlo za své vlastní státní příslušníky jako první v pořadí. Ve většině případů jsou „domácí převaděči“ nejčastěji zjištěnou národností, zvláště pokud se jedná o mořské hranice, neboť zde je potřeba zvláštních odborných znalostí.¹¹⁵

4.1.5 Neregulérní cestovní doklady

V roce 2009 bylo celkem zaznamenáno necelých 8 000 držitelů neregulérních cestovních dokladů, jež byly použity pro vstup do EU. Většina z odhalení, a to 72 %, byla hlášena na vzdušných hranicích. Vývoj počtu osob zjištěných na základě neregulérních dokladů je znázorněn v tabulce 4.3.

Tab. 4.3 Počet osob s neregulérními doklady dle typu hranic

Typ hranice	2009				2010		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Pozemní hranice	281	243	340	302	440	483	451
Vodní hranice	110	97	105	49	128	98	196
Vzdušné hranice	1 753	1 581	1 524	1 524	1 547	1 725	1 699
Celkem	2 145	1 921	1 969	1 893	2 115	2 306	2 346

Zdroj: [31], [33], vlastní zpracování

Nejčastěji se vyskytující státní příslušností v souvislosti s neregulérními doklady, byli v roce 2009 **příslušníci Nigérie**, zatímco **nejčastěji zmiňovanou zemí původu neregulérních dokladů byla Francie**. Velká Británie, Německo, Španělsko a již zmiňovaná Francie tvoří zhruba 50 % nálezů padělaných dokladů.

Počet rozpoznaných neregulérních dokladů je malý ve srovnání s počtem odbavených cestujících, který byl odhadnut, s výjimkou Velké Británie a Irska, na zhruba 380 milionů v roce 2009. Nízká úroveň počtu nalezených neregulérních dokladů by mohla být způsobena v reakci na zvýšenou bezpečnost vztaženou na legitimní cestovní doklady. Nicméně, může to být způsobeno také neefektivním odhalováním těchto dokladů.

¹¹⁴ Itálie, Řecko a Španělsko jsou zároveň tři členské země, které vykazují nejvyšší počet detekcí za nelegální překročení hranic.

¹¹⁵ Např. ve 3. čtvrtletí 2010 bylo v Itálii, kde převažuje detekce na mořských hranicích, zjištěno 45 % domácích zprostředkovatelů, zatímco ve Francii, kde většina detekcí je na vzdušných hranicích, je podíl domácích zprostředkovatelů pouze 15%.

Existuje rostoucí počet zpráv, které naznačují, že se **EU stává terčem pro nelegální migraci do Kanady** na základě neregulérních dokladů.¹¹⁶ Kanadské orgány samy uvedly, že většina jejich odhalení nelegálních migrantů na vzdušných hranicích na základě těchto neregulérních dokladů jsou spojeny s cestujícími překračující EU. [34]

4.2 Nelegální migrace v České republice

Vstupem České republiky do Schengenu se **změnily podmínky týkající se nelegální migrace**, a to jak pro samotné migranty, tak i pachatele, jež se touto trestnou činností zabývají. Pro migranty je nyní prioritní se dostat do některé ze vstupních zemí schengenského prostoru, odkud pak dále migrují do vyspělejších zemí tohoto Společenství. ČR není pro mnoho migrantů cílovou zemí v pravém slova smyslu, avšak z pohledu volného pohybu osob mezi státy Evropy se tak cílovou zemí stala.

Dříve zájemci o pobyt na území České republiky využívali ke vstupu do země pomoci tzv. „převaděčů“, kteří je za úplatek přemístili mimo hraniční přechod přes tzv. zelenou hranici.

V současnosti se jako trend jeví, že cizinec přicestuje do ČR letecky, má povolen pobyt na území České republiky s krátkodobým vízem¹¹⁷ a po jeho uplynutí i nadále zůstává v ČR. Kontaktuje se na skupiny „převaděčů“, které mu za úplatu zajistí zlegalizování pobytu nebo převoz do jiných států Evropy.

Zásadním problémem je **zneužívání vízové politiky**. V největší míře jsou zneužita tzv. víza nad 90 dnů za účelem podnikání, víza za účelem pozvání, víza turistická, víza studijní nebo víza za účelem sloučení rodiny. Ve stále větší míře jsou využívány tzv. „účelové sňatky“ nebo „účelová prohlášení otcovství“ s cílem získat pobyt na území České republiky.¹¹⁸

Na problematice nelegální migrace v ČR se **značně podílí asijská¹¹⁹ a arabská komunita**. Tyto národnosti ve většině případů, za účelem získání víza, udávají nepravé

¹¹⁶ Zvýšená detekce neregulérních cestovních dokladů u cestujících na cestě do Kanady byla hlášena především z Nizozemska.

¹¹⁷ Schengenské vízum k pobytu do 90 dnů, tzv. krátkodobé turistické.

¹¹⁸ V případě účelového sňatku dojde ke sňatku mezi cizincem a českým občanem. V rámci účelového otcovství dojde k zapsání cizince jako otce do rodného listu.

¹¹⁹ Zejména se jedná o státní příslušníky Číny.

informace¹²⁰. Oproti tomu se **sníží migrace občanů ze zemí bývalého Svazu sovětských socialistických republik (SSSR)**¹²¹. U osob vietnamské státní příslušnosti byl zaznamenán takový způsob páchaní trestné činnosti, kdy migrant cestuje tzv. „na podobu“, což znamená, že tato osoba má u sebe platný doklad, jež splňuje vstupní a pobytové podmínky v zemi, avšak tento doklad patří jiné osobě vietnamské státní příslušnosti, které se migrant podobá. [43]

4.2.1 Nelegální migrace – celková situace

Od roku 2008, v souvislosti se vstupem České republiky do Schengenu, jsou sledovány dvě základní kategorie nelegální migrace v ČR, a to **nelegální překročení vnější schengenské hranice (SH) ČR a nelegální pobyt**. V kategorii **nelegální překročení vnější SH**¹²² jsou vykazováni jak cizinci, tak i občané ČR, jež nedovoleně překročily vnější SH nebo se o to pokusily.¹²³ V kategorii **nelegální pobyt** jsou sledováni cizinci porušující pobytový režim, jež byli zjištěni ve vnitrozemí nebo cizinci, u kterých byla zjištěna přímá souvislost s překročením vnitřní SH¹²⁴ bez náležitosti pro pobyt na území ČR.

V posledních letech i nadále pokračoval trend snižování počtu osob zjištěných při nelegální migraci na území ČR. Jeden z důvodů tohoto poklesu je vstup ČR do Schengenu a úplné odstranění kontrol na pozemních hranicích. V praxi to pak znamená, že PČR přišla o důležitý zdroj informací, co se týče pohybu a identifikaci osob, což má za následek komplikovanější odhalování nelegální migrace. Z tohoto důvodu tedy **nelze srovnávat statistiky nelegální migrace od roku 2008 s předešlými roky**, tudíž se v mé práci zaměřím zejména na období po roce 2007. Ani oblast nelegálního pobytu v období před a po vstupu do Schengenu nelze striktně porovnávat, jelikož v době, kdy ČR ještě nebyla součástí schengenského prostoru, byly tyto osoby započítávány do kategorie „nelegální migrace přes státní hranice – nelegální vstup“. Tedy pouze pro ilustraci, k jakému poklesu došlo v oblasti nelegální migrace, slouží následující tabulka. [44]

¹²⁰ Pozvání do České republiky třetí osobou, výpisy z účtů, doklady zajišťující ubytování cizince po dobu trvání jeho pobytu, dostatek prostředků k pobytu na území České republiky, lékařské zprávy, cestovní a zdravotní pojištění aj. Podle údajů Bezpečnostní informační služby bylo největší množství těchto případů lokalizováno v západních a severních Čechách. Občané ČR, jež jsou do těchto aktivit zapojeni, většinou pocházejí z nižších sociálních tříd.

¹²¹ Mezi země bývalého SSSR patří Bělorusko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Moldavsko, Ukrajina, Rusko, Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán, Turkmenistán, Uzbekistán.

¹²² Po vstupu ČR do Schengenu: vnější SH = mezinárodní letiště.

¹²³ V této kategorii jsou rozlišovány podkategorie: nelegální vstup, nelegální pobyt s cílem překročit vnější SH, legální pobyt s cílem překročit vnější SH a pobyt a způsob vstupu nezjištěn s cílem překročit vnější SH.

¹²⁴ Po vstupu ČR do Schengenu: vnitřní SH = pozemní hranice.

Tab. 4.4 Nelegální migrace v ČR – celkový počet zjištěných osob

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Nelegální migrace (celkem zjištěno osob)	27 391	15 489	11 488	8 096	3 829	4 647	2 988
nelegální migrace přes státní hranice (od r.2008 přes vnější SH)	10 695	5 689	4 371	3 384	168	190	140
z toho vzdušná hranice	260	630	544	446	168	190	140
nelegální pobyt	16 696	9 800	7 117	4 712	3 661	4 267	2 848

Zdroj: [87], [88], vlastní zpracování

Nejčetnější skupinou cizinců zjištěnou v roce 2010 při nelegální migraci na území ČR byli stejně jako v předešlých letech státní příslušníci **Ukrajiny, kteří představovali 33% podíl ze všech zjištěných osob**, i přes zaznamenaný 36% pokles (z 1 552 osob v roce 2009 na 971 osob v roce 2010). Se značným odstupem následovali státní příslušníci Vietnamu (320 osob, tj. 11 %), Ruska (262 osob, tj. 9 %), Mongolska (140 osob, tj. 5 %) a Slovenska (135 osob, tj. 5 %). U všech výše zmíněných státních příslušníků byl zaznamenán meziroční pokles v letech 2009 – 2010, který se pohyboval v průměru mezi 30 až 40 %. V rozmezí 2008 - 2010 byl největší pokles zaznamenan u státních příslušníků Ukrajiny. Naopak nárůst byl zjištěn u státních příslušníků Ruska.

Největší množství osob zjištěných při nelegální migraci je tradičně vykazováno **Oblastním ředitelstvím služby cizinecké policie (ObŘ SCP) Praha**. Následuje **Ředitelství služby cizinecké policie (ŘSCP)**, u kterého je vykázan téměř 40% meziroční růst v roce 2009. Zde je nárůst zapříčiněn vyšším počtem osob, jež přicestovaly přes Letiště Praha-Ruzyně ze států schengenského prostoru, a následně při odletu mimo státy Schengenu při kontrole na hranicích bylo zjištěno, že osoby překročily povolenou délku pobytu. Počty zjištěných osob v souvislosti s nelegální migrací dle Oblastních ředitelství služby cizinecké policie v letech 2008 – 2009 jsou uvedeny v tabulce v příloze č. 12. [43]

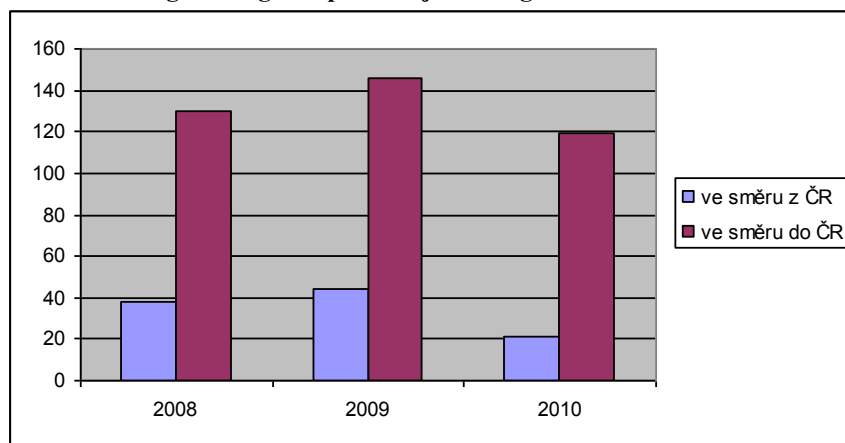
4.2.2 Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici a odepření vstupu

Počet osob, které byly zjištěny v souvislosti s nelegálním překročením vnější SH, se pohyboval mezi 140 – 190 osobami ročně ve sledovaném období¹²⁵. Z detekovaných osob

¹²⁵ Sledované období je pro účely této práce bráno období 2008-2010.

náleželi všichni cizinci k občanům třetích zemí. Většina z nich byla zjištěna ve směru do České republiky (viz graf 4.10).

Graf 4.10 Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici v ČR – směr

Zdroj: [88], [43], vlastní zpracování

Z tabulky 4.5 je patrné, že počet osob, jimž byl odepřen vstup, je nepatrný ve srovnání s počtem odbavených osob na vnější schengenské hranici ČR.

Tab. 4.5 Přeshraniční pohyb na vzdušné státní hranici ČR a odepření vstupu

Rok	2006	2007	2008	2009	2010
Odbaveno osob na vnější SH ČR¹²⁶	14 719 300	13 381 839	14 244 526	10 791 975	10 615 695
z toho: - nevízoví občané třetích zemí	-	4 593 440	5 078 090	4 605 291	4 555 389
- vízoví občané třetích zemí	598 800	686 232	585 326	501 371	519 757
Odepření vstupu na vnější SH	252	119	257	379	333

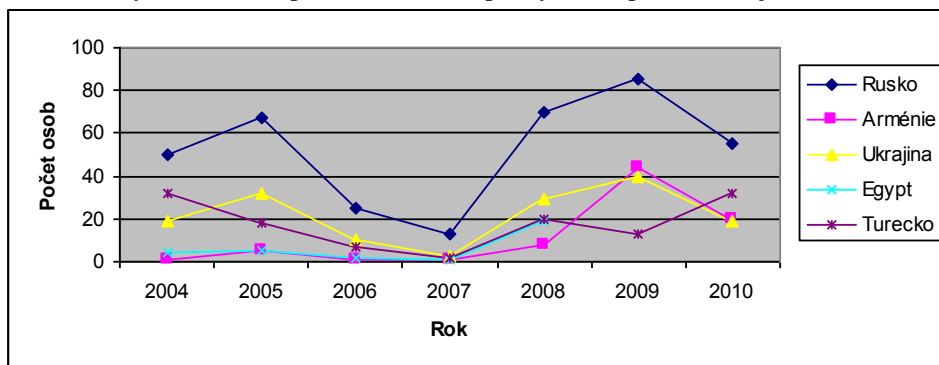
Zdroj: [87], [88], vlastní zpracování

V roce 2010 byl **vstup nejčastěji odepřen státním příslušníkům Ruska** (55 osob), následně Turecka (32 osob), které v letech 2009 – 2010 zaznamenalo největší meziroční nárůst a to o 146 %. Následují příslušníci Makedonie (24 osob), Arménie (20 osob) a Ukrajiny (19 osob). Nejvýraznější meziroční nárůst ve sledovaném období byl zaznamenán právě u příslušníků Arménie, s nárůstem o 450 % v letech 2008 – 2009.¹²⁷ **Státní příslušníci Ruska se od roku 2005 každoročně řadí na první příčku v rámci osob s odepřeným vstupem.** [88]

¹²⁶ Přílet i odlet.

¹²⁷ V roce 2008 byl odepřen vstup 8 arménských státním příslušníkům, v roce 2009 44 osobám.

Graf 4.11 Vybrané státní příslušnosti s odepřeným vstupem na vnější SH ČR¹²⁸

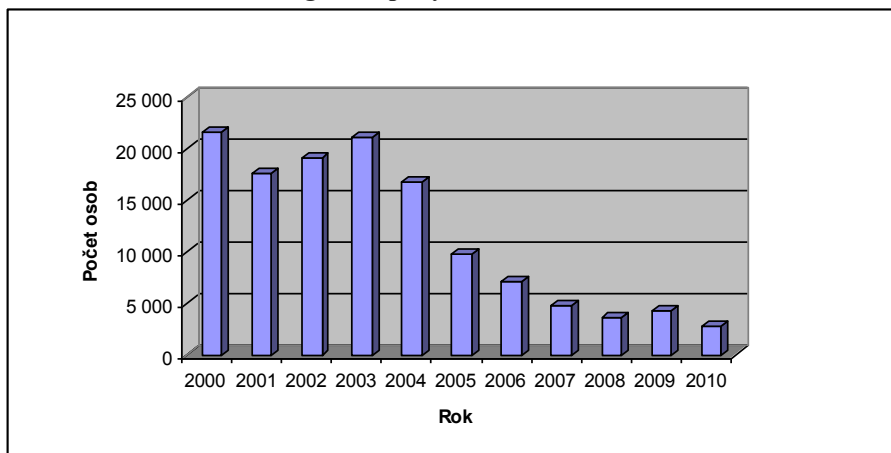

Zdroj: [87], [88], vlastní zpracování

4.2.3 Nelegální pobyt

Od roku 2003 dochází ke každoročním poklesům počtu osob, které porušily zákonem stanovené podmínky pro pobyt na území České republiky (viz graf 4.12). Výjimku tvoří rok 2009, kdy bylo v souvislosti s nelegálním pobytem zjištěno **4 267 cizinců**, což je nárůst o 606 osob ve srovnání s rokem 2008, tedy o téměř 17 %.¹²⁹

Graf 4.12 Počet osob s nelegálním pobytem v ČR

Zdroj: [45], [87], [88], vlastní zpracování

Stejně jako v minulých letech, i v roce 2010, **nejpočetnější skupinou cizinců zjištěných při nelegálním pobytu byli státní příslušníci Ukrajiny (953 osob)**. Se značným odstupem následovali státní příslušníci Vietnamu (310 osob), Ruska (261 osob), dále

¹²⁸ Hodnoty pro státní příslušníky Egypta jsou dostupné pouze do roku 2008.

¹²⁹ Nejvyšší měsíční hodnoty za rok 2009 byly vykázány v závěru roku, zcela jistě v souvislosti s „Projektem dobrovolných návratů nelegálně pobývajících cizinců“, neboť občanům třetích zemí, jež pobývali na území ČR nelegálně, bylo v případě přihlášení do tohoto projektu uloženo správní vyhoštění se zkrácenou délkou doby, po kterou jim nelze umožnit vstup na území ČR. Dobrovolný návrat byl v největší míře realizován u státních příslušníků Mongolska (56), Ruska (13) a Ukrajiny (10).

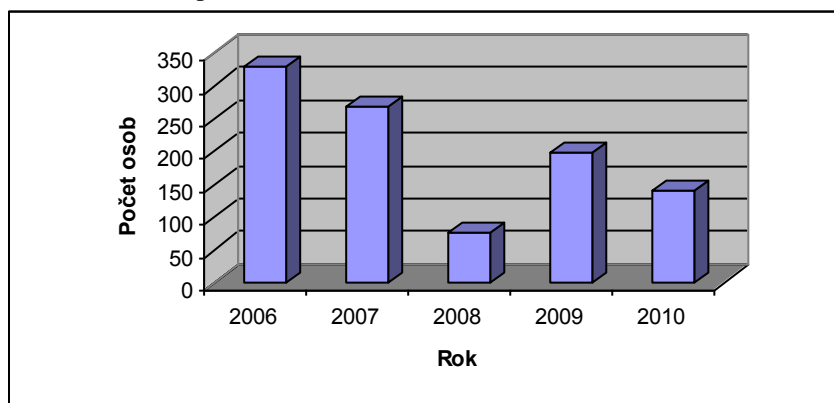
Mongolska (139 osob) a Slovenska (135 osob). V předešlých letech osoby, jež byly **zjištěny s nelegálním pobytem, obvykle vstoupili do ČR legálně** (62 % z počtu, u kterých byl zjištěn způsob vstupu v roce 2009). Ve stejném roce byl zaznamenán i 75% meziroční nárůst v souvislosti s nelegálním vstupem. Důvodem byl početnější záchyt na vnější SH, kdy osoby přicestovaly vnitřním schengenským letem již bez platného schengenského víza a byly odhaleny na výstupu z ČR do států mimo Schengen¹³⁰, nebo záchyty osob, které na území ČR vstoupily již nelegálně přes vnitřní pozemní hranice Schengenu.¹³¹ [43]

4.2.4 Napomáhání k nelegální migraci – „převaděči“

Vzhledem k tomu, že Česká republika je již čtvrtým rokem začleněna do Schengenu, nedochází mnohdy k přímému záchytu převáděných osob a jejich „převaděčů“, tak jako tomu bylo před rokem 2008. V současnosti se tato oblast přesouvá k napomáhání k nelegálnímu pobytu na území ČR¹³², ale zároveň jsou i nadále zjišťovány případy napomáhání k cestě migrantů do západoevropských zemí.

Počty zjištěných „převaděčů“ se snížily po vstupu ČR do schengenského prostoru (viz graf 4.13). Hned v prvním roce vstupu, tedy v roce 2008 byl zaznamenán nevýraznější pokles, a to o 192 osob, které napomáhali k nelegální migraci. Je také důležité upozornit na to, že někteří „převaděči“ prováděli svou činnost již v předešlých letech, než v roce ve kterém byla jejich činnost odhalena.

Graf 4.13 Počet „převaděčů“¹³³ v ČR

Zdroj: [44], [45], [82], vlastní zpracování

¹³⁰ Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Ruska, Ukrajiny, Arménie, Libanonu a Běloruska.

¹³¹ Např. z Polska byli nejvíce zaznamenáni státní příslušníci Ukrajiny, Ruska a Gruzie, s tím, že většina z Rusů a Gruzínců byli žadatelé o azyl v Polsku.

¹³² Formou účelového sňatku, obstarávání padělků různých potvrzení nutných k pobytu aj.

¹³³ Rok 2006 a 2007 – počty osob asistujících při nelegálním překročení hranic, oproti tomu v letech 2008-2010 jsou vykazány osoby, jež napomáhaly nejen k překročení hranic, ale také zejména k nelegálnímu pobytu.

Ve sledovaném období byly mezi „převaděči“ **nejvíce zastoupeni občané z České republiky**, což koresponduje s nejčastěji využívanými formami napomáhání, zvláště pokud se jedná o „účelové prohlášení otcovství“ nebo „účelový sňatek“. Se značným odstupem následovali státní příslušníci Ukrajiny. **U občanů Vietnamu**, kteří se ještě v roce 2008 řadili mezi nejčastěji zmiňované národnosti v souvislosti s „převaděčstvím“ v důsledku napomáhání svým krajanům při nelegální migraci přes naše území, v roce 2010 nepatřili ani do pětice nejčastěji zjištěných státních příslušností a zaznamenali tak **pokles o více než 90 %** oproti roku 2009. [82]

Počty „převaděčů“ zastoupených ve výše jmenovaných i dalších formách jsou uvedeny v příloze č. 13 spolu s nejvíce se vyskytujícími národnostmi, které jsou zapojeny do této činnosti.

4.2.5 Neregulérní cestovní doklady

Používání cizích, pozměněných nebo padělaných cestovních dokladů stále patří k bezpečnostním rizikům. Neregulérní cestovní doklady jsou v ČR využívány hlavně v souvislosti s ekonomickou migrací, avšak mohou se pod nimi skrývat pod falešnou identitou i osoby, jež jsou napojeny na mezinárodní organizované zločinecké skupiny a terorismus.

Přestože **není možné plnohodnotně porovnávat údaje z oblasti nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici s využitím neregulérních cestovních dokladů po roce 2007 s roky předešlými**, lze konstatovat, že ve srovnání počtu osob, které byly zadrženy v letech 2004 – 2007 při nelegální migraci přes vzdušné státní hranice s využitím neregulérních cestovních dokladů, došlo **po roce 2007 k zhruba 50% poklesu**. Některé osoby předložily více dokladů, většinou se jednalo o cestovní pas či průkaz totožnosti, nebo se prokázaly pozměněným pasem a poté byl při prohlídce nalezen další jinak pozměněný cestovní pas.

Tab. 4.6 Nelegální migrace přes hranice ČR s využitím neregulérních cestovních dokladů

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Nelegální migrace přes státní hranice (od r.2008 přes vnější SH) s využitím neregulérních cestovních dokladů	71 2	78 2	68 9	62 6	12 7	12 5	13 2
z toho na vzdušné hranici	18 2	28 0	29 1	27 9	12 7	12 5	13 2

Zdroj: [83], [87], vlastní zpracování

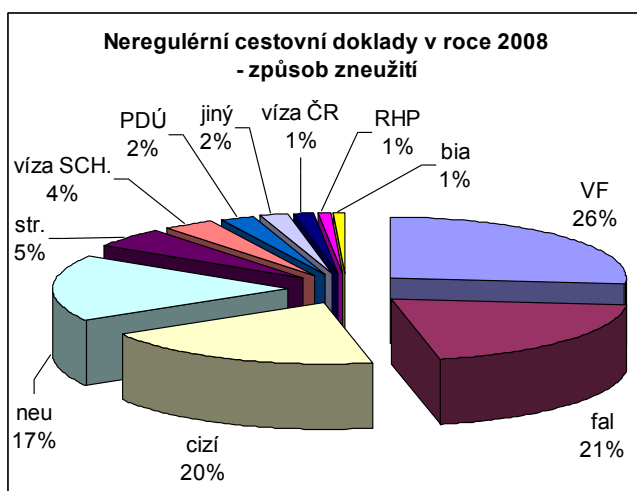
Největší množství osob v letech 2008 – 2010 bylo zadrženo s neregulérním cestovním dokladem **ve směru do ČR**, zhruba 70 % ročně z celkového počtu. V kontrastu s obdobím **před vstupem ČR do Schengenu**, kdy bylo zaznamenáno naopak **větší množství osob ve směru z ČR**. Je rovněž zajímavé, že v případě, že byl použit **doklad členských zemí EU**, pak byl více předkládán **ve směru z ČR** (65 % v roce 2009). V případě, že byl využit **doklad třetích zemí**, pak byl v naprosté většině **předložen ve směru do ČR** (90 % v roce 2009). Obecně k nečastěji zneužívaným evropským dokladům patří bulharské, polské, italské a doklady ze Spolkové republiky Německo. Naopak ze třetích zemí bývají nejčastěji zneužívány doklady z Vietnamu a Sýrie.

V roce 2010 stejně jako v roce předešlém se neregulérním cestovním dokladem **nejvíce prokazovali státní příslušníci Ukrajiny** (12 %). Následují příslušníci z Nigérie a Pákistánu (po 8 %), Egyptu (7 %) a Číny (6 %). Ukrajinci tradičně upřednostňovali polské a bulharské doklady, Nigerijci nigerijské doklady se zneužitím podobnosti, Pákistánci britské a portugalské vízové štítky, Egypťané italská pobytová povolení a Číňané preferovali německé vízové štítky a hongkongské pasy. Oproti předešlým rokům byl zaznamenán pokles u státních příslušníků Vietnamu a Sýrie. [83]

Většina osob s neregulérním cestovním dokladem **přes území ČR pouze tranzitovala**. Nejčastěji uváděnou příletovou destinací byla Káhira (25 % v roce 2009) nebo Istanbul (22 % v roce 2009), v souvislosti se vstupem do ČR. Ve směru z ČR byl cílovou destinací zejména Londýn (42 % v roce 2009).

Nejčastěji napadeným dokladem byl každoročně cestovní pas, následuje pobytový titul a vízum. V roce 2008 stejně jako v předešlých letech převládalo při nelegální migraci na území ČR **používání cestovních dokladů po výměně fotografie nebo padělání** (případně pozměnění) **celé datové stránky**, tyto způsoby byly zaznamenány ve 26% podílu z celkového počtu způsobů. Jsou však časté i případy, když se osoby **prokazují neoprávněně originálními doklady** bez jakýchkoliv změn, tzv. „na podobu“. Právě ty byly nejvíce používány v roce 2009 s 30% podílem. V roce 2010 se však do popředí dostalo používání **falešných dokladů**, tedy zcela padělaných, jež tvořili 26% podíl z celkových způsobů.

Graf 4.14 Neregulérní cestovní doklady v ČR – způsob zneužití

fal = doklad zcela padělaný

bia = jde o CD odcizeny blanco (nevyplněný) a neoprávněně vyplněný

VF = vyměněná fotografie či celá stránka s fotografií

RDÚ = přepsání či dopsání údajů v dokladu

RHP = padělek či zásah v razítku hraničního přechodu

str. = vytržené listy v dokladu

viza SCH. = padělek či zásah v schengenském vízu

více = v dokladu je provedeno více zásahů

jiný = jiné pozměnění

neu = neuveden způsob pozměnění

cizí = cestovní doklad jiné osoby beze změn (tzv. na podobu)

viza ČR = padělek či zásah ve vízu ČR

Zdroj: [44], vlastní zpracování

K závěru nutno dodat, že v minulém roce podíl mužů jako předkladatelů činil 72 % a věk osob s neregulérními doklady se pohyboval **od kojeneckého do věku 83 let**, přičemž průměrný věk byl 30 let.

5 Závěr

Volný pohyb osob představuje jednu ze čtyř svobod v rámci jednotného vnitřního trhu a stejně tak je jedním ze základních práv občana EU. Ovšem mimo zřejmých pozitivních aspektů, které s sebou přináší svoboda pohybu, jsou v důsledku odstranění hraničních kontrol patrná i rizika v podobě nelegální migrace, která s sebou může nést nárůst kriminality či pašování a zaměstnávání nelegálních přistěhovalců. Z toho důvodu vstup do schengenského prostoru neznamena jen svobodu pohybu, ale zejména i bezpečnost členských států, a proto je důraz kladen na užší policejní spolupráci, harmonizaci migrační a vízové politiky či efektivitu sdílení informací mezi členskými státy v rámci Schengenského informačního systému. Schengen je tak založen na značné důvěře mezi členskými státy, jenž věří, že každá zúčastněná země si své vnější hranice dostatečně chrání a neohrozí celý prostor tím, že dovnitř pustí nelegální migranty.

První část práce jsem zaměřila na volný pohyb osob, který byl zpočátku chápán jako svoboda ekonomická a vztahoval se tak pouze na osoby ekonomicky aktivní. Teprve až počátkem 90. let v souvislosti s přijetím Jednotného evropského aktu byla svoboda volného pohybu osob chápána ve významu politickém a společenském. Klíčové pro vznik a vývoj schengenské spolupráce bylo podepsání Schengenských dohod, jejichž obsahu jsem se v práci podrobně věnovala (viz subkap. 2.2). Přijetím Amsterdamské smlouvy nastala nová fáze rozvoje Schengenu, jelikož začlenila schengenský systém do smluvního rámce EU, s čímž souvisí i spolupráce podle Schengenského protokolu a k němu se vztahující výjimky pro Dánsko, Velkou Británii a Irsko. Zásadní nařízení, jenž upravuje překračování hranic a proces přijímání nových členských zemí, je Schengenský hraniční kodex (viz subkap. 2.3).

V rámci druhé kapitoly jsem zdůraznila důležitost přejímání schengenského *acquis* Českou republikou. Jako klíčové dokumenty v tomto procesu jsem vymezila Národní program přípravy ČR na vstup do EU či Schengenský akční plán. Následně jsem se zaměřila na schengenské hodnocení, které prověřuje míru připravenosti na plné převzetí *acquis* Schengenu. Samotné evaluace České republiky proběhly v první polovině roku 2006 v oblastech policejní spolupráce, ochrany dat, hranic a vízové politiky. Podotýkám, že hodnocení ochrany hranic proběhlo v ČR pouze na vzdušných hranicích, tj. mezinárodních letištích. Jako jedna z podmínek vstupu země do Schengenu je připojení k Schengenskému informačnímu systému. V ČR byl systém spuštěn dne 1. září 2007. Mimo to jsem se také zaměřila na jeho vývoj a jednotlivé druhy pátrání, které jsem doložila přesnými číselnými

údaji (viz tab. 3.2 a přílohy 9 a 10). Kapitulu jsem uzavřela samotným rozšířením schengenského prostoru o Českou republiku a dalších osm států, k čemuž došlo v noci z 20. na 21. prosince 2007 a současným zrušením kontrol na vnitřních hranicích. Kontroly na vnějších hranicích v rámci schengenského prostoru zůstaly zachovány až do 30. března 2008.

Ve třetí kapitole jsem analyzovala problematiku nelegální migrace v schengenském prostoru se zaměřením na léta 2008 – 2010. V souvislosti s nelegální migrací přes vnější hranice EU je klíčovou migrační trasou co do počtu obyvatel východní trasa Středozemního moře, která vede přes Turecko a následně Řecko, Bulharsko nebo Kypr. Nejčastěji zjištěnou státní příslušností na vnějších hranicích EU byli příslušníci Albánie, kteří jsou z 90 % vykazováni na migrační trase Albánie – Řecko. Nejčastěji je vstup odepřen státním příslušníkům Ukrajiny (viz graf 4.6) a z toho důvodu je Polsko zemí, jež vykazuje největší počet zamítnutých vstupů. Oproti tomu mezi země s nejčastěji odhaleným nelegálním pobytem patří Francie, Řecko a Itálie, jež představují více než třetinu detekcí. Analýzou dat poskytnutých ŘSCP jsem shledala značné změny v oblasti nelegální migrace, ke kterým došlo po vstupu České republiky do schengenského prostoru. Pro nelegální migranty je nyní prioritní se dostat do některé ze vstupních zemí Schengenu, odkud pak migrují dále do Společenství. Z toho důvodu je Česká republika využívána většinou jako tranzitní prostor. Mimo to téměř vymizelo klasické „převaděčství“ přes státní hranice, v současnosti se tato činnost přesouvá k napomáhání k nelegálnímu pobytu na území ČR. Je také důležité upozornit, že nelze srovnávat statistiky nelegální migrace od roku 2008 s předešlými roky, jelikož se vstupem ČR do Schengenu a zrušením kontrol na pozemních hranicích přišla Policie ČR o důležitý zdroj informací v souvislosti s pohybem a identifikací osob. Z rozboru dat v letech 2004 - 2010 jsem zjistila, že tradičně od roku 2005 je na našem území nejčastěji vstup odepřen občanům Ruska (viz graf 4.11), oproti tomu příslušníci Ukrajiny jsou nejpočetnější skupinou v souvislosti s nelegálním pobytem. K nejčastěji zneužívaným způsobům neregulérních cestovních dokladů patří výměna fotografie či pozměnění celé datové schránky. Jsou však časté i případy, kdy se osoby prokazují neoprávněně originálními doklady beze změn (viz graf 4.14).

Na základě údajů použitých v mé bakalářské práci mohu konstatovat, že nelegální migrace v schengenském prostoru má klesající charakter (viz tab. 4.1), avšak vzhledem k současným nepokojům v severní Africe lze očekávat nárůst nelegálního přistěhovalectví a s tím související i možný silící vliv islámu, se kterým se řada členských států Unie potýká.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje:

- [1] DOČKAL, V.; FIALA, P.; KANIOK, P.; PITROVÁ, M. *Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky*. 1. vydání. Adamov: MIKADAPRESS, 2006. 216s. ISBN 80-210-4076-9.
- [2] DRULÁKOVÁ, R. *Externalization and Europeization of Internal Security in the EU: the Schengen Area and the European Arrest Warrant*. Praha: VŠE, 2009. 18 s. ISBN 978-80-245-1548-9.
- [3] DRULÁKOVÁ, R. *Vnitřní bezpečnost Evropské unie. Prostor svobody, bezpečnosti a práva*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů, Středisko mezinárodních studií Jana Masaryka, 2005. 164s. ISBN 80-245-0877-X.
- [4] FIALA, P; PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s. ISBN 80-7325-015-2.
- [5] HAD, M.; PIKNA, B. *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Ústav mezinárodních vztahů, 2001. 86 s. ISBN 80-85345-06-8.
- [6] HAD, M.; URBAN, L. *První pilíř Evropské unie*. 2. rozšířené a upravené vydání. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Ústav mezinárodních vztahů, 2000. 165s. ISBN 80-85864-88-6.
- [7] JAKŠ, J. *Quo Vadis Evropská unie*. 1. vydání. ETC Publishing s.r.o., 1998. 236s. ISBN 80-86006-57-3.
- [8] JANKŮ, M. *Evropská unie – právní systém evropských společenství*. Praha: Computer Press, 2002. 163s. ISBN 80-7226-806-6.
- [9] PIKNA, B. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Praha: Linde, 2006. 479 s. ISBN 80-7201-619-9.
- [10] TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. Praha: Linde, 2006. 287 s. ISBN 80-7201-631-8.

Právní předpisy:

- [11] *1999/435/EC: Council Decision of 20 May 1999 concerning the definition of the Schengen acquis for the purpose of determining, in conformity with the relevant provisions of the Treaty establishing the European Community and the Treaty on European Union, the legal basis for each of the provisions or decisions which constitute the acquis* [online]. Červenec 1999 [cit. 2010-11-24]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999D0435:EN:HTML>>.
- [12] *1999/436/EC: Council Decision of 20 May 1999 determining, in conformity with the relevant provisions of the Treaty establishing the European Community and the Treaty on European Union, the legal basis for each of the provisions or decisions which constitute the Schengen acquis* [online]. Červenec 1999 [cit. 2010-11-24]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999D0436:EN:HTML>>.
- [13] *Amsterodamská smlouva*. [online]. [cit. 2010-11-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/gallery/2/764-amsterdam.pdf>>.
- [14] *DOHODA mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, podepsaná v Schengenu dne 14. června 1985* [online]. Červenec 2009 [cit. 2010-11-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/gallery/2/731-dohoda.pdf>>.
- [15] *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o založení Evropského společenství* [online]. Prosinec 2006 [cit. 2010-11-09]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:CS.pdf>>.
- [16] *Ministerstvo vnitra ČR. ROZHODNUTÍ RADY ze dne 6. prosince 2007 o plném uplatňování ustanovení schengenského acquis v České republice, Estonské republice, Lotyšské republice, Litevské republice, Maďarské republice, Republice Malta, Polské republice, Republice Slovinsko a Slovenské*

republice (2007/801/ES) [online]. Prosinec 2007 [cit. 2011-02-03]. Dostupné z WWW:

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/rozhodnuti_07.pdf>.

- [17] *NARÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)* [online]. Duben 2006 [cit. 2010-11-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/gallery/9/2784-9a6265c89bde0088931dfdea2cdfa8bb.pdf>>.
- [18] *Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni.* [online]. Leden 2007 [cit. 2011-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2001R0539:20070119:CS:PDF>>.
- [19] *PROVÁDĚCÍ ÚMLUVA ze dne 19. června 1990 k Schengenské dohodě ze dne 14. června 1985 o postupném rušení kontrol na společných hranicích, uzavřené mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky. Německo a Francouzské republiky* [online]. Červenec 2009 [cit. 2010-11-04]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/732-provadecci_umluva_k_schengenske_dohode_1990_1.pdf>.
- [20] *ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY č. 895/2006/ES ze dne 14. června 2006, kterým se zavádí zjednodušený režim kontrol osob na vnějších hranicích vycházející z jednostranného uznávání některých dokladů Českou republikou, Estonskem, Kypr, Lotyšskem, Litvou, Maďarskem, Maltou, Polskem, Slovinskem a Slovenskem za rovnocenné jejich národním vízum za účelem průjezdu přes jejich území* [online]. Červen 2006 [cit. 2011-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:167:0001:0007:CS:PDF>>.

- [21] *ROZHODNUTÍ KOMISE ze dne 4. března 2008, kterým se přijímá příručka SIRENE a další prováděcí opatření k Schengenskému informačnímu systému druhé generace (SIS II) (2008/334/SVV)* [online]. Květen 2008 [cit. 2011-02-09]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:123:0039:0075:CS:P DF>>.
- [22] *Rozhodnutí Rady ze dne 29. května 2000 o žádosti Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, aby se na ně vztahovala některá ustanovení schengenského acquis (2000/365/ES)* [online]. Červen 2000 [cit. 2010-11-24]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:131:0043:01:CS:HT ML>>.
- [23] *Rozhodnutí Rady ze dne 17. května 1999 o uzavření Dohody s Islandskou republikou a Norským královstvím o přidružení těchto dvou států k provádění, uplatňování a rozvoji schengenského acquis (1999/439/ES)* [online]. Červenec 1999. [cit. 2011-01-26]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:32:31999D0439:CS:PD F>>.
- [24] *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS* [online]. Duben 2004 [cit. 2010-11-10]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0038:CS:HTM L>>.
- [25] *Vláda ČR. Usnesení vlády ČR ze dne 29. října 1997 č. 673 + P k Aktualizaci koncepce boje proti organizovanému zločinu (1997)* [online]. [cit. 2011-01-31]. Dostupné z WWW: <<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/6448E045285E5F30C12571B6006FCF0D>>.

- [26] Vláda ČR. *Usnesení vlády České republiky ze dne 11. dubna 2007 č. 354 k připravenosti České republiky k převzetí Schengenského acquis*. [online]. 2007 [cit. 2011-02-08]. Dostupné z WWW: http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web/cs?Open&2007&04-11>
- [27] *Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě. Zpráva o pokroku vývoje Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II). Leden 2010-červen 2010*. [online]. Listopad 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0633:FIN:CS:PDF>>
- [28] *Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o vývoji Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II). Zpráva o pokroku červenec 2009-prosinec 2009*. [online]. Květen 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0221:FIN:CS:PDF>>

Elektronické publikace:

- [29] ČIŽINSKÝ, P. *Větší důraz na bezpečnostní aspekty v Evropské unii. Haagský program vytyčuje další cíle EU v budování „prostoru svobody, bezpečnosti a práva“* [online]. Leden 2005 [cit. 2011-02-13]. Dostupné z WWW: <http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/PCizinsky_Haagsky_program_1.pdf>.
- [30] Evropská Komise. *Přístupové partnerství 1998* [online]. [cit. 2011-01-28]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/pristuppartnerstvi1998.pdf>>.
- [31] FRONTEX. *Situation at the external borders. FRAN quarterly/ Q01 2010* [online]. Červenec 2010 [cit. 2011-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.frontex.europa.eu/situation_at_the_external_border/art15.html>.

- [32] FRONTEX. *Situation at the external borders. FRAN quarterly/ Q02 2010* [online]. Listopad 2010 [cit. 2011-02-24]. Dostupné z WWW: <http://www.frontex.europa.eu/situation_at_the_external_border/art21.html>.
- [33] FRONTEX. *Situation at the external borders. FRAN quarterly/ Q03 2010* [online]. Leden 2011 [cit. 2011-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.frontex.europa.eu/situation_at_the_external_border/art22.html>
- [34] FRONTEX. *Situation at the external borders. Extract from the Frontex Annual Risk Analysis Report (ARA 2010)* [online]. Červenec 2010 [cit. 2011-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.frontex.europa.eu/situation_at_the_external_border/art13.html>
- [35] Ministerstvo vnitra ČR. *Česká republika vstupuje do Schengenu*. [online]. Prosinec 2007 [cit. 2011-01-27]. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/eunie/schengen_brozura.pdf>.
- [36] Ministerstvo vnitra ČR. *Informace ke strategii vlády České republiky v oblasti zapojování do schengenského prostoru pro rok 2007-zkrácená verze* [online]. Únor 2007 [cit. 2011-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/strategie.pdf>>.
- [37] Ministerstvo vnitra ČR. *Národní plán řízení ochrany státních hranic České republiky*. [online]. Říjen 2008 [cit. 2011-02-02]. Dostupné z WWW: <http://komora.cz/Files/PripominkovaniZakonu/Materialy/200_material.doc>.
- [38] Ministerstvo vnitra ČR. *Pracovní skupina Visegrádské čtyřky pro schengenskou spolupráci*. [online]. [cit. 2011-01-31]. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/v4.pdf>>.
- [39] Ministerstvo vnitra ČR. *Schengen a informační systémy*. [online]. Září 2006 [cit. 2011-02-10]. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/letak_sis.pdf>.
- [40] Ministerstvo vnitra ČR. *Vláda České republiky. Usnesení vlády České republiky ze dne 4. června 2003 č. 544 ke zprávě o připravenosti České republiky k převzetí schengenského acquis*. [online]. 2003 [cit. 2011-02-17]. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/uv544_03.pdf>.

- [41] Ministerstvo vnitra ČR. *Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského acquis*. [online]. Duben 2006 [cit. 2011-02-01]. Dostupné z WWW: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/zprava_pripavenost_2006.pdf.
- [42] Ministerstvo vnitra ČR. *Zpráva o připravenosti České republiky k převzetí schengenského acquis*. [online]. Březen 2007 [cit. 2011-01-27]. Dostupné z WWW: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen/zprava_pripavenost.pdf.
- [43] Ministerstvo vnitra ČR. *Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2009*. [online]. 2010 [cit. 2011-03-06]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2009-pdf.aspx>.
- [44] Ministerstvo vnitra ČR. *Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky v roce 2008*. [online]. 2009 [cit. 2011-03-06]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/migrace-zprava-o-migraci-za-rok-2008.aspx>.
- [45] Ministerstvo vnitra ČR. *Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2007*. [online]. 2009 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-migraci-za-rok-2007-pdf.aspx>.
- [46] Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Národní program přípravy České republiky na členství v Evropské unii* [online]. Červen 2001 [cit. 2011-01-28]. Dostupné z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/NPAA2001cz_pdf.pdf.
- [47] RATHUZKÝ, J. *Potencionální dopady začlenění do schengenského prostoru*. Brno, 2008. *Bakalářská práce (Bc.)*. Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta, Veřejná ekonomika a správa. [online]. [cit. 2011-02-04]. Dostupné z WWW: http://is.muni.cz/th/137677/esf_b/Potencionalni_dopady_zacleneni_do_schengenskeho_prostoru.pdf?zpet=/vyhledavani/%3Fsearch%3Dschengen%20%26start%3D1.

- [48] Statewatch. *SIS Database Statistics dd. 01/01/2008* [online]. Leden 2008 [cit. 2011-02-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.statewatch.org/news/2008/feb/eu-sis-stats.pdf>>.
- [49] Statewatch. *Schengen information system database statistics dd. 01/01/2010* [online]. Únor 2010 [cit. 2011-02-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.statewatch.org/news/2010/feb/eu-council-sis-stats-6162-10.pdf>>.

Elektronické zdroje:

- [50] BBC. *Schengen Agreement*. [online]. 2009 [cit. 2011-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4738063.stm>>.
- [51] Celní správa České republiky. *Příprava České republiky*. [online]. 2009 [cit. 2011-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/evropska-unie/schengenska-dohoda/Stranky/priprava-ceske-republiky.aspx>>.
- [52] HRABÁLEK, M. *Schengen a jeho vývoj* [online]. Říjen 2007 [cit. 2010-11-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.cevro.cz/cs/cevrorevue/aktualni-cislo-on-line/2007/10/197529-schengen-jeho-vyvoj.html>>.
- [53] ČELISKOVSKÝ, Jiří. *Vývoj Schengenské spolupráce mezi ČR a EU* [online]. Červen 2002 [cit. 2011-01-31]. Dostupné z WWW: <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=526>.
- [54] DRBOHLAV, Dušan. *Evropa a proces mezinárodní migrace (se zvláštním důrazem na země Evropské unie a Evropského společenství volného obchodu)*. [online]. Leden 2001 [cit. 2011-03-13]. Dostupné z WWW: <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=320>.
- [55] EUROPA. *Agentury Evropské unie*. [online]. [cit. 2011-03-15]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/agencies/community_agencies/frontex/index_cs.htm>.
- [56] EUROSOP. *Historie Schengenské spolupráce* [online]. 2005 [cit. 2010-11-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/301/sekce/historie-schengenske-spoluprace/>>.
- [57] EUROSOP. *Historie vstupu*. [online]. [cit. 2011-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/164/2/sekce/pozicni-dokumenty-angl/>>.

- [58] EUROSOP. *Jednotný evropský akt* [online]. 2005 [cit. 2010-11-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.eurosop.cz/286/sekce/ch-j/>>.
- [59] EUROSOP. *Rozšiřování schengenu v minulosti*. [online]. 2010 [cit. 2010-11-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.eurosop.cz/8882/sekce/rozsirovani-schengenu-v-minulosti/>>.
- [60] EUROSOP. *Zavedení Schengenu 1995*. [online]. [cit. 2010-11-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.eurosop.cz/737/sekce/zavedeni-schengenu-1995/>>.
- [61] EUROSOP. *1. rozšíření Schengenu 1997*. [online]. [cit. 2010-11-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.eurosop.cz/738/sekce/1-rozsireni-1997/>>.
- [62] EUROSOP. *2. rozšíření Schengenu 2000*. [online]. [cit. 2010-11-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.eurosop.cz/739/sekce/2-rozsireni-2000/>>.
- [63] EUROSOP. *3. rozšíření Schengenu 2001*. [online]. [cit. 2010-11-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.eurosop.cz/740/sekce/3-rozsireni-2001/>>.
- [64] EUROSOP. *4. rozšíření Schengenu 2007*. [online]. [cit. 2010-11-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.eurosop.cz/741/sekce/4-rozsireni-2007/>>.
- [65] EUROSOP. *5. rozšíření Schengenu 2008*. [online]. [cit. 2010-11-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.eurosop.cz/8614/sekce/5-rozsireni-2008/>>.
- [66] EUROSOP. *Schengen 2009*. [online]. [cit. 2010-11-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.eurosop.cz/742/sekce/aktualni-stav/>>.
- [67] EVROPA 2045. *Imigrační politika*. [online]. [cit. 2011-02-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=2&tema=60>>.
- [68] EVROPA 2045. *Lichtenštejnsko* [online]. [cit. 2011-01-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=4&tema=94>>.
- [69] Evropská Komise. *Schengen (smlouva a úmluva)* [online]. Prosinec 2009 [cit. 2010-11-24]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_141_cs.htm>.

- [70] Evropská Komise. *Užší spolupráce* [online]. Prosinec 2009 [cit. 2010-11-24]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_172_cs.htm>.
- [71] FUČÍK, P; ŠÍPEK, J. *Schengenský informační systém – technický pohled*. [online]. Květen 2001 [cit. 2011-02-09]. Dostupné z WWW: <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=366>.
- [72] HRADILOVÁ, J. *Schengenský informační systém – vývoj a současný stav*. [online]. 2006 [cit. 2011-02-07]. Dostupné z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovna62/hradilo.htm>>.
- [73] JAŘAB, Jan. *Neregulérní migrace a pobyt cizinců a EU*. [online]. Červenec 2008 [cit. 2011-03-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/analyza/neregulerni-migrace-a-pobyt-cizincu-a-eu>>.
- [74] MATURITA. *Státy bývalého SSSR*. [online]. [cit. 2011-03-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.maturita.cz/referaty/referat.asp?id=139>>.
- [75] Ministerstvo vnitra ČR. *Schengenská spolupráce a ochrana státních hranic*. [online]. 2005 [cit. 2010-11-30]. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/azyl/schengen.html>>.
- [76] Ministerstvo vnitra ČR. *Schengenské hodnocení*. [online]. Listopad 2009 [cit. 2011-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/schengenske-hodnoceni.aspx>>.
- [77] Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Německo. Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou* [online]. [cit. 2011-02-01]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/nemecko/smlouvy/index.html>.
- [78] Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Polsko. Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou* [online]. [cit. 2011-02-01]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/polsko/smlouvy/index.html>.
- [79] Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Rakousko. Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou* [online]. [cit. 2011-02-01]. Dostupné z WWW:

- <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/rakousko/smlouvy/index.html>.
- [80] Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Slovensko. Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou* [online]. [cit. 2011-02-01]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/slovensko/smlouvy/index.html>.
- [81] Policejní akademie České republiky. *Posílená spolupráce* [online]. 2005 [cit. 2010-11-24]. Dostupné z WWW: <http://www.polac.cz/eu/zakl_term/cast_2.html>.
- [82] Policie ČR. *Napomáhání k nelegální migraci*. [online]. 2010 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/napomahani-k-nelegalni-migraci.aspx>>.
- [83] Policie ČR. *Neregulérní doklady*. [online]. 2010 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/neregulerni-doklady.aspx>>.
- [84] Pražský hrad. *Prezident ratifikoval protokol o vstupu Lichtenštejnska do schengenského prostoru* [online]. 2009 [cit. 2011-01-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/106.shtml>>.
- [85] Rada Evropské unie. *Evropský zatýkáací rozkaz*. [online]. [cit. 2011-02-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/showpage.aspx?id=1192&lang=cs>>.
- [86] Rada Evropské unie. *SIRENE*. [online]. [cit. 2011-02-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/showpage.aspx?id=1179&lang=cs>>.
- [87] Ředitelství služby cizinecké policie. Interní zdroj. Zasláno elektronickou poštou dne 18.11.2010, soubor č.12944.
- [88] Ředitelství služby cizinecké policie. Interní zdroj. Zasláno elektronickou poštou dne 14. 3. 2011, soubor č. 1323.
- [89] SAGIT. *Protokol o začlenění schengenského acquis do rámce EU* [online]. Květen 2004 [cit. 2010-11-23]. Dostupné z WWW: <http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=156&typ=r&levelid=eu_218.htm>.

- [90] STRUKTURÁLNÍ FONDY. *Twinningový projekt*. [online]. [cit. 2011-02-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU/Historie-regionalni-politiky-EU-v-Ceske-republice/Predvstupni-nastroje/Phare/Narodni-programy/Twinningovy-projekt>>.
- [91] VŠEVĚD. *Pactum de contrahendo* [online]. 2005 [cit. 2010-11-17]. Dostupné z WWW: <<http://encyklopedie.vseved.cz/pactum+de+contrahendo>>.
- [92] WIKIPEDIA. *Evropský zatýkací rozkaz*. [online]. Leden 2011 [cit. 2011-02-09]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%BD_zat%C3%BDkac%C3%AD_rozkaz>.
- [93] WIKIPEDIA. *Jednotný evropský akt* [online]. Říjen 2010 [cit. 2010-11-11]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jednotn%C3%BD_evropsk%C3%BD_akt>.
- [94] WIKIPEDIA. *Nordic Passport Union*. [online]. Listopad 2010 [cit. 2010-11-29]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Nordic_Passport_Union>.
- [95] WIKIPEDIA. *Schengen Area*. [online]. Listopad 2010 [cit. 2010-11-29]. Dostupné z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Schengen_Area>.
- [96] ZKRATKY. *Správa cizinecké a pohraniční policie*. [online]. [cit. 2011-02-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.zkratky.cz/SCPP/14628>>.

Seznam zkratek

CSIS	Centrální Schengenský informační systém
ČR	Česká republika
EEA/EHP	European Economic Area/Evropský hospodářský prostor
EFTA	Euroean Free Trade Association (Evropské sdružení volného obchodu)
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ESD	Evropský soudní dvůr
EU	Evropská unie
EZR	Evropský zatýkácí rozkaz
FRONTEX	Frontières extérieures for external borders (Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích)
FYROM	Former Yugoslav Republic of Macedonia (Bývalá Jugoslávská republika Makedonie)
ICP	Inspektorát cizinecké policie
JEA	Jednotný evropský akt
JVT	Jednotný vnitřní trh
MVP/EVIC	Modernizace vízového procesu/Evidence cizinců
NSIS	Národní Schengenský informační systém
ObŘ SCP	Oblastní ředitelství služby cizinecké policie
PČR	Policie České republiky
PS SCH-EVAL	Pracovní skupina Rady EU Hodnocení Schengenu
Rada SVV	Rada pro spravedlnost a vnitřní věci
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie

SAP ČR	Schengenský akční plán ČR
SD	Schengenská dohoda
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
SEU	Smlouva o Evropské unii
SH	Schengenská hranice
SIRENE	Supplementary Information Request at the National Entry (Žádost o doplňující informace k vnitrostátnímu záznamu)
SIS	Schengenský informační systém
SIS II	Schengenský informační systém druhé generace
SPCC	Správa cizinecké a pohraniční policie
SPÚ	Schengenská prováděcí úmluva
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
V4	Visegrádská čtyřka
VIS	Visa Information System (Vízový informační systém)
VISION	Visa Inquiry Open-Border Network (Sít' vízových informací otevřené hranice)

Seznam grafů, tabulek a obrázků

Seznam grafů:

Graf 4.1 Nelegální migrace přes vnější hranice EU dle typu hranic	50
Graf 4.2 Nelegálních migrace dle jednotlivých tras	51
Graf 4.3 Nelegální překračování řecko-turecké hranice pro vybrané národnosti	52
Graf 4.4 Počet osob s odepřeným vstupem dle typu hranic	57
Graf 4.5 Počet osob s odepřeným vstupem v letech 2009 – 2010	58
Graf 4.6 Podíl jednotlivých národností na odepření vstupu v roce 2009	58
Graf 4.7 Počet osob s nelegálním pobytem v letech 2009 – 2010	59
Graf 4.8 Počet osob s nelegálním pobytem u vybraných národností v letech 2009 – 2010.....	60
Graf 4.9 Počet „převaděčů“ v letech 2009 – 2010	60
Graf 4.10 Nelegální migrace přes vnější schengenskou hranici v ČR – směr	65
Graf 4.11 Vybrané státní příslušnosti s odepřeným vstupem na vnější SH ČR.....	66
Graf 4.12 Počet osob s nelegálním pobytem v ČR	66
Graf 4.13 Počet „převaděčů“ v ČR	67
Graf 4.14 Neregulární cestovní doklady v ČR – způsob zneužití	70

Seznam tabulek:

Tab. 3.1 Národní program přípravy ČR na členství v EU – příklady financování aktivit	29
Tab. 3.2 Údaje hledaných osob a předmětů v SIS podle článků SPÚ.....	43
Tab. 4.1 Klíčové ukazatele v oblasti nelegální migrace	49
Tab. 4.2 Nelegální migrace přes vnější hranice EU dle typu hranic	50
Tab. 4.3 Počet osob s neregulárními doklady dle typu hranic	61
Tab. 4.4 Nelegální migrace v ČR – celkový počet zjištěných osob	64
Tab. 4.5 Přeshraniční pohyb na vzdušné státní hranici ČR a odepření vstupu	65
Tab. 4.6 Nelegální migrace přes hranice ČR s využitím neregulárních cestovních dokladů...	68

Seznam obrázků:

Obr. 2.1 Územní vymezení města Schengen.....	9
Obr. 2.2 Aktuální počet států Schengenu	24
Obr. 3.1 Soustava uspořádání Schengenského informačního systému	38
Obr. 4.1 Přetížený člun s nelegálními migranty v jižní části Středozemního moře	53
Obr. 4.2 Migrační trasa mezi Řeckem a Maďarskem přes západní Balkán	56

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 - školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. 5. 2011

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Kostelní 440
793 76 ZLATÉ HORY

Seznam příloh

Příloha 1: Podklady k ověření splnění podmínek vstupu	I
Příloha 2: Standardní formulář pro odepření vstupu na hranici	II
Příloha 3: Proces rozšiřování schengenské spolupráce	III
Příloha 4: Státy schengenského prostoru	IV
Příloha 5: Prohlášení ministrů vnitra zemí Visegrádské skupiny ze dne 11. září 2003	V
Příloha 6: Harmonogram jednotlivých kroků hodnocení Schengenu v ČR	VII
Příloha 7: Státy, jenž podléhají vízové povinnosti při překračování vnějších hranic EU	VIII
Příloha 8: Údaje vedené o osobách v Schengenském informačním systému	X
Příloha 9: Údaje v SIS podle typů hledaných předmětů dle článku 100 SPÚ	XI
Příloha 10: Údaje v SIS dle článků SPÚ v České republice	XII
Příloha 11: Podíl národností na odepření vstupu podle typů hranic v roce 2009.....	XIII
Příloha 12: Nelegální migrace na území ČR podle ObŘ SCP	XIV
Příloha 13: „Převaděčství“ – způsoby a TOP 5 národností.....	XV

Příloha 1: Podklady k ověření splnění podmínek vstupu

Podklady uvedenými v čl. 5 odst. 2 Nařízení mohou být:

1) Pro obchodní cesty:

- a) pozvání od společnosti nebo orgánu k účasti na jednáních, konferencích nebo akcích spojených s obchodem, výrobou nebo prací;
- b) další dokumenty, které prokazují existenci obchodních nebo pracovních vztahů;
- c) vstupenky na veletrhy a kongresy, pokud se jich dotýčná osoba účastní.

2) Pro cesty uskutečňované ze studijních nebo jiných vzdělávacích důvodů:

- a) potvrzení o zápisu u vzdělávací instituce za účelem účasti na odborných nebo teoretických kurzech v rámci základního i dalšího vzdělávání;
- b) studentské průkazy nebo osvědčení o navštěvovaných kurzech.

3) Pro turistické nebo soukromé cesty:

- a) podklady, jenž se týkají ubytování:
 - pozvání od hostitele, pokud u něj dotýčná osoba pobývá;
 - doklad od zařízení, které poskytuje ubytování, nebo jakýkoli jiný vhodný doklad, který svědčí o plánovaném ubytování;
- b) podklady, jenž se týkají trasy: potvrzení objednávky organizovaného zájezdu nebo jiný vhodný doklad, který svědčí o předpokládaných cestovních plánech;
- c) podklady, jenž se týkají návratu: zpáteční nebo okružní jízdenka.

4) Pro cesty na politické, vědecké, kulturní, sportovní nebo náboženské akce nebo z jiných důvodů: pozvánky, vstupenky, zápisy nebo programy, kde je pokud možno uveden název hostitelské organizace a délka pobytu, nebo jiný vhodný doklad, který svědčí o účelu návštěvy.

Zdroj: [17]

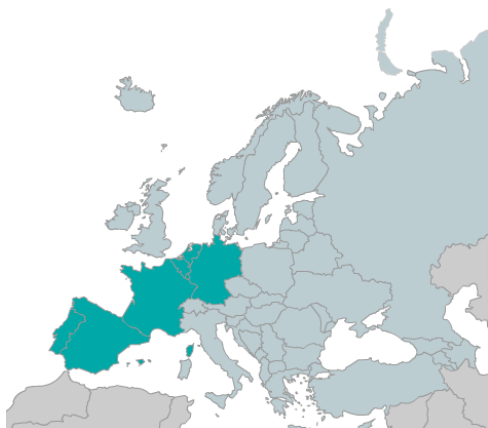
Příloha 2: Standardní formulář pro odepření vstupu na hranici

Název státu _____ Znak státu (Název úřadu) _____ _____		(1)
ODEPŘENÍ VSTUPU NA HRANICI		
Dne _____ v _____ hod. na hraničním přechodu _____		
My, níže podepsaní, _____ projednávající:		
příjmení _____ jméno _____		
datum narození _____ místo narození _____ pohlaví _____		
státní příslušnost _____ trvalým bydlištěm v _____		
druh dokladu totožnosti _____ číslo _____		
vydán v _____ dne _____		
číslo víza _____ druh _____ vydané (kým) _____		
platné od _____ do _____		
na dobu _____ dní z těchto důvodů: _____		
přijíždějící z _____ s využitím _____ (uvést použitý dopravní prostředek, např. číslo letu), se tímto uvědomuje, že je mu (jí) odepřen vstup do země v souladu s <i>(uveďte odkazy na platné vnitrostátní právní předpisy)</i> , z následujících důvodů:		
☐ (A) nemá platný (platné) cestovní doklad (doklady)		
☐ (B) má falešný/padělaný/pozměněný cestovní doklad		
☐ (C) nemá platné vízum nebo povolení k pobytu		
☐ (D) má falešné/padělané/pozměněné vízum nebo povolení k pobytu		
☐ (E) nemá příslušné doklady prokazující účel a podmínky pobytu nepředložil tento doklad (doklady): _____		
☐ (F) již pobýval(a) na území členských států Evropské unie po dobu tří měsíců během období 6 měsíců		
☐ (G) nemá dostatečné prostředky pro obživu s ohledem na dobu a formu pobytu, nebo prostředky k návratu do země původu nebo průjezdu		
☐ (H) je veden(a) jako osoba, které má být odepřen vstup,		
☐ v SIS		
☐ ve vnitrostátní evidenci		
☐ (I) je osobou považovanou za hrozbu pro veřejný pořádek, vnitřní bezpečnost, veřejné zdraví nebo mezinárodní vztahy jednoho nebo více členských států Evropské unie <i>(každý stát musí uvést odkazy na vnitrostátní právní předpisy vztahující se na takové případy odepření vstupu)</i> .		
Poznámky:		
Dotyčná osoba se může proti rozhodnutí o odepření vstupu odvolat v souladu s vnitrostátními právními předpisy. Dotyčná osoba obdrží kopii tohoto dokumentu <i>(každý stát musí uvést odkazy na vnitrostátní právní předpisy a postupy upravující právo na odvolání)</i> .		
Dotyčná osoba	Pracovník odpovědný za kontrolu	

Zdroj: [17]

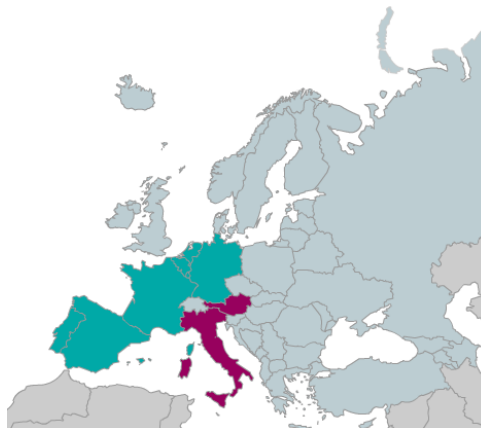
Příloha 3: Proces rozšiřování schengenské spolupráce

1995

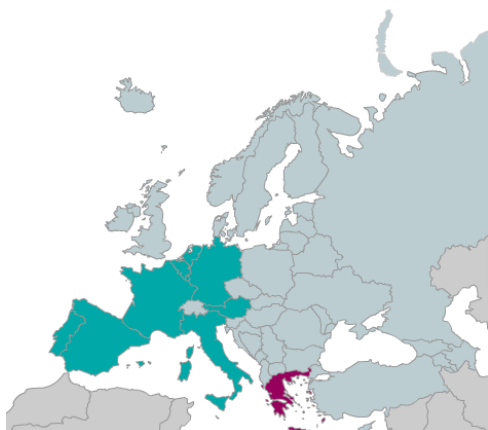
Zdroj: [60]

1997

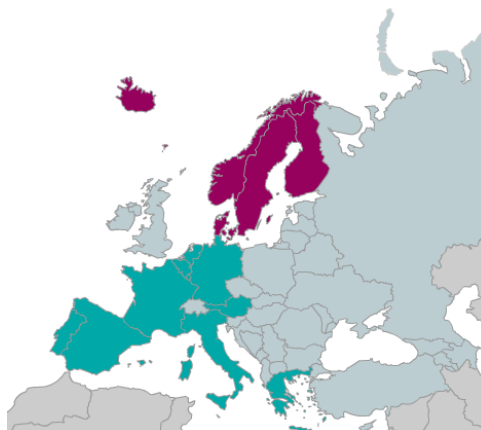
Zdroj: [61]

2000

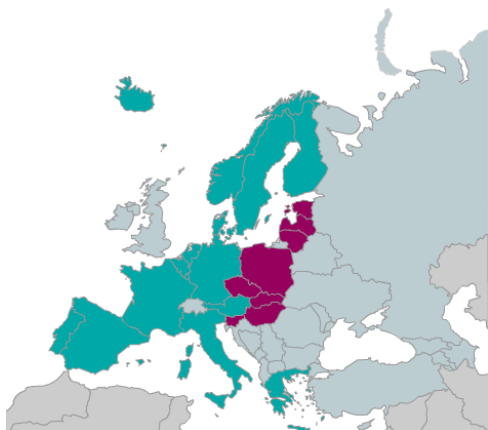
Zdroj: [62]

2001

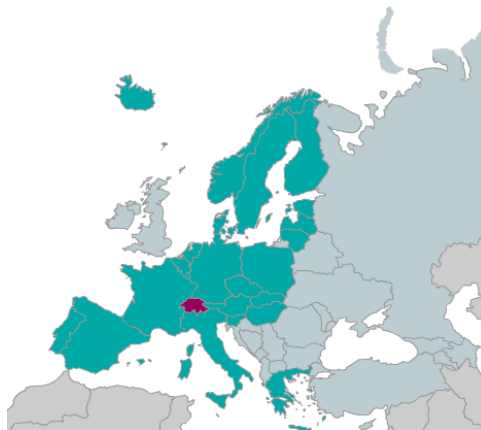
Zdroj: [63]

2007

Zdroj: [64]

2008

Zdroj: [65]

Příloha 4: Státy schengenského prostoru

Země	Datum podpisu	Datum první realizace	Osvobozená území
Belgie	14. června 1985	26. března 1995	
Česká republika	1. května 2004	21. prosince 2007	
Dánsko	19. prosince 1996	25. března 2001	Grónsko a Faerské ostrovy
Estonsko	1. května 2004	21. prosince 2007	
Finsko	19. prosince 1996	25. března 2001	
Francie	14. června 1985	26. března 1995	Všechna zámořská území a departementy
Island	19. prosince 1996	25. března 2001	
Itálie	27. listopadu 1990	26. října 1997	
Lotyšsko	1. května 2004	21. prosince 2007	
Litva	1. května 2004	21. prosince 2007	
Lucembursko	14. června 1985	26. března 1995	
Maďarsko	1. května 2004	21. prosince 2007	
Malta	1. května 2004	21. prosince 2007	
Německo	14. června 1985	26. března 1995	
Nizozemsko	14. června 1985	26. března 1995	Nizozemské Antily: Aruba, Curacao, Sint Maarten
Norsko	19. prosince 1996	25. března 2001	Svalbard
Polsko	1. května 2004	21. prosince 2007	
Portugalsko	25. června 1992	26. března 1995	
Rakousko	28. dubna 1995	1. prosince 1997	
Řecko	6. listopadu 1992	26. března 2000	
Slovensko	1. května 2004	21. prosince 2007	
Slovinsko	1. května 2004	21. prosince 2007	
Španělsko	25. června 1992	26. března 1995	Města Ceuta a Melilla
Švédsko	19. prosince 1996	25. března 2001	
Švýcarsko	26. října 2004	12. prosince 2008	

Zdroj: [95], vlastní zpracování

Příloha 5: Prohlášení ministrů vnitra zemí Visegrádské skupiny ze dne 11. září 2003

Ministři vnitra se v zájmu hladkého vstupu zemí Visegrádské skupiny do Evropské unie a následně do schengenského systému shodli na následujícím:

1. Ministři vnitra si budou vyměňovat Schengenské akční plány a na expertní úrovni posoudí možnosti jejich vzájemného přizpůsobování v zájmu maximální koordinace postupu při přípravě na plné zapojení do schengenského systému.
2. Po výměně informací o aktivitách a představách o prohloubení vzájemné spolupráce v oblasti implementace schengenského *acquis* ministři konstatují, že některá opatření v oblasti policejní spolupráce jako jsou schengenské instituty sledování, pronásledování, společné služebny a hlídky na hranicích a výměna informací je žádoucí realizovat ještě před vstupem zemí Visegrádské skupiny do Evropské unie a že země Visegrádské skupiny jsou dále připraveny prohlubovat spolupráci postupně tak, aby dosáhla požadované úrovně v okamžiku zrušení kontrol na společných hranicích.
3. Ministři vnitra konstatují, že zrušení kontrol na vnitřních hranicích zemí Visegrádské skupiny přichází v úvahu nejdříve v průběhu roku 2006, a že země Visegrádské skupiny považují zrušení kontrol mezi členskými státy za integrální součást evropské spolupráce. Současně si však plně uvědomují bezpečnostní aspekty zrušení kontrol na společných hranicích, a budou proto věnovat maximální pozornost eliminaci případných rizik.
4. Ministři vnitra vnímají schengenské *acquis* pro spolupráci na vnitřní hranici jako minimální standardy, které je potřeba v souladu s národními bezpečnostními zájmy a na základě specifických podmínek zemí Visegrádské skupiny dále prohlubovat tak, aby byla dosažena maximální účinnost spolupráce.
5. Ministři vnitra konstatují, že maximální snahou zemí Visegrádské skupiny bude zavedení co nejefektivnějšího způsobu odbavování občanů zemí Visegrádské skupiny i ostatních občanů EU/EEA-EFTA již po vstupu do EU. K tomuto účelu země Visegrádské skupiny po posouzení aktuálního stavu příhraniční infrastruktury zváží zavedení preferenčního odbavovacího režimu pro výše uvedené kategorie občanů. Smluvní dokumenty vztahující se k preferenčnímu odbavování budou příslušným způsobem zohledněny.

6. Ministři vnitra se shodují, že v návaznosti na sbližování Schengenských akčních plánů a národních strategií pro plné zapojení do schengenské spolupráce budou v pracovních strukturách EU a vůči sousedním státům určeny oblasti společného zájmu s cílem jejich prosazení. Zvláštní pozornost bude věnována dialogu zaměřenému na prohlubování spolupráce se sousedními schengenskými státy se zaměřením na kvalitní a včasnou přípravu na plné zapojení do schengenské spolupráce s cílem předejít vzniku bezpečnostních rizik spojených se zrušením kontrol.
7. V této souvislosti ministři vnitra zdůrazňují, že pro země Visegrádské skupiny zůstává nejvyšší prioritou zprovoznění Schengenského informačního systému druhé generace a umožnění integrace nových členských států do tohoto systému v původně stanoveném termínu v roce 2006, což je podmínkou pro zrušení kontrol na vnitřních hranicích zemí Visegrádské skupiny a na hranicích visegrádských zemí se stávajícími členy schengenského seskupení.
8. V návaznosti na proces sbližování Schengenských akčních plánů a národních strategií ministři vnitra pověří příslušné experty, aby do 31. března 2004 posoudili podmínky a modality pro případné společné podání žádosti o plné provádění schengenského acquis.
9. Ministři vnitra se shodují v tom, že k realizaci dohodnutých opatření bude pod vedením předsednické země vytvořena společná skupina expertů, kterou budou tvořit vysocí státní úředníci zemí Visegrádské skupiny zodpovědní za přístupový proces k schengenskému systému.
10. Ministři vnitra konstatují, že jednání přineslo pokrok ve vzájemné spolupráci, a že existuje vážný zájem řešit otázky spojené s přípravou zemí Visegrádské skupiny na vstup do schengenského prostoru ve vzájemné interakci. V této souvislosti se z iniciativy předsednické země budou nejméně jednou ročně scházet k hodnocení průběhu příprav na zapojení do schengenské spolupráce.

Příloha 6: Harmonogram jednotlivých kroků hodnocení Schengenu v ČR

Datum	Proces
Červen 2005	Předání dotazníků příslušným členským státům
1. prosinec 2005	Zaslání odpovědí na dotazníky
10. leden 2006	Prezentace ČR na zasedání PS SCH-EVAL
Leden - březen 2006	Zpracování odpovědí Generálním sekretariátem Rady + diskuse v PS SCH-EVAL
19. - 23. února 2006	Hodnotící mise v ČR – policejní spolupráce
7. - 9. března 2006	Hodnotící mise v ČR – ochrana dat
21. duben 2006	Projednání návrhů zpráv z hodnotících misí v ČR v oblasti policejní spolupráce a ochrany dat na zasedání PS SCH-EVAL
16. květen 2006 28. červen 2006	Hodnotící mise na Generálním konzulátu ČR v Petrohradě a na Velvyslanectví ČR v Kyjevě - víza
20. - 21. června 2006	Hodnotící mise v ČR – vzdušné hranice
Do listopadu 2006	Projednání hodnotících zpráv na zasedání PS SCH-EVAL
Prosinec 2006	Zpráva pro Radu o postupu příprav
Únor - březen 2007	Následné mise
Duben - září 2007	Rozprava Rady k výsledkům hodnocení a k možnosti zrušit kontroly na vnitřních hranicích; Hodnocení SIS/SIRENE

Zdroj: [41], vlastní zpracování

Příloha 7: Státy, jenž podléhají vízové povinnosti při překračování vnějších hranic EU**1. STÁTY**

- Afghánistán	- Gambie	- Lesotho
- Albánie	- Ghana	- Libanon
- Alžírsko	- Grenada	- Libérie
- Angola	- Gruzie	- Lybie
- Arménie	- Guayana	- Madagaskar
- Ázerbájdžán	- Guinea	- Malawi
- Bahrajn	- Guinea-Bissau	- Maledivy
- Bangladéš	- Haiti	- Mali
- Belize	- Indie	- Maroko
- Bělorusko	- Indonésie	- Marshallovy o.
- Benin	- Irák	- Mauretánie
- Bhútán	- Irán	- Mikronésie
- Bolívie	- Jamajka	- Moldavsko
- Bosna a Hercegovina	- Jemen	- Mongolsko
- Botswana	- Jižní Afrika	- Mosambik
- Burkina Faso	- Jordánsko	- Myanmar
- Burundi	- Kambodža	- Namibie
- Čad	- Kamerun	- Nauru
- Černá hora	- Kapverdy	- Nepál
- Čína	- Katar	- Niger
- Dominika	- Kazachstán	- Nigérie
- Dominikánská rep.	- Keňa	- Omán
- Džibutsko	- Kiribati	- Pákistán
- Egypt	- Kolumbie	- Palau
- Ekvádor	- Komory	- Pap.-Nová Guinea
- Eritrea	- Kongo	- Peru
- Etiopie	- Konžská demokr. rep.	- Pobřeží slonoviny
- Rádži	- Kuba	- Rovnicková Guinea
- Filipíny	- Kuvajt	- Rusko
- FYROM	- Kyrgyzstán	- Rwanda
- Gabon	- Laos	- Samoa
- Saudská Arábie	- Svatý Tomáš a Princův o.	- Turkmenistán

- Senegal	- Sv. Vincenc a Grenadiny	- Tuvalu
- Srbsko	- Svazijsko	- Uganda
- Severní Korea	- Sýrie	- Ukrajina
- Severní Mariany	- Šalamounovy ostrovy	- Uzbekistán
- Sierra Leone	- Tádžikistán	- Vanuatu
- Somálsko	- Tanzanie	- Vietnam
- Spojené arabské emiráty	- Thajsko	- Východní Timor
- Srí Lanka	- Togo	- Zambie
- Středoafriická republika	- Tonga	- Západní Samoa
- Súdán	- Trinidad a Tobago	- Zimbabwe
- Surinam	- Tunisko	
- Svatá Lucie	- Turecko	

2. ÚZEMNÍ A SAMOSPRÁVNÉ JEDNOTKY, KTERÉ NEJSOU UZNÁVÁNY JAKO STÁT NEJMÉNĚ JEDNÍM Z ČLENSKÝCH STÁTŮ

- Palestinská samospráva
- Tchaj-wan

3. BRITŠTÍ OBČANÉ, KTEŘÍ NEJSOU STÁTNÍMI PŘÍSLUŠNÍKY SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA VE SMYSLU PRÁVA SPOLEČENSTVÍ:

- občané britských zámořských území, kteří nemají právo na pobyt ve Spojeném království
- britští občané v zámoří
- poddaní britské koruny, kteří nemají právo na pobyt ve Spojeném království
- osoby pod britskou ochranou

Zdroj: [18]

Příloha 8: Údaje vedené o osobách v Schengenském informačním systému

- 1) Příjmení a jméno, veškerá přijatá jména či přezdívky, pod kterými mohou případně o osobě existovat další záznamy;
- 2) zvláštní objektivně existující stále fyzické znaky;
- 3) první písmeno druhého křestního jména;
- 4) datum a místo narození;
- 5) pohlaví;
- 6) státní občanství;
- 7) zda je osoba ozbrojená;
- 8) zda jde o osobu se sklonem k násilí;
- 9) důvod záznamu;
- 10) instrukce pro další postup.

Zdroj: [19], str. 41

Příloha 9: Údaje v SIS podle typů hledaných předmětů dle článku 100 SPÚ

Typ předmětu	Počet záznamů	
	2008	2010
Bankovky	177 327	134 255
Nevyplněné dokumenty	390 306	341 675
Střelné zbraně	314 897	348 353
Vydané doklady totožnosti	17 876 227	25 685 572
Vozidla	3 012 856	3 889 098
Celkem záznamů	21 771 613	30 398 953

Zdroj: [48], [49], vlastní zpracování

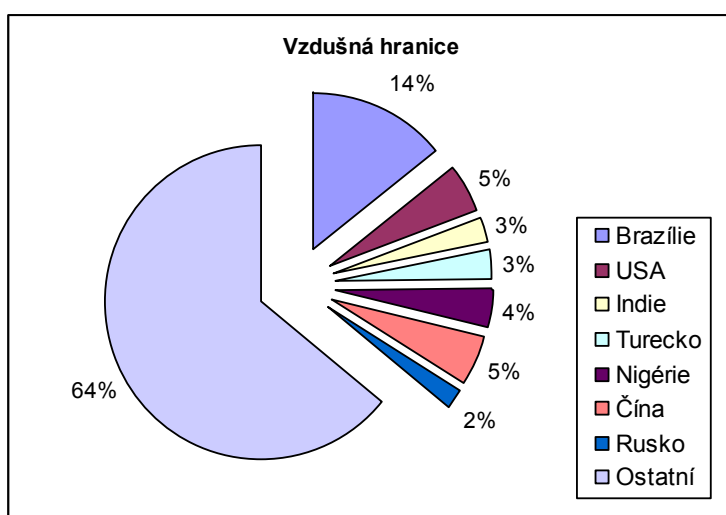
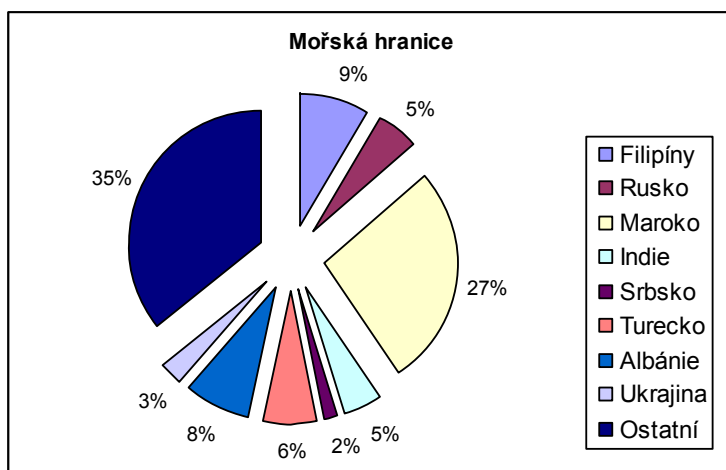
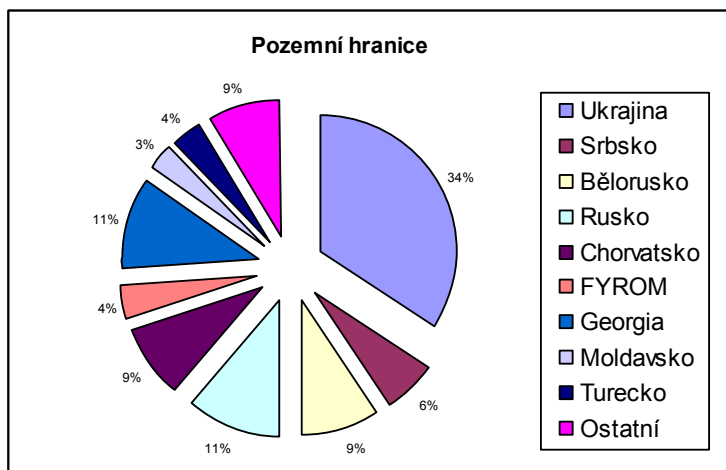
Příloha 10: Údaje v SIS dle článků SPÚ v České republice

Článek SPÚ	Počet záznamů		
	2008	2009	1.1. - 30.9.2010
Hledané osoby za účelem předání/vydání (čl.95 SPÚ)	163	107	43
Cizinci ze třetích zemí s odepřeným vstupem (čl. 96 SPÚ) ¹³⁴	-	1 466	557
Pohřešované osoby (čl.97 SPÚ)	45	42	24
Svědkové a osoby předvolané k soudu; osoby s trestním rozsudkem (čl. 98 SPÚ)	428	495	418
Hledané předměty (čl.100 SPÚ)	1 262	951	919
Celkem záznamů	1 898	3 061	1961

Zdroj: [87], vlastní zpracování

¹³⁴ Sledováno od roku 2009.

Příloha 11: Podíl národností na odeprání vstupu podle typů hranic v roce 2009

Zdroj: [31], [33], vlastní zpracování

Příloha 12: Nelegální migrace na území ČR podle ObŘ SCP

Období Rok	1.1.-31.12. 2008	tj. %	1.1.-31.12. 2009	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
<i>Celkem osob</i>	3 829	100, 0	4 457	100, 0	16,4	62 8
<i>z toho ObŘ SCP</i>						
Brno	454	11,9	575	12,9	26,7	12 1
České Budějovice	93	2,4	105	2,4	12,9	12
Hradec Králové	132	3,4	165	3,7	25,0	33
Ostrava	456	11,9	464	10,4	1,8	8
Plzeň	306	8,0	304	6,8	-0,7	-2
Ústí nad Labem	380	9,9	327	7,3	-13,9	- 53
Praha	1 382	36,1	1 641	36,8	18,7	25 9
ŘSCP ¹³⁵	626	16,3	876	19,7	39,9	25 0

Zdroj: [43], vlastní zpracování

¹³⁵ Vzhledem k tomu, že SH tvoří pouze vzdušná hranice, jsou osoby nelegálně migrující přes vnější SH vykazovány pouze u Ředitelství služby cizinecké policie, kam byly organizačně začleněny Inspektoráty cizinecké policie (ICP) na 5 mezinárodních letištích.

Příloha 13: „Převaděčství“ – způsoby a TOP 5 národností

Napomáhání k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic – porovnání roku 2009/2010						
období	1.1.-31.12.	tj. %	1.1.-31.12.	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
rok	2009		2010		v [%]	absolutní číslo
Celkem osob*	197	100,0	140	100,0	-28,9	-57
z toho způsob napomáhání k NM						
fiktivní sňatek	36	18,3	42	30,0	16,7	6
úcelové otcovství	33	16,8	14	10,0	-57,6	-19
umožnění nel.překročení SH	84	42,6	13	9,3	-84,5	-71
jiné umožnění nel.pobytu (obstarání víz, fal dokumenty atd.)	44	22,3	62	44,3	40,9	18
ostatní (např. neoprávněné zaměstnávání cizinců, podvod,...)			9	6,4		9
* osoby evidované skupinami šetření trest. činnosti a dokumentace ObŘ SCP						

Napomáhání k nelegálnímu pobytu nebo překročení hranic - TOP 5 - porovnání roku 2009/2010						
období	1.1.-31.12.	tj. %	1.1.-31.12.	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
rok	2009		2010		v [%]	absolutní číslo
Celkem osob*	197	100,0	140	100,0	-28,9	-57
z toho nejvíce st.příslušnost "převaděče"						
Česká republika	88	44,7	106	75,7	20,5	18
Ukrajina	5	2,5	14	10,0	180,0	9
Polsko	9	4,6	5	3,6	-44,4	-4
Mongolsko	14	7,1	3	2,1	-78,6	-11
Srbsko	4	2,0	2	1,4	-50,0	-2
* osoby evidované skupinami šetření trest. činnosti a dokumentace ObŘ SCP						

Zdroj: [82]